

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Thesavr̄s|| Locorvm|| Commvnivm|| Jvrisprvdentiæ

Barbosa, Agostinho

Lipsiæ, 1697

Liber Decimus Sextus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80071](#)

LIBER DECIMUS SEXTUS.

CAP. I.

Radix. Norma.

Axioma I.

Radice vitiata intelliguntur & rami vitiati, l. si vive 13. Cod. de bon. matern. Alciat. conf. 7. Statuti verba. num. 2. Calfr. Jason. in l. maritus. C. de procurant. Pantschm. 2. quæst. 23. n. 7. Et radice infecta, infestum est omne, quod ab ea descendit, l. i. vi. bujus rei. ff. de offic. ejus cui mand. jurisd. l. tria prædia 31. ff. de serv. pred. rust. Carpz. P. 3. Constitut. 28. Definit. 9. num. 4. ita cum primum decretum vitio nullitatibus laborat, omnia quæ sequuntur eodem vitio afficiuntur. l. i. qua sentent. fin. appellat. resind. ubi not. Bartol. Alexand. & alii citari Gailio l. obser. 127. n. 3. conf. l. nec ibi. de Reg. Caton. Quod tamen non trahendum est ad diversum judicium seu novum, si legitime processerit. L. Gilhausen. in arb. crim. cap. 6. part. 2. quæst de confessione. n. 45. vers. secundo.

II.

Radix omnium malorum est cupiditas, cap. bonorum 7. dift. 47. Et radix omnium bonorum est charitas, cap. quia radix 13. de penit. dift. 2. simulque esse non possunt ambæ. d. c. quia m. dix.

CAP. II.

Rapere, Raptus.

Axioma I.

Rapere visibiliter est majoris poenæ, quam occulte auferre, cap. penale 13. 14. q. 5.

II.

Raptores non facit necessitas, sed voluntas, cap. discipulos 26. de consecrat. dift. 5. unde & raptor dicitur, qui ultra necessaria sibi retinere probatur, §. i. vers. ordinandus. diftinct. 42. c. sicut 8. §. proprium. dift. 47. qui igitur violenter & publice tulit aliena, is propriè raptor dicitur, c. penale 13. 14. q. 5. quamvis etiam famæ alterius depravator, etiam raptor dicatur, cap. deteriores 15. 14. q. 10.

III.

Rapinam non permisit, qui furtum prohibuit, cap. penale 13. 14. q. 5.

IV.

Ex quibus causis datur actio furti, ex iisdem etiam datur actio vi bonorum raptorum, quia, uti actio furti ob clandestinam, ita actio vi bonorum raptorum ob violentiam competit ablationem. Datur igitur actio vi bonorum raptorum ei, cuius interest, l. 2. §. 23. ff. vi bonor. mpt.

CAP. III.

Rarum.

Axioma I.

Rarò quæ accident, sapè negligi solent à Legislatore, adeò ut ex his jura nona constituantur. l. 3. ff. de LL. l. 3. ff. si pars hered. petatur. Nov. 94. §. i. Angel. in l. i. in princ. quod quisque jur. & in l. si negotia. de negot. gest. & in rubr. de oper. nov. nunc. Alex. confil. 187. perspectis verbis. n. 18. circa finem. vol. 3. Pantschm. lib. 1. q. 7. num. 20. Leges enim solent rogari ex iis, quæ dñi in n. 1. & frequenter accident; cum de eo, quod semel aut bis sit, lex non feratur, l. 3. ff. de LL. sic & Solonis de parricidis forsitan lex ferenda non fuit, quod id scelus aut nunquam, aut rarò evenire soleat.

Declarationis loco tamen addi potest distinctio ipsius Pacii, centur. i. evavno. q. 9. distincti ventis inter casus rarò contingentes per se, vel per relationem ad legem aliquam generalem: unde quando dici solet tales plerumque negligi, intelligendum erit ita, non quod nulla leges de his condantur; sed quod iis non obstantibus leges generales constituantur, quem sequitur & Caspar. Bitsch, in tr. de thefaur. diff. l. n. 2. vid. & Arist. 3. Eth. cap. ult.

II.

Quæ raro contingunt, non faciunt impedimentum universi. Nov. 44. cap. i. §. 3. Quapropter Aristonem Jctum non tantum hoc nomine extollit Plinius jun. 8. Epist. 14. Quod sic publica, ut privata, sic antiqua, ut recentia, sed etiam quæ sic rara, ut assidua tractaverit.

III.

Omne rarum charum, & frequentia vilescit, cap. legimus 24. dift. 93. Lud. Gomez ad §. finem. Inft. de action. n. 43. & sapè id, quod raro sit, proximaculo habetur. Novell. 105. c. i. in fin. raritas enim facit pretiositatem, & plus etiam appetitur. d. c. legimus 24. §. sed dicas. dift. 93.

IV.

Rarum est omne, quod magnum est. cap. si oficia 2. in fin. distinct. 59. cap. in sancta 4. 2. q. 7.

CAP. IV.

Rata.

Axioma I.

Omnis heres tenetur pro rato, etiam si fisco quid debeatur. Sed limitatur in tributis; hac enim possessor in solidum solvit etiam pro praeterito tempore, imò & unus ex pluribus possessoribus solidum solvit & portionem à reliquis repetit. l. 5. ff. de censib. Perez. C. de annos. & trib. n. 20. seqq. & n. 28.

II.

Creditores in pari iure constituti concurrunt pro rata. Perez. C. de debit. civitatis. n. 5.

(R) 3

III.

III.

Sumptus, quos unus ex collegis fecit, à consortibus repetit pro ratâ. *l. un. C. sumptus injuncti muneris*, e. gr. si quis solus equos munitionum suppeditaverit.

Amplia: licet républic. hoc onus incumbat: nam officiales se ad sumptus interim pro ratâ ferebant (quos postea à republica repetunt) obligasse censentur. Secus est si collega pecuniam publicam in propriis usus venterint, tunc enim res publica eam à quolibet directo repetit. *Perez. C. d. t. n. 1. seqq.*

CAP. V.

Rasura.

Rasura vitiat instrumentum. *Dd. in l. fin. C. de dict. div. Hadr. toll.* Scriptura enim rasa falsa præsumitur, *cap. cum olim 12. ibi: sine reprehensione bulle, charte vel litera. X. de privileg.* Ita e. gr. rasura debilitat testamentum. *Siehard. consil. testam. 1. n. 65.* regulariter tamen rasura testamenti præsumitur facta per testatorem, si testamentum penes eum existat. *Bald. in l. si unus 12. C. de testam.*

Limita: Rasura minima non præjudicat instrumento. *Mascard. de probat. voc. rasura. n. 5.*

CAP. VI.
Ratificatio, Ratihabitio.

Axioma I.

Ratificatio, quæ facta fit, potentior est, quam quæ verbis. *l. Paulus respondit 5. ff. rem rat. haber. cap. dilecti filii 1. & ibi Dec. notab. 2. exire de appellat. Farin. 1. consil. crim. 40. n. 17. Matthe. fil. sing. 106. n. 6. cum ei non solum verbi, sed & facto ipso, ejus quod præcessit induci possit.* *Ruin. consil. 91. num. 10. lib. 1. Handed. consil. 96. n. 56. vol. 2.* & intelligitur facta cum omnibus rei prorogatae modis & qualitatibus. *Marfil. sing. 300. n. 1. Alvis de Alber. sing. 182. per l. si manente 5. ff. de precar. l. 2. §. sed si iudex 2. ff. de judic. l. lecta 40. ff. de reb. cred. l. 1. §. & post 9. ubi Alex. ff. de oper. nov. nunc. Goedd. 3. Consil. Marp. 32. num. 108.*

II.

Ratificationem fieri vel verbis, vel tacite facto, sunt paria. *l. Paulus 5. ff. rem rat. haber. Socin. consil. 220. col. pen. vers. quartum & ultimum. vol. 2. Dec. consil. 449. n. 43. Paris. consil. 49. n. 1. Decius & Cagnol. in l. semper qui non. ff. de R. I. Cravett. consil. 55. n. 5. & 559. n. 5. Barth. Bertazol. 1. consil. desig. consil. 1. n. 18.*

III.

Ratificatio est stricti juris, nec ultra, quam actum est, extenditur. *cap. tres fratres 35. ff. de pact. l. qui cum tutoribus 9. de transact. & in terminis ratificationis instrumenti reddendarum. rationum ita decidit per multa Socin. consil. 158. in praesenti. n. 30. vol. 2. vid. Welsemb. 1. consil. 3. num. 49.*

IV.

Ratificatio non præsumitur, *Mascard. de probat. vol. 3. concl. 1255. num. 1. allegatus à Vult. 2. Consil. Marpurg. 24. n. 22.* ideoque probari debet, *Ruin. consil. 48. n. 12. vol. 1. Paris. consil. 47. n. 97. vol. 1. Natt. consil. 162. num. 33. vol. 1. & quidem (1.) ratificantem perfectam habuisse negotii scientiam. Bald. in rubr. G. qui admitti. Alexand. consil. 140. num. 12. vol. 5. Corn. consil. 165. n. 47. Cravett. consil. 197. in fin. (2.) quod negotium nomine ratificantis gestum sit, cum ratificati nequeat, quod ratificantis nomine gestum non sit. Bart. in l. qui admitti. Bald. in l. obseruare. §. posthac. col. 5. vers. decimo tercio ff. de offic. Proconsil. Dec. in d. l. semper ff. de R. I. n. 11. & consil. 437. n. 2. Vult. lib. 3. Consil. Marpurg. 22. n. 14. Ratificationem tamen in casibus, ubi præsumptio locum habet, facilius præsumi, quam mandatum, ex l. si filius 10. C. de petit. hered. probant Socin. consil. 46. col. 2. vers. præterea vol. 3. Dec. consil. 297. num. 2. Socin. junior consil. 48. n. 9. & 10. volum. 2. Cravett. in tractat. antiqu. tempor. p. 2. num. 65. Cephal. consil. 240. n. 6. Port. 4. comm. opin. concl. 29. limit. 7. Bertazol. 1. consil. desig. consil. 1. num. 19. Licet enim mandato ea comparari soleat, interim tamen mandatum præcessisse non præsumitur, c. cum ad sedem 15. exar. desit. spoliat.*

V.

Ratificatio nulla cadit in ignorantem, post *Bald. Menoch. recuper. posseff. remed. 15. n. 144. & consil. 439. n. 5.* ideoque ad ratificationem requiritur, ut omnia gesta clare lecta & plenè intellecta fuerint. *Oldrad. 5. consil. 329. Bald. 2. consil. 176. Cravett. consil. 197. in fin. Menoch. consil. 1. n. 329.* & ratificans plenè instrutus esse debet ac actibus ratificandis, ut ex *Ruin.* & *Paris.* refert. *Menoch. consil. 2. n. 295.* siquidem ratificatio circa incognita nihil operatur. *Jason. 4. consil. 104.* sed accuratam certamque scientiam requirit, quod ratificari debet. *Menoch. consil. 283. n. 37.* atque id est ratificare non dicitur, qui ignoranter aliiquid facit. *Menoch. consil. 246. n. 40.* ita quoque ratificatio actus non nocet ei, qui rei qualitatem ignorat. *Menoch. consil. 11. n. 329.*

VI.

Ratificare actum is dicitur, qui ex actu isto locrum habet. *Menoch. consil. 98. num. 42. vol. 1. Vult. 3. Consil. Marp. 22. n. 126.*

VII.

Ratificari non potest sine solennitate id, quod ab initio fieri non potest sine solennitate. *Innocent. in c. cum dilecti de emi. & vendit.*

IX.

Ratificatio ex actu necessario inferri debet. *Roman. consil. 291. num. 5. Imola consil. 144. Tiraquell. de utroque retrahit. §. 36. gloss. 2. num. 51. Vult. 2. Consil. Marpurg. 29. num. 289.* inde etiam contractum inexpugnabilem facere dicitur. *Decius consil. 181. num. 5. Bellon. consil. 18. num. 16. Paris. consil. 33. num. 17. Gylman. 2. 2. rot. 5. num. 41.*

IX.

IX.

Ratificatio ex observatione inducitur. *l. Paulus* 5. *l. bonorum* 24. *ff. rem nt. haber. Decius* in *l. semper qui non prohibet. ff. de Regulis Juris. & præsumitur subsecuta ob temporis antiquitatem. l. si filius 10. C. de petit. hered. Brun. consil. 34. n. 9. Gozadin. consil. 11. n. 16. Cravett. in tractat. de antiquit. tempor. part. 2. num. 65. Socin. jun. consil. 139. n. 13. in 3. Cephal. consil. 240. n. 7. Ant. Gabr. 2. concl. tit. de procurat. concl. 1. n. 14. Ber. tazol. 1. consult. decisi. 21. n. 12.*

X.

Ratificatio in delictis vim habet mandati. *l. 1. §. 1. dejecto* 12. *vers. sed est ff. de vi armat. Ang. Aretin. consil. crimin. divers.* 74. n. 26. *lib. 1. Petr. Plac. in Epitom. delict. lib. 1. c. 18. per 10. Natt. consil. 505. §. fin. q. 87. Menoch. de arbitr. judic. 2. cas. 352. n. 17. Olasch. decisi. Pedem. 138. n. 4. & consil. 64. num. 19. Riminald. jun. consil. 310. n. 4. lib. 3. & retrotrahitur. cap. sicut 33. extr. de simon. e. sicut 96. extr. de homicid. cap. ult. extr. de infant. & langvid. quod axioma etiam procedere in universitate docuit particulariter Farin. in sua prax. crimin. part. 1. tit. de delict. & pan. quest. 4. ampliat. 4.*

Intellige verum cum Dd. scil. quoad peccatum extraordinariam, secus quoad ordinariam, cum absurdum & forsitan iniquum reputaretur, quod qui non deliquerit in operando, pari pena cum delinquente & operante puniendus esset. Salicet. in *l. non idem. ff. de accusat.* n. 33. Berous consil. 175. n. 50. Farin. i. consil. crim. 104. n. 19.

Limita I. procedere quando quis sciverit, delictum jam fuisse commissum, secus si illud ignorans mandaret illud idem delictum fieri, quia tunc non obligatur, nec tanquam mandans, quia jam delictum fuerat commissum, nec tanquam ratificans, quia ignorantia data excludit ratificatio. Olasch. decisi. Pedem. 138. n. 9. Mascard. 2. de probat. concl. 102. num. 3. Menoch. d. cas. 522. num. 17.

Limita II. quando scil. delictum gestum est nomine ratificantis, alias secus. Francisc. Marcus decisi. 422. n. 25. p. 2. Capr. concl. 80. n. 65.

Limita III. in delicto quo non possunt per alium patrari, prout est adulterium. Franc. Marc. d. decisi. 423. num. 26. Capr. d. concl. n. 65. cum seqq. ubi declarat, nisi adulterium committeretur nomine meo non causa libidinis, sed in virtutem alicujus, quia tunc potest a me ratum haberi.

Limita IV. quando non potest tractari de ratificatione delicti, nisi prius constet illud delictum fuisse commissum. Olasch. consil. 65. n. 14.

XI.

Ratificatione sequenti confirmatur, quod ab initio non tenuit. cap. 1. extr. de iis, que vi. unde & consensu subsequenti ratihabetur, quod ante calore iracundie factum fuit, cap. dudum 20. extr. de convers. conjug. ita ratificatione confirmat religionem, cap. cum virum 12. extr. de regular. sententiam. cap. cum ad sedem 15. extr. de refut-

tionibus spoliat. cap. à nobis 21. extr. de sentent. excommun. male possessa, cap. ult. 16. quest. 1. cap. placuit. §. potest etiam. 16. quest. 3. cap. hac quippe 3. quest. 6. matrimonium, cap. insuper 4. extr. qui matrimon. accus. poss. & contractum, accedit 5. extr. de defonsat. impuber, item sententiam. Vantius de Nullitat. Rubr. qualiter sentent. & process. nulli defend. num. 102. seqq. vid. Scaccia de sentent. & re judic. gloss. 7. q. 3. lim. 1. n. 74. seqq. Gail. l. 1. obs. 47. n. 3. seqq. Gabriel. l. 2. tit. de sentent. concl. 2. Nullitates processus. Mynsing. cent. 4. obs. 62. Testamentum. Cephal. consil. 670. n. 21. vid. ramen Timaquell. de nobilit. cap. 28. n. 15. si tamen actus requirat aliquam solennitatem aut formam, ut ratihabitio valida sit, continere debet omnes solennitates in confirmatione actus necessarias. l. sicut proponit. C. de nupt. Roman. consil. 12. n. ult. vers. ad secundum. Surd. consil. 28. n. 120. Thom. Maul. de contrab. emt. vendit. tit. 3. pag. 28. n. 37.

XII.

Ratihabitio non sufficit ubi tractatus præcedere debet, nisi præmisso tractatu. Innocent. in cap. nos. extr. de his, que sunt à Prelat.

XIII.

Ratum haberi non potest per consensum partium, quod non est, vel non tenet. cap. examina- ta 7. extr. d. confirmat. inutil.

XIV.

Quoties actus in majori ætate gestus non infert necessariam approbationem gesti in minori ætate, toties non præsumitur ratihabitio. Vel: quoties actus in majori ætate gesti nulla alia conjectura capi potest, quam ratificationis ejus, quod in minorenitate gestum est, toties ratihabitio præsumitur. Nam ratihabitio semper debet probari, præsertim hoc casu, ubi agitur de lactione vitandâ & renunciatione beneficii restitutio in integrum, quæ in dubio non præsumitur. Exemplum est in *l. 3. §. 2. ff. de minor.*

Limita: ut non præsumatur ratihabitio, si minor hereditatem adierit & in majorenitate, debitum exigat, aut si minor ædes emerit & major impenas in eas fecerit. E contra præsumitur ratihabitio, si prædictis in minorenitate emitis solvatur in majorenitate pretium, vel si locationis in minori ætate factæ percipiatur pen- sio.

XV.

RATI HABITIO retrotrahitur & mandato comparatur, cap. quoties 2. extr. de pact. c. cum nos 3. extr. de his, que sunt à Prelatis. cap. cum 11. extr. de jure patron. c. per. extr. de sent. excommun. in 6. c. ult. ad SC. Macedon.] cap. fin. de jurejur. lib. 6. cap. ratificationem 10. de R. L. cod. lib. Gail. lib. 1. observ. 47. in fine. Rota Genuen. decisi. 92. num. 2. Joh. Baptista Costa de retro- tract. casu 4. c. 8. & casu 28. cap. 8. num. 2. Cardin. Tuschi. lit. R. concl. 21. Alex. Tren-

(R) 4

tacinq.

tacinq. var. resolut. lib. 2. tit. de procurat. resol. 9. n. 1. cum seqq. ubi multipliciter intelligit, & limitat, Camill. Borell. in sum. decis. part. 1. tit. 66. num. 239. Stephanus Gratianus discept. forens. tom. 4. cap. 706. n. 9. & 10. & tom. 5. c. 926. n. 19. [quam regulam & olim obtinuisse, textus est in l. licet 56. de judic. licet inter Sabinianos & Proculianos controversa fuerit. l. i. §. 14. de vi arm. quam contentionem magnam fuisse, prædicat Cujac. lib. 17. observat. 20. Sensus autem Axiomatis est, per ratihabitionem retro versus rem aestimari, quasi ab initio utiliter res gesta esset, mandatumque intervenisset. Donell. 12. comm. 27.] Quod ampliatur etiam in requirentibus speciale mandatum. l. quod si de speciali. 26. ff. de minor. c. 1. de homicid. in 6. cap. fin. de jurejur. eod. tit. Tiraquell. de retractu lig. §. 1. gloss. 10. n. 61. Surd. consil. 60. num. 14. & decis. 231. num. 11. Cardin. Tusch. d. concl. 21. num. 5. Alex. Trentacinq. d. resol. 9. num. 2. Stephan. Gratian. d. c. 704. num. 25. [& maleficiis, l. hoc. jure 152. §. 2. de Reg. Jur. d. l. i. §. 14. ff. de vi arm. & supr. axiom. X. non tamen in odiofis & poenibus quoad probationis modum. Peck. de jure sif. c. 10. n. 7. pag. 143.] Et venit intelligendum axioma, quando res est integra, alias secus, Trentacinq. d. resol. 9. num. 7. Card. Tusch. d. lit. R. concl. 21. n. 23. Polyd. Ripa. observat. 124. num. 1. cum seqq. Et in actu valido secus in nullo, quia ratificari non potest, quod nullum est. Osafsch. Ped. decis. 119. num. 26. Surd. decis. 245. num. 5. cum seqq. & consil. 183. num. 34. & 35. Alex. Trentacinq. d. resol. 9. num. 8. Cardin. Tusch. d. lit. R. concl. 24. Joh. Baptista Costa d. c. 8. casu 4. num. 16. [nec ratihabitione confirmari. Bald. in l. fin. §. necessitate. col. 4. n. 16. C. de bon. qualib. Innocent. in cap. prudentiam. num. 4. extr. de offic. deleg. Conf. Argent. consil. 51. num. 35.] Limitatur in præjudicium tertii, quia tunc ratihabito non retrotrahitur. Bcc. consil. 66. num. 25. Osafsch. d. decis. 119. num. 23. Surd. decis. 245. num. 8. Joh. Bapt. Costa d. c. 8. n. 14. Steph. Grat. d. tom. 5. c. 957. n. 18. [Sicut nec serotina quicquam operatur ad præjudicium ejus, cui medio tempore jus fuit quæsumum, Aflict. decis. 335. num. 13. Natt. consil. 252. n. 9. consil. 26. n. 4. Dec. consil. 460. Faber in suo breviorio ad l. si familiam. Cod. ad SCtum Macc. Socin. consil. 126. num. 1. lib. 4. Gabriel. Engabin. consil. 186. num. 30. & seq. Jacob. de S. Georg. ad l. i. C. qui admitti ad bonor. poss. num. 13. quia ratificatio facta re non integra retro non trahitur.

Alex. consil. 110. vol. 3. & perinde est, ac si facta non esset. Hier. Giach. de syndicat. consil. 1. num. 58. & per consequens nec trahetur retro, ubi jus quæsumum auferatur alii, contra quem ratificatur, Rolandus à Valle consil. 78. n. 24. & 25. lib. 3. Jacobus de S. Georg. in l. si tutor tuu. 4. limit. 3. C. ex quib. caus. restit. in int. necess. quin imò nec ea retrotrahitur, quando medium obviat conjunctioni extermorum. Vasqu. 2. contr. 40. num. 16. v. gr. Si civitas pro se & complicibus suis pacem fecisset, & antequam complices eam haberent ratam, fuisset aliquis offensus, ac postmodum subsecuta demum ratihabitione per omnes complices, sane civitas hic non posset agere de fiderupta contra offendentem, quasi facta fuerit offendio post pacem factam subsecuta ratihabitione, quia medius actus obviavit unioni extermorum. Bald. in l. si uxori. §. si quis uxorem. ff. de adulter. parum etiam ratihabitione in iis quid efficiet & operabitur, quando jussus & consensus necessario requiritur Bald. in l. uxori. ante. §. 3. C. de conditionib. inser. Jason. in l. licet. col. 3. in fin. num. 10. vers. quinto limita. C. de procurat. per text. in l. quid ergo 13. in princ. ff. de infam. l. obligari. §. fin. de autor. tutor Consil. Argent. i. consil. 51. num. 34. Unde ubi mandatum certum est, ratihabitione nunquam est necessaria, l. unic. C. de satisdat. Wefemb. in. paratit. de procuratorib. n. 6. & tories officium iis in actibus perdit, quoties ipsa lex pro forma mandatum & jussum requirit, utpote à cuius expressa forma recidi non potest. Arum. Exercit. Justin. 2. tbeſ. 10.

Declarari itaque poterit regula I. quod dicatur eam æquiparari tantum mandato, non vero propriè esse mandatum. Petr. Peck. de jur. sifend. cap. 10. num. 6. Cum enim Jctri & Canonista utantur voce æquiparari, eo ipso tacite innunt, hac esse similia quidem, non autem eadem, sed in multis differre, dum nimirum (1.) mandatum præcedere, ratihabito vero sequi compertum sit. (2.) mandatum in alienis esse queat, quod tamen de ratihabitione exprimi non potest. c. ratum extr. de R. I. Peck. a. loc.

Declaratur II. quod procedit hac æquiparatio quoad effectum obligandi, sed non quoad effectum actionis producenda, sive non quoad genus actionis,

nis, ut protinus hinc actio mandati nasci oporteat. Gloss. & Dd. in l. 9. C. de negot. gest. Bachov. in Comment. ff. de negot. gest. cap. 2. n. 2. pag. 880. Quod si enim negotium gestum sit, absente Domino nulloque prius intercedente mandato, non mandati, sed negotiorum gestorum actionem nasci, statuit Peck. d. cap. 10.

III. Ut ratihabitio plenus mandato comparetur, requiritur etiam hoc, ut negotium revera fuerit ejus, qui ratum habuit, Bach. d. l.

IV. Antonius Faber in rationalibus ad I. Pomponius 9. de negot. gest. hanc equiparationem hactenus tantum admittit, ut qui ratum habuit, improbare gestum amplius non magis possit, quam si mandasset: non autem ut inde statim mandata sit obligatio & actio, quia ad hoc verum, non fictum mandatum requiratur, sed potius actio negotiorum gestorum hic locum inveniat, vide hac de re. C. J. A. de negot. gest. thef. 36. Cujacius ad rubr. de collat. pag. 693. ubi respondet, quod licet olim non constiterit inter Sabinianos & Proculianos, an semper ratihabitio retrotrahatur, d. l. i. §. sed et si quid 14. ff. de vi armat. Justinianum tamen sublati JCTorum controversiis generaliter definitisse, ut deinceps omnis confirmatio & omnis ratihabitio retrotrahatur in l. donationes 25. C. de donat. int. vir. & uxor. Unde licet ratihabitio producat actionem negotiorum gestorum, l. 6. §. item 9. & §. seq. de negot. gest. l. ei. qui servum 7. C. quod cum eo. l. 60. ff. de Reg. Jur. tamen responderi poterit cum Baldo ad dict. l. 9. G. de negot. gest. multum interesse, an voluntas Domini sit causa gestoris, quo casu nascetur mandati actio, an vero gestio sit causa voluntatis, quo respectu oriri actionem negotiorum gestorum, cum eo probat Bachov. d. loc. vid. Coll. Jurid. Argent. de negot. gest. thef. 46. num. 6. vel distingue plenus cum Pacio 2. éavartie. 53. quod interficit, an gestum sit meum, aut non meum negotium: vel gestum sit meo nomine, vel alieno nomine. Cum meum negotium meo nomine gestum est, ratihabitio, quae vim mandati obtinet, mandati actionem pariet, dict. l. semper qui non prohibet. Sed cum meum negotium non meo nomine gestum est, omnino mihi & contra me negotiorum gestorum actio dabitur. l. 5. §. 1. ff. de negot. gest. Cum autem alienum negotium meo nomine gestum est, ratihabitio mea facit,

ut detur mihi actio negotiorum gestorum contra eum, qui gesit, & gestori contra me, l. 6. §. item quaritur 9. ff. cod. dummodo ex ea gestione aliquid ad me perveniat, alioqui frustra ratum habrem, d. l. 6. §. quid ergo 11. Denique cum non meum negotium gestum est non meo nomine, actio negotiorum gestorum neque mihi, neque contra me dabatur, quia nihil operatur, dict. l. 6. §. si ego 6. ff. dicto titulo.]

XVI.

RATUM quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum, l. si servus 13. ff. de preclar. cap. cum quis 23. de sentent. excom. lib. 6. c. ratum 9. de Reg. Jur. cod. lib. Decianus consil. 36. n. 22. resol. 1. & consil. 63. n. 16. vol. 2. & consil. 88. n. 20. vol. 3. Menoch. consil. 12. n. 22. Surd. consil. 9. n. 52. Borell. consil. 64. n. 13. Card. Tuschi. lit. R. concl. 10. Alex. Trentacing. d. resol. 9. n. 10. Giurba in consuet. Messan. cap. 9. gloss. s. n. 44. Limita in præjudicium ratum habentis, l. si fundus 16. §. 1. de pignorib. l. mater 3. C. de rei vendic. Tiraquell. de retractu lig. §. 1. gloss. 9. n. 255. Cavalc. decis. 19. num. 4. p. 4. Olafsch. decis. 138. n. 18. Cardin. Tuschi. d. concl. 10. n. 10. Giurba. d. p. 1. cap. 9. gloss. 5. n. 44. Surd. consil. 83. n. 14. [Unde ratificatio in præjudicium, ratificantis valet etiam ejus, quod suo nomine gestum non est, d. l. si fundum 16. §. 1. ff. de pignor. Decius in l. semper 12. & ibi n. 22. ff. de Reg. Jur. Grammat. decis. 103. num. 12. vers. sed quoad præjudicium. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gloss. 9. n. 248.

Quod tamen verum intellige in civilibus & contractibus, secus in criminalibus & delictis, Bart. in l. 1. §. de jecisse. vers. sed quid si alius. n. 1. ff. de vi armat. Cyn. in l. non ideo. n. 4. Cod. de accusat. Francisc. Marc. decis. 423. n. 25. p. 1. Farinac. 1. conf. crimin. 10. n. 18.

CAP. VII.

Ratio.

Axioma I.

Ratio unica ex aliqua re collecta habetur pro expressa, argument. l. 1. ff. de liber. & possib. Ripa in l. si constante. num. 45. ff. solut. matrim. Decius consil. 372. num. 5. Ruin. consil. 33. num. 3. lib. 1. Gozad. in consil. 44. n. 17. consil. 147. n. 21. lib. 2. Decius consil. 333. num. 5. Curtius junior. consil. 107. num. 6. Unde & Socinus ait, quod quando unica ratio sit in statuto, illa, etiamsi non exprimatur, habeatur pro expressa, in consil. 1. num. 1. vol. 1. Adde & Laurent. Tennin. de

Cautel.

*Cautel. cautel. 60. n. 60. Paris. conf. 83. n. 3. lib. 3.
Bertrand. conf. 300. n. 3. lib. 1. Eman. Svarez. in
Thesaur. recept. sentent. lit. R. n. 6.*

II.

Ratio naturalis in statutorum interpretatione dicitur esse potentissima, Bald. in cap. 1. col. 14. verb. aliquid de pac. *Constance. Ias. in l. si quis. ff. pro emor. n. 62. col. 69. ff. de usucap.* Ratio enim naturalis idem est, quod justitia prevalens rationibus conjecturalibus. Angel. confil. 345. col. 2. vers. ego in hac. Consil. Argent. 1. confil. 73. n. 171. cum quicquid ea præcipit, semper firmum ac immutabile permaneat, nec mutari legibus civilibus queat, §. sed naturalia. *Instit. de jur. nat. gent. & civil. l. 8. ff. de Reg. Jur. Bocer. de investit. feud. cap. 4. num. 36. Hering. de fidejuss. cap. 7. n. 523.* Hondest. confil. 34. n. 21. vol. 1. quia ratio naturalis homini inest tanquam propria actio & perfectione, prout post Bald. refert Raudens. in indice lib. de Analog. verb. intellectus infirmitas, eaque vel sola in causis definiendis sufficit, Natta confil. 532. n. 33. Zafius. 4. n. 34. & 84. lib. 1. unde & ea Regina Juris vocata, Zafius in l. 84. n. 11. ff. de V. O. Coler. de process. executiv. p. 1. cap. 9. tit. de paet. operar. n. 31. Cravett. confil. 31. num. 5. vol. 1.

III.

Ratio eadem esse dicitur omnium particularium sub genere comprehensorum, Baldus in l. Jurisgentium. n. 6. ff. de paet. & confil. 181. lib. 1. siquidem genus & species æquiparantur, cap. de liberatione, ubi gloss. §. prohibemus vers. specie. ibidem, Gemin. de offic. legat. in 6. & genus & qualiter inest comprehensive omnibus suis speciebus, sicut & species generi comprehensive insunt. l. inter agnatos. ff. unde legit. l. fin. Cod. de rebus Ecclesiast. non alienanda.

IV.

Ratio juris autoritati prævalet, secundum Secondam relatum à Fulgosio in l. pen. de condit. in deb. Cravett. de antiqu. temp. p. 3. n. 7. Tanta enim vis rationis est, ut perinde animum judicis movere debeat, ac si per legem scriptam hoc esset deductum, Andr. de Isern, in proem. feud. allegatus à Pantchman. 2. quæst. 6. num. 41. autoritatibus auctem Dd. etenim creditur, quatenus allegant, legeque vel ratione probant, non vero quatenus nihil allegant, cap. qualiter 24. de accusat. Everhardus in loc. legal. in prælud. circa finem, vel evidenti jure rationeque refutantur, Panormitan. post gloss. in cap. scientes 3. de censib. per cap. ego. cap. ut veterum. cap. quis neciat. cap. noli. cap. penult. distinet. 9. cum hujusmodi eadēm facilitate negentur & rejiciantur, quā asseverantur, Wensembe. confil. 2. num. 5. nec considerandum quis dicat, sed quid dicat, cap. secundum 7. distinet. 19. Gloss. in cap. ego. vers. quoniamlibet. dist. 9. cap. intelligentia. de V.S. & veritas à quoconque prolatâ semper preferenda, ut ibidem gloss. per cap. queritur. 2. quæst. 7. cap. ubique dist. 9. Labeo. 7. de supell. legat. & non persona honorabili, sed ei magis credendum, qui rei aptiora dicunt, 4. 3. de testib.

cum sanctitas vel autoritas non proficit, ut citius credatur, cap. si quis. dist. 50. cap. teneamus 1. quest. 1.

V.

Rationibus pluribus quotiescumque aliiquid introductum est, cessante una vel altera, non ramen mox cessat dispositio, sed ea nihilominus subsistit, §. affinitas 6. Instit. de nupt. l. si non Lex Elia 83. ibid. Bald. & Joh. Imol. de hered. infit. l. liberorum 11. §. noratur 4. de his, qui non infam. l. si quis ad exhibendum 18. de Except. rei judic. Bart. Alex. in l. 1. solut. matr. Corn. confil. 122. vol. 2. Laur. Sylva confil. 25. n. 29. vol. 1. Joh. Mar. & Jac. Riminald. confil. 580. n. 13. & latissime Tiraquelli. in tract. cessante causa. limit. 22. Hypolit. Riminald. confil. 259. n. 27. vol. 3. Pantchm. p. 2. q. 8. n. 28. Hartm. Pistor. 1. q. 15. n. 13. modò non sint æquæ finales, sed una altera potior; tunc enim cessante causa finali, cessat etiam dispositio. Abbas in cap. quoniam. §. porr. & in §. fin autem. ut lit. non contest. & in cap. cessante, de appellat. Ripa in l. si ventre. §. in bonis mensulariis. num. 74. de privileg. credit. Hartm. Pitt. d. 9. 15. num. 82. ubi ergo firmiores ad sunt rationes, multò melius consulti causæ, qui inferiores prætermittit, ne etiam benè firmas reddat suspectas, Rittershul. lib. 1. part. feud. cap. 17. q. 14. cum plerumque in tali ratione conflictu ratio rationem elidat, ut in specie l. patrum 15. Cod. de patr. notat. Cujac. in recitat. ibid. pag. 94.

VI.

Omnis ratio generalis est, veluti regula quadam, Cujac. in Papin. lib. 27. q. ad l. 7. de usur. interdum etiam indefinita, l. 5. §. ibi. quia personalis de his, qui effud. vel dixerit.

VII.

Ratio generalis totam dispositionem reddit. generalem, l. regula 9. §. cum quis 6. ubi Bart. de jur. & fact. ignor. l. pater filian 38. §. fundum 3. de legat. 3. facit enim generalis ratio, ut dictum seu dispositio extendatur ad casum, ad quem alias non adaptarentur verba etiam in stricta materia, Glossa & Dd. in Clem. 1. de Elect. ubi etiam Johannes ab Imola, Corn. confil. 273. Dubia satis. num. 2. vol. 4. Siquidem pro diverso respectu ampliat & restringit dictum, l. si sit, qui 27. ff. de acquir. possess. Riminaldus senior confil. 183. num. 3. & confil. 657. num. 9. quin imo præfertur, neque per illud restringitur, l. à Tito 108. o. l. illud 32. ad L. Aquil. l. cum pater 77. §. dulcissimis 20. de legat. 2. l. fin. ff. de hered. instit. l. regula 9. §. pen. ubi Bart. de juris & fact. ignor. Paris. confil. 32. Ad resolutionem. num. 3. vol. 2. Cephal. confil. 406. & confil. 400. num. 17. & confil. 477. n. 6. & si ratio sit bona & conclusiva, à dicto differre debet, Glossa in l. fin. de offic. procurat. Casar. l. 2. §. mutu. 2. ff. si certum pet. Paris. confil. 70. Testantur multa. n. 27. vol. 3. idque potissimum cum ratio in lege sit expressa; tunc enim non extensio, sed potius comprehendens dicitur, ita ut comprehendantur omnes

omnes casus, in quibus ratio locum habere potest, Bald. Jason. in Authent. quas rationes. C. de SS. Eccl. Hyppol. Riminald. consil. 4. n. 7. Sylvan. confl. 11. num. 68. & comprehendit omnes casus, etiam si juris correccio inde sequatur. Paris. confl. 69. n. 16. vol. 4. Corn. confl. 78. vol. 10. n. 5. licet etiam major sit ratio in uno, quam in alio. Crot. confl. 84. n. 7.

Limita: nisi quando absurdum exinde resultaret, tunc enim ratio generalis ad dictum restrinquit, l. ut gradatim it. de muner. & honor. cum non continere debeat majora expressis. Felin. in cap. sedes. de script. Mar. Socin. consil. 39. Licet in presenti. n. 24. vol. 4. ubi loquitur in proibitione alienationis, ut non extendatur extra personam, cui prohibitio fuit adjecta. Addit. & §. i. Institut. quib. alien. non licet. ubi assignatur ratio, quare fundus dotalis alienari non possit, nimis fragilitas sexus, quam tamen tantum in fundo dotali locum habere, & non in aliis rebus mulierum, quamvis ratio generalis sit, ait Panschm. 2. q. 2. n. 47. cum absurdum videbatur, ut in omnibus rebus ratione imbecillitatis alienatio inhiberi atque alia jura corrigi debent. Johann. Hannibal. in repet. rubr. sol. matr. num. 162.

IX.

Rationem nullam reddere, vel non bonam & insufficientem, sunt paria. §. & licet. ibi: aut etiam causam testimonii fortè faciunt manifestam. Authent. de testib. l. sola testatione 4. Cod. de testibus. Farinac. q. 70. num. 10. & 144. ubi ait, non esse bonam rationem, quæ cum dicto eadem, aut principium petit. Rectè hinc Aristophaneum illud usurpes: Ἐπιφυλαξεῖ ταῦτα εἰς τὰς ταμίας. Fr. Spanheim. 2. dub. Evang. 1. §. 36. pag. 48.

IX.

Rationes juris generalis sèpè unius tantum vel alterius subjecto convenienti, l. alt. C. de reb. cred. l. unic. C. de probib. sequestr. pecun. Eodem tendit, quod Cojac. scribit in recit. ad tit. Cod. de quest. pag. 1503. dum inquit: Rationes J. Ctorum non sunt omnes admodum necessariae, sed plerique sunt coloratae & parum probabiles, exempla sunt in l. i. §. 1. de serv. corrupt. addit similem locum Cujacii 17. observ. 15. apud Gothofredum ad l. 21. C. de furt. lit. c. sunt enim rationes aliquando tales, ut instar Lunæ quidem videantur splendere, non tamen calefaciant, ut post Zaf. loquitur Cothm. in consil. 1. quapropter non immiterit Bachov. in comment. Instit. ad §. ult. qui & ex quibus caus. pag. 64. n. 2. in hac verba prorupit, cum inquit: Ego ingenuè putò agendum & liberè philosophandum, atque fatendum, ut sèpè alibi, dum colorem dare nittitur suis constitutionibus, ita his quoque parum bona ratione usum esse Tribonianum. Adde omnino Cujacium 12. observ. 38. ubi ait, sèpè J. C. tis ipsi non constare de ratione juris.

X.

Nihil vetat ejusdem juris plures esse rationes, ubi tamen pro remotoire proxima venerit, Cu-

jacius lib. 1. defin. Papin. ad l. pref. etus 63. de ritu nuptiar.

XI.

Ratio commendat legem, cap. consuetudo 5. distinct. i. ac præfertur exemplis, maximè si sana sit, cap. ult. distinct. 9. siquidem ratione quod constat, lex est, dummodo religioni conveniat, disciplinae congruat, saluti proficiat, l. consuetudo 5. distinct. 1. Quicquid enim ratione caret, extirpandum esse, textus est in cap. Chæreptici 5. §. nam non amplius. distinct. 68. Consuetudo igitur, an ratione aut scriptura consistat, nihil differt, cap. consuetudo 5. dist. i. cum rationem & legem vincere consuetudo & usus longævus non possit, cap. consuetudin 4. distinct. 11. sed potius veritas & ratio consuetudinem excludere valeant, cap. veritate 4. cap. contempta 6. & seq. distinct. 8. ita ratio corrigit, quod furore promulgatum est, cap. cum apud 11. q. 3. ita ratione non furore ferenda est sententia, cap. illa 11. q. 3. ita ratione & lege pravus usus superatur. c. i. distinct. 11. & si qua sunt alia.

XII.

RATIO est anima Legis, l. cum oratio 7. ff. de bonis damnat. l. scire 17. ff. de Legib. Alex. consil. 32. Clarissime. n. 5. vers. quartto. Et consil. 129. Super primo, num. 5. vers. presuppono. lib. 7. Cardin. Tusch. practic. concl. tom. 6. lit. R. conclus. 31. num. 15. in. med. Barthol. Berett. ad extravag. Ambitiose. de rebus Eccles. non alienand. in init. num. 41. Francisc. Leo in thesaur. fori Eccles. p. 2. cap. 9. num. 136. Camill. Gallin. de verb. sign. lib. 5. cap. 11. num. 2. Johan. Mar. Novar. quest. forens. lib. 1. quest. 144. n. 120. Wefemb. in parat. de Legib. n. 5. ubi plures text. alleg. Ideoque ea non minùs, imò potius attenditur, quam verba, quæ corporis instar sunt, l. empator. 65. §. fin. de R. V. Hartm. Pistor. 2. q. 39. num. 40. Et sic ampliat legis dispositionem tanquam illius anima, Surd. de alim. tit. 1. q. 44. n. 15. [Sicut ergo in lege ratio est anima, spiritus, mens & medulla, imò ipsa Lex & illius sententia, d. l. 7. de bon. damn. Tirauell. in tr. cessante causa p. 1. n. 138. Roland. à Valle consil. 14. n. 24. vol. 3. Schrader. de feud. p. 9. c. 2. n. 9. adeò ut ratio, veritas & D. È. L. S. æquiparentur. cap. qui contempta 6. c. frustra. 7. dist. 8. Everh. in top. loc. à rat. leg. n. 2. eaque sit, quæ rei & testimonio essentiam tribuit. Dd. in l. sola. C. de testib. ita etiam statuta & jura municipalia à ratione vitam accipere dicuntur, sicut corpus per animam. Roland. consil. 62. n. 24. vol. 3. nec secundum corticem verborum, sed secundum rationem accipienda erunt. Wef. 2. consil. 57. n. 41. Rauchbar. 1. q. jur. civil. & Saxon. 32. num. 5.

XIII.

XIII.

RATIO ubi est eadem, ibi debet esse eadem juris dispositio, l. illud 32. ff. ad Leg. Aquil. l. si postulaverit. 27. §. 2. ff. ad Leg. Jul. de adult. l. quadam 9. §. nummularios 2. de edendo l. nauta 5. §. fin. ff. naut. cap. l. à Tito 64. ff. de furtis. l. illud 19. C. de SS. Eccl. §. si igitur. Institut. quod cum eo. Glossa verb. Italia. in cap. 1. de tempor. ordin. lib. 6. Abbas in cap. nibil. num. 5. de elect. Decius consil. 15. num. 2. & consil. 301. num. 6. & 8. Calderin. consil. 147. in princ. alias consil. unic. ut lite pend. & consil. 337. vers. sed posito, alias consil. 8. de testam. Baldus consil. 324. Omisiss. in fin. lib. 5. Alex. consil. 75. Videretur. n. 3. & 4. lib. 5. & consil. 36. Visothemat. n. 11. in fin. cum seqq. lib. 6. Treutler. 1. consil. 6. num. 16. & seqq. Carpz. in crimin. p. 1. q. 23. Ubi quod sicut genus continet omnem speciem, ita generalis ratio continet omnem casum, Cravert. consil. 183. num. 3. Fulgos. consil. 15. n. 2. & consil. 77. n. 2. & 3. ubi quod ubicunque ratio habet locum, debet habere locum Lex. Thomas de Thomasset. in florib. Legum. reg. 299. Portol. in tract. de consortib. & fideicommiss. legalib. cap. 5. num. 14. Menoch. consil. 324. n. 10. & consil. 335. n. 32. & 33. & consil. 33. num. 10. & consil. 343. num. 12. & consil. 232. num. 43. Surdus consil. 301. num. 19. & decis. 52. n. 10. Ugolin. de offici. & potest. Episcopi. cap. 13. §. 27. num. 1. vers. quid igitur. & cap. 49. §. 4. num. 2. Cardin. Tusch. pract. concl. tom. 6. lit. R. conclus. 31. per tot. Alexand. Trentacinque. variar. resolut. lib. 1. tit. de statut. resolut. 1. sub num. 2. vers. primo. Farinac. fragment. crimin. p. 1. lit. E. num. 51. cum seqq. Cæl. Argel. de contrad. legit. quæst. 10. num. 15. Mar. Antonin. variar. resol. lib. 3. resol. 39. num. 1. Perez. de Lara de Capellan. lib. 1. cap. 5. num. 24. Rebel. de oblig. justit. p. 1. lib. 1. quæst. 6. sect. 4. num. 20. Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum. part. 2. n. 6. Octav. Glorit. respons. 5. n. 85. Robles de represent. lib. 2. cap. 24. n. 55. & cap. 18. num. 2. & cap. 23. num. 13. Modern. de supplic. ad Sanctiss. part. 2. cap. 10. n. 22. [ad] de Klock. ubi regulam ampliare nititur in tract. de contribut. cap. 13. sect. 2. n. 64. & seqq. Unde ubi eadem est ratio, licet non in omnibus æquiparari reperiatur, ut pulchre scripsit Aretinus in l. ex facto 43. per ill. text. num. 5. not. 5. ff. de vulg. subfit. Si tamen una eademque ratio existat in utroque contractu, idem judicandum erit. Alex. consil. 117. num. 11. lib. 4. Fulgos. consil. 240. Socin. consil. 162. Zoanetti. libr. rer. quotid. cap. 59. num. 7. quia-

identitas rationis causatur legis identitatem. Valafc. de Jure Empycent. quæst. 29. num. 23. & casus sub ratione comprehensus in lege ipsa comprehensus intellegitur. Rosenthal. de feud. cap. 12. concl. 19. num. 19. & ubi in diversis factis non potest ratio diversitatis reddi, idem iustitiae debet. l. 32. ff. ad Legem Aquil. & juxta Baldum, quæ non differunt ratione, non differunt juris dispositione. Unde male infertur, ista facta sunt diversa. Ergo de ipsis à diversis disponi debet. Tametsi enim facta sint diversa, si tamen eandem habeant rationem, idem jus in utrisque servabitur. Quando ergo asseritur; Ex separatis non fieri bonam illustrationem, limitari debet hoc, ita ut procedat, si etiam sint separata in ratione & medio concludendi: alias ex separatis in facto rectè infertur, si & rationis paritas id svadeat, Mynsinger. ad §. final. Institut. qui & ex quibus caus. reprehensus à Bachovio, quod & Imperator male argumentatus fuerit, quia (inquit) si hæc argumentatio valeret, Minor eo firmiori est judicio, ut causas aliorum agere possit. Ergo etiam suos servos manumittere. Porro etiam licebit inferre: Ergo etiam alienare absque curatore poterit. Responderi enim potest, in his non esse diversam rationem manumittere inter vivos, ipsi causa à consilio probata est concessum: Ergo facile extensio fieri potest ab alia lege, ut & in ultima voluntate quoque manumittere possit, quia Legis concessione in una specie jam facta, facilior est extensio ad aliam speciem, ubi major favor militat. Debet enim in testamentis liber esse stylus & voluntas. Et quod veteribus judicii defectus obstare videbatur, restringitur ad tempus 18. annorum, quod cum post illud tempus satis perfectum sit causis agendis, sufficere etiam videatur in libertatibus à lege jam in una specie concessis, si quæstio conferatur.

Poterit etiam hæc regula cum Cujacio in tr. 8. ad African. in l. 34. ff. mandat. declarari hoc modo, ut procedat, ubi in mirum revera eadem est ratio: non ubi facta, l. pen. ff. de reb. cred. ita verbi causa non eodem colore, quo defendimus, creditam pecuniam fieri, si tibi debitorem meum jussero dare pecuniam: non inquam eodem colore arque figmento defendimus esse creditam, si te debitorem meum jussero, aut si consenserò,

fero, ut pecuniam mihi ex mandati causa debitam crediti nomine retineam, vel si mavis, potest declarari regula cum L. camero disp. de jurisdict. qua mand. pers. quest. 1. ubi distinguit inter rationem juris constituti, hoc est, de ea ratione, quæ in jure constituto jam ita comprehensa est, ut ea ipsa per se jus, seu regula & particula juris constituti sit, & ex se ipsa decisionem certam producat, & de hac veram esse ait hanc regulam l. 32. ad L. A. quid. ubi eadem est ratio, ibi & idem jus; & viceversa, ubi ratio juris defuit, ibi & ipsum jus deficit. arg. l. quod dictum 32. ff. de pannis. Et attendendum, quod in priori dicto innatur ratio universalis, in posteriori, singularis, perinde ac si dictum esset; ad quosunque terminos accommodari potest subjectum regulæ universalis, ad eosdem etiam accommodari debet regulæ illius prædicatum: & in quibusunque terminis non reperiuntur requisita subjectæ regulæ juris exclusivæ & taxativæ conceptæ, ad eos nec prædicatum illius regulæ applicari poterit. Et inter rationem juris constituendi, h. e. quæ legislatorem in genere quidem movit, ut ejusmodi jus aliquod constitueret; modum vero certum, ad quem usque id ipsum extenderet aut restringeret, non præscripsit, sed ei liberum reliquit: ita tenendum, quod postquam jus aliquod certo modo jam constitutum est, jam non amplius ad rationem legis, quæ per se vel latius extendi, vel arctius restringi patetur, sed ad illam constitutionem sit respiciendum: ne alias ex rationis vel extensione vel restrictione jus aliquod asseratur vel negetur, quod tamen asseri aut negari legislator noluit, cuius rei exempla sumi possunt ex §. si quis s. pr. ff. de collat.] Sic è contra, ubi est diversa ratio, dispositio quoque diversa esse debet, l. si ita 8. ff. de manumiss. testam. l. servus 34. de statuliber. Dec. cons. 394. numer. 3. Surd. cons. 67. num. 19. quia diversitas rationis diversitatem quoque juris inducit, l. inter stipulantem 87. §. sacram 8. ff. verb. signif. l. fin. ff. de ritu nupt.

Limita I. in poenalibus, & correctoribus, in quibus lex loquens in uno casu, non extenditur ad similem, etiamsi subit eadem ratio, facit l. 3. ibi: qui pari proprio de L. Pompej. de parricid. Calderin. cons. 147. alias cons. unic. ut lite pendente. vers. per predicta. Portol. in tract. de consortib. & fideicom. cap. 6. num. 15. Card. Tusch. d. lit. R. concl. 31. n. 43. [Si enim in poenalibus videtur inesse, in quibus eadem ratio re-

peritur, Bald. in l. data. col. 6. C. qui accusar. poss. l. bis solis 7. ibi satis tacitè cautum putamus. C. de revoc. donat. gloss. in cap. 1. verb. talia de tempor. ordinand. in 6. Janson. in l. à Tito. col. fin. ff. de V. O. cum aliis per Tiraquel. in l. si unquam. verb. libertatis. numer. 45. ad fin. C. de revoc. donat. non extensio, sed proprius intellectus legis dicitur. l. nominis & rei. 16. §. verbum. 1. ff. de V. S. Bald. in l. quod vero contra. col. 1. ff. de LL. Valasc. de jur. emphyt. 9. 29. num. 23. Alii sic efferunt: A paritate rationis non fieri extensionem in correctoriis. N. Boërius decis. 228. n. 11. p. 453.

Limita II. in singularibus & exorbitantibus, itemque in iis, quæ contra communem juris recepta sunt regulam. l. quod vero 14. ff. de LL. l. quod contra 14. de R. l. Hunn. 3. d. 6. q. 38. ita Carpz. 3. consit. 28. defin. 7. numer. 5. Sola enim ratio jus non facit in exorbitantibus à Jure communi, nec jura specialia absque legis auctoritate ad causas similes extenderit licet, arg. l. sancimus 27. C. de testam. ita ratio privilegii l. 5. qui pot. in pign. que subjicitur in l. 6. eod. tit. non potest applicari ceteris hypothecis privilegia. liter Nov. 91. c. 3. Pac. in analys. C. de privil. dot. n. 9. vers. 2.]

XIV.

RATIO ubi est eadem, dicitur adesse eadem lex non extensive, sed comprehensive. l. bis solis 7. vers. satis etiam cautè putamus. C. de revocand. donat. d. l. il. lud. 19. C. de SS. Ecol. l. item veniunt 26. §. ait Senatus 6. ff. de petit. hered. Tiraquel. in l. si unquam. verb. libertis. num. 45. & 46. Rebuff. ad l. in lege censoria 203. vers. itemque de servis. vers. colligitur. ff. de verbis. signif. pag. mibi 647. Surd. decis. 276. num. 8. Gutier. practic. lib. 3. q. 17. num. 84. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 7. Proem. num. 105. Giurba ad consuet. Messan. c. 6. gloss. 1. num. 13. & c. 9. gloss. 8. numer. 3. Steph. Grat. discept. forens. tom. 5. cap. 918. num. 66.

XV.

RATIO potius, quam verba, est spectanda, l. scire 13. §. aliud. 2. ff. de excusat. tutor. Tiraquel. in d. l. si unquam. verb. libertis. n. 47. Menoch. consil. 998. n. 13. Fusar. de substit. quest. 480. n. 40. Et quod mens & ratio statuient præponderet verbis. Marian. Socin. consil. 35. Circa predictam. col. 2. vers. & quamvis. lib. 1. quem refert Card. Tusch. d. lit. R. conclus. 31. num. 16. Modern. d. part. 2. c. 10. n. 24. & quod in statutis ratio scripta magis attendatur quam verba, tradunt Paris. cons. 12. num. 52. lib.

2. & conf. 83. n. 13. & 14. lib. 3. Bald. conf. 44. Si tenemus in fin. lib. 4. Alexand. conf. 54. num. 9. & seq. lib. 4.

XVI.

RATIO attenditur magis quam dictum, l. cum pater 77. §. dulcissimis 20. ff. de legat. 2. Brunor. à Sole in locis communib. verb. ratio 2. quia dictum per rationem ampliatur & limitatur, l. unum ex familia 67. §. fin. ff. de legat. 2. l. si is qui animo 27. ff. de acquir. possess. Ias. in l. id quod num. 7. ff. de legat. 1. Surd. conf. 67. num. 20. cum seq. Rot. decisi. 10. num. 2. apud Farin. p. recent. Octav. Glorit. resp. 2. num. 35. & resp. 5. num. 58. & resp. 10. num. 57. [Ratio enim non minus verbis legis dominatur, atque anima corpori. l. scire leges. 17. ff. de LL. l. pen. ibi: quamente dicetur. Ad exhibend. late Kremberg. de suntib. studior. quest. 1. pag. 29.]

XVII.

RATIONE legis cessante, cessat quoque eius dispositio. Vide supr. lit. L. c. Lex.

XVIII.

RATIO naturalis cuncta recte disponit. Bald. conf. 38. D. Thomas, in fine. lib. 1. subdit, quod vix aliquid reperitur contra naturalem rationem, quod non remordeat conscientiam; & dicitur polus omnis virtutis, quia omnia nobis insinuat, ex quo est muta ratio, qua loquitur in corde, idem Bald. conf. 343. Examinanda sunt, in pr. lib. 1. refert Cardin. Tusch. d. tom. 6. lit. R. conclus. 33. [Ideoque deficiente lege, rationem naturalem allegare licet, c. fruſtra 7. dist. 8. l. 2. §. item Varus ibi: hoc aequitas suggerat, etiam si jure deficiamur. l. scire 13. §. aliud 2. §. consequens 4. vers. sufficit. de excusat. tut. & rationabile dictum ita movere debet Judicem, sicut lex Andr. de Isern. in proam. feud. n. 47. ac miseria est intellectus, nolle statuere ex evidenti ratione, nisi quod ante per Dd. consultum vel statutum sit. Caſtrenſ. in l. Clodius. in fin. de accur. hered.]

XIX.

RATIONES duæ vincunt unam, cap. causam que 14. de re judic. autb. cessante. C. de legit. hered. §. si vero. Inſtit. de adoptionib. Bald. conf. 188. In ſubstitutione. in princ. lib. 1. ubi limitat, quando ad necessitatem actus unica ratio requiritur, quia tantum operatur illa ratio requisita de ſe, quantum mille aliae rationes. Similiter etiam non procedit Axioma, quando unica ratio est potentior quam duæ, vel plures, quia attenditur unica. Federic. de Senis confil. 274. vers. sed poſſet aliquis.

refert Card. Tusch. d. tom. 6. lit. R. conclus. 34.

XX.

RATIO non potest reddi omnium, quæ à Majoribus constituta sunt, l. non omnium 20. & l. seq. ff. de legib. Anguian. de legib. lib. 1. controv. 4. n. 2. & 3. Joan. Anton. Mangi. de imputat. quest. 69. num. 45. Steph. Grat. diſcept. forensis tom. 5. c. 10. num. 15.

XXI.

RATIONEM quærere ubi habemus sensus, est infirmitas intellectus. Bald. conf. 360. Quia questio. num. 3. lib. 3. [Hering. de fideiſuſſor. cap. 7. num. 52. Handed. conf. 34. num. 21. & n. 11. Cagnol. in l. ambiguis. §. quoties. ff. de Reg. Jur. Bart. Bertazol. 2. conf. 31. num. 15. Sigismund. Scacc. de commerc. §. 7. glōſſ. 2. n. 35. ubi subdit, quod etiam ubi rationem naturalem habemus, legem positivam, quærere superfluum est, ex cap. conſuetudo. 1. diſt.]

CAP. VIII.
Rationabile.

Axioma I.

Rationabile dictum non minus movere debet judicem, ac lex. Andr. de Isern. in proam. feud. col. penult. Argentoratensis. 1. conf. 19. num. 50. Rationabiliter enim quod definitum est, in nullo debet violari, cap. cum pia. cap. Ecclesiatica 25. qv. 2. c. omnibus 35. quest. 9. sed roborari. c. loci. d. quest. 9. Unde & rationabile si à paucioribus opponatur & probetur, eorum voluntatis plurimum präferri debet. cap. 1. extr. de parob. c. 1. extr. de bis quæ fiunt à major. imò conſuetudinem rationabilem prævalere contra ius positivum, text. est in c. ult. extr. de conſuetud. niſi enim rationabilis ea sit, non valer, cap. ad noſtram 3. extr. de conſuetud. ſicut nec iudicium ferari debet, niſi rationabiliter habitum, c. imprimit 2. quest. 1.

II.

Rationabiliter & conſulte ordinata, fraudente poſteſta ſubjectorum utilitate, conſultis & rationabilibus revocantur & in melius commutantur, c. ult. in princ. de ſent. excomm. in 6.

III.

Non tantum ſpectandum est, quid sit rationabile, ſed etiam, quid sit rationabilis, cuius intuitu illud, etiam si ex uſu forte admittatur, ratione tamen improbari debet. c. ſiliat. 2. F. 26. ubi Dn. D. Biſch. in Comm. MS.

CAP. IX.
Rationes. Rationum redditio.

Axioma I.

Ratio de omnibus est reddenda, cap. ſi quando .5. extr.

5. ex*w. de rescript. vid. infra axiom. 8.* ita rationem redditum inferiores superioribus de cura commissa. cap. sanè. 16. quæst. 2. ita rationem gravem exigit Deus a Principibus secularibus & Prælatis Ecclesiasticis. c. *Principes 23. quæst. 5.* & in genere quilibet homo rationalis de factis suis Deo rationem reddet. c. firmissimè 3. §. ex eo. 15. quæst. 1. de verbo otioso. c. *quoties 21. 22. quæst. 5.* de negligenter commissi c. *quandoque 23. q. 4.* excepitur animal quod ratione caret, hoc enim de factis suis reddere non potest rationem, text. est in c. firmissimè 3. §. ex eo. 15. q. 1.

II.

Obligatio reddendi rationes velut naturalis est, eoque respicit ut suum cuique tribuatur l. 32. de cond. & demonstr. itaque & mulier ratione polens & iudicio ad eam obligatur. Perez. C. de mulierib. in quo loco. n. 6.

III.

Non sufficit rationes reddere, sed & reliqua inferre. Perez. C. de his quipponen. 9.

IV.

Exactores pecuniarum publicarum in Ratio-
nibus debent deducere (1.) quid exactum sit, (2.)
quid adhuc debentur, (3.) penes quos residat, (4.)
cujus culpæ, (5.) ex qua causâ in eâ provinciâ fue-
rit derelictum, Brunnem. C. de Executorib. in fin.
Col. 2.

V.

Ratio & inventarium parificantur. l. i. §. de
servis. ubi Bart. per illum text. de tutel. & rat. di-
strab. Wesenb. 1. cons. 3. n. 4.

VI.

Rationum introitus prius ostendit debet, quam
exitus, l. Spadonem 15. §. ratiocinatio 7. ubi Bart.
de excusat. tutor. Socin. cons. 213. cum præsentî.
num. 4. vol. 2. & consil. 190. nemini. num. 2. & 3.
vol. 2.

VII.

Ratio incipere debet à facto computationis. l.
cum servus 82. vers. inest. quâm ad hoc not.
Imol. de cond. & demonstr. Socin. cons. 159.
præsentî. num. 3. & 8. vol. 1. Wesenb. 1. consil. 47.
n. 25.

VIII.

Rationibus semel redditis, ulterius calculan-
dæ non sunt. l. semel 2. C. de epoch. publ. Joh. Mon-
ach. Archidiac. Joh. Andr. & Dd. in c. unie. de
Cleric. agric. Socin. sen. cons. 92. n. 1. lib. 4. Dec.
cons. 94. n. 4. Chassan. in consuet. Burgens. des en-
fans. rubr. 6. verb. d' en rendre compte. n. 5. 13. &
15. ne actum iterum agant. Bald. in l. ult. §. 1. n.
18. C. de jur. delib. & ut viter infinitas, c. 2. de
rescript. in 6. Wesenb. 1. consil. 3. n. 8.

Limita (1) nisi error intervenerit, tunc enim
ad partis requisitionem iterum fieri debet. l. cal-
culi 8. ff. de admin. rer. ad civit. pertin. l. in omnibus.
13. 9. 1. ff. de divers. & tempor. prescript.
Natt. cons. 489. numer. 2. lib. 3. liquidem ratione
composita & redditia ad compositionem rectam
& justam redigi debet. l. error. 7. C. de jur. & fact.
ignor. l. cum servus 82. ff. de condit. & dem. So-
cin. consil. 25. n. 5. vol. 4. & post eum Menoch. lib.
2. arb. jud. cas. 209. in fin. cum rationes reddere
perfectæ, admodum fit difficile. Socin. sen. con-

sil. 159. col. 6. in fin. lib. 2. Ancharan. cons. 331.
col. 1. vel (2.) si dolo redditæ sint. Dd. in l. 1. de
errore calculi. Castr. cons. 342. col. 2. Ancharan.
cons. 331. Jaf. consil. 219. num. 2. lib. 2. & cons. 14.
col. 3. lib. 3. Socin. sen. cons. 159. col. 3. & cons. 190.
col. 3. lib. 3. quātum si pœta de non contrave-
niendo intervenirent etiam nec his casibus pro-
cedere, dicunt Bart. in l. 2. in fin. C. de jur. fisc.
Socin. cons. 92. num. 4. Ruin. consil. 16. in fin. lib. 5.
Farin. 1. consil. 7. n. 5.

IX.

Rationes reddere est quid individuum, quod
pro parte praestari non potest. Bald. in l. si plures.
C. de condit. in fin. Rationes enim reddens ex in-
tegrò reddere debet. Bald. in d. l. si plures, per l.
cui fundus 50. ff. de condit. & demonstr. Menoch.
2. arb. jud. 209. num. 30. Unde ratio non suffi-
cienter reddit, semper atque iterum ut reddatur,
peti potest. l. quoties 6. ff. qui satisfac. cogan-
tur. l. unic. C. de error. calculi. Johan. Andr. post
Archidiac. & Geminian. in c. 1. de Cleric. &
agrot. lib. 6. Imol. Card. Zabarell. in clem. 2. §.
illi de relig. domib. Bald. Salicet. in l. unic. C. de
error. calculi. Jaf. in §. quedam. num. 83. Inst. de
act. Schuff. consil. 9. vñs. n. 8. & 9. cent. 2. We-
senb. 1. consil. 47. n. 46. quia quod non intelligi-
tur omni ex parte, non potest videri approba-
tum. l. mater 19. ff. de inoffic. testam. Dyn. in cap.
ratum. num. 4. de R. l. Gloss. & Phil. Franc. in c.
concertationi. ad verbum. sciverit. de appellat. lib.
6. text. in clem. causam. ubi gloss. ad verb. plena
& certanotitia de elect. fac. lex. in toton 76. de
Regulis Jaris l. quo enim 12. §. Julianus 2. ff.
rem rat. haber. Roman. consil. 343. circ. fin. Tira-
quel. in LL. Connub. gloss. 6. n. 180. & de retract.
proximit. §. 36. gloss. 2. n. 30.

X.

Rationem reddere plus est, quâm edere. l. co-
gnoscere 6. l. 89. §. inter 2. ff. de V. S. l. qui nomi-
nibus 44. ff. de admin. tutor. l. Lucius Titius 53. ff.
de testament. manumiss. l. non solum 8. §. si qui
reddere 3. l. Aurelius 28. §. Sticho 7. §. situs 9. ff.
de liberat. legat. l. cum servus 82. l. qui sub condi-
tione 111. de condit. & demonstr. l. 6. §. fin. l. Sticho
40. ff. de statuliber. Edere enim est copiam in-
spicendi describendi facere & dictare, ut perle-
gatur & cognoscatur. l. i. §. i. l. 4. l. 6. §. cogentiar
i. §. edi 7. ff. de edendo. l. autem, qui rationem
redit, in hac nuda editione non subsistit, sed
præterea eam diligenter computandam & dis-
pungendam offert, ut is, cui eam reddit, calculo
adhibito conferat, cognoscat & dispungat; qui
que simul id, quod relinquitur, pareat, seu reli-
quum, quod datis acceptisque collatis, debitum
manet, solvat. d. l. 89. §. 2. tibi Gædd. n. 3.

XI.

Rationes reddere tenet quilibet administrato-
tor & gestor. l. 2. de negot. gest. l. 1. §. officio 3. ff.
de tutel. & ration. dist. Elcobart. de ratiocin. c.
3. per tot. facit. cap. 17. vers. legitur enim. de ac-
cusat. Thoming. 1. consil. 50. num. 32. Hieronym.
Manlian. decisi. 13. num. 4. Frider. lib. 2. de process.
extrah. cap. 49. n. 1. & 14. Cravett. consil. 218.
num. 1. pag. 38.

Excipi-

(S) 2

Excipiuntur orphanotrophi in l. 32. C. de Episc. & Cleric. ubi Gothofr. Matth. Stephan. ad Nov. 131. num. ult. quam constitutionem non esse extendendam ad curatores Ecclesiae refert Carpzov. lib. 2. Jurispr. confit. tit. 20. defin. 314. num. 7. & defin. 316. num. 1.

CAP. X. Rebellis.

Axioma I.

Rebellis non dicitur, nisi sit per sententiam condemnatus, Corn. conf. 96. vol. 4.

Limita: Rebellio notoria non requirit sententiam declaratoriam §. 1. tit. qui sunt rebellis in extravag.

II.

Rebellibus non debet ius reddi. Cyn. in L. 1. C. de nat. lib. sed impunè occidi possunt ut hostes, l. proditores. 7. ff. de remilit. & acta rebellionis tempore facta nullasunt. Capicc. decis. Neapol. 76. n. 17.

CAP. XI. Recessus.

Axioma I.

Recessus bonorum à malis mente semper debet esse, licet quandoque non fiat corpore. cap. tolerandi, & seq. 23. q. 4.

II.

Recessus non est actus extraneus, si in continebit revertitur. l. 1. §. qui præfens. 1. ibique Alex. ff. de V. O.

III.

Recedens statim reversurus habetur pro praefente. Bald. in Aut. habita. col. 8. ne fil. prepar. Port. Imol. conf. 84. num. 19. recedens enim animo revertendi recederit non videtur. l. nibil 2. ff. de captiv. & postlim. nisi subsit alterius dispositio, quia tunc videtur semper in loco à quo recessit, si ibi fuerit destinatus à superiore, quocunque animo recesserit. l. huiusmodi 84. §. legatum 10. ibique Bald. de legat. 1.

CAP. XII. Receptator.

Axioma I.

Receptare est quid facti, neque ab animo dependet. Barthol. Socin. conf. 262. in causa M. vers. secundo quod circa fin. p. 2.

II.

Receptans scienter facientem simili poena cum illo punitur, c. ult. in pr. de pen. in 6. receptatorem enim debere puniri, text. est in l. congruit. 13. ibique Bart. in l. notab. ff. de offic. presid. Quod verum, si fuerit in dolo. Bald. in l. quicunque in not. 1. ubi rationem assignat. C. de servit. fugitiv. ita receptans bannitum punitur poena, qua tenebatur bannitus, sive sciverit, sive ignoraverit poenam ejus & causam banni: si tamen sciverit bannitum esse, Bart. in l. 1. C. de colon. Illyr. lib. 11. ff. eod.

& tenetur solvere id, quod debet bannitus, l. fin. per Bald. C. de oper. libert. simili modo receptans furem, & res furto subtractas multitudinis est eadem poena, quā fur. l. eos 14. ubi Bald. Salicet. & Paul. Castr. C. de furt. l. 1. C. de crimin. peculari, ubi Dd. l. 1. C. de his qui latron. l. castratio. C. de adult. l. crimen. g. C. ad L. Jul. de vi. l. 1. ff. de receptat. l. 3. §. non tantum 3. ff. de incend. ruin. naufrag. ita dolo siquidem presumitur, si famosum & notorium malefactorem receptaveit, Gloss. & Bart. in l. 1. §. 1. ad fin. ff. de recept. Anton. Rosell. in addit. ad Bald. in l. quicunque. C. de servis fugitiv. ejusdemque sit conditionis, cuius est receptor. Brunnen. ad l. 3. C. de Fabricens. in fin. Quin & Interesse extrarem, quod in industria personæ constitit, & alias præstari non solet, à Receptatore est præstandum, Brunnen. ad l. un. C. de Colon. Illyrican. n. 1.

Limita (1) nisi eum exulem vel criminis reum ignoraverit, tum enim immunitis est a pena. Gloss. & Bald. in l. 1. 1. ff. de recept. Felin. in cap. anobis de except. l. 3. §. 3. v. sed enim. ff. de incend. ruin. naufrag. Hypoll. Marfil. in l. 1. num. 237. C. de raptori. virg. l. qui ignorans. num. 16. & in l. qui falsam. in princ. num. 66. ff. ad L. Cornel. de Sic. car. vel (2) vi metuē coactus sit, tum enim nullam poenam pertimescere debet. l. in omnibus 3. ubi Florian. ff. de noxal. Hypoll. de Marfil. in l. 1. in princ. num. 97. & §. fin. num. 13. & in l. 3. §. item cuius n. 2. ff. ad L. Cornel. de Sic. & in l. 1. §. preterea. n. 17. ff. de quest.

III.

Receptator dicitur is, qui malefactorem abscondit, non qui ei potum vel cibum dedit. l. 1. §. quod autem 2. de serv. corrupt. l. 1. §. 1. ibique Bart. ff. de recept. arb. l. qui vas 48. §. qui furem 1. ff. de furt. Bart. Ang. & Salic. in l. 1. C. de his qui latron. item qui recepta mcercede vel parte rerum ablatarum à fure furem dimisit, quem capere potuerit. l. 1. in fin. & ibi Dd. ff. de recept. item & qui cohabit. cap. si Clericus. in princ. ibique Bald. in prim. notab. de pac. tenend. in Uff. fendor.

De Receptitiis bonis vid. bona Conjugum.

CAP. XIII. Receptum.

Axioma I.

Quoties ex recepto civiliter agitur, tories hospes ad restitutionem simplicitate tenetur, non obstante, cuius culpa perierit: quia quasi Contractus ex recepto ortus indistincte personam, caponis constringit ad præstandum id, ad quod lege quasi contractus se obligaverat, scil. ad rem restituendam. Obligatur igitur hospes, sive res factio suorum servorum perierit. l. 1. ult. ff. nau. cap. stabul. sive advenarum seu viatorum. l. 2. ff. eod.

Limita: nisi res casu planè fortuito perierint, e. g. vi piratarum seu latronum l. 3. §. 1. in fin. ff. eod.

II. Quo^t

II.

Quoties ex recepto agitur ad pecnam, toties hospes non tenetur, nisi res factio familie sua perierit, quia ratione familie culpa hospiti poterit imputari, quod malorum hominum opera fuerit usus, quod secus in advenis, quorum mores aequi explorari non possunt. l. 6. §. 2. ff. naut. cap. stabul. & l. un. §. pen. & ult. ff. furti adversi naue, inhabitatorum vero facta etiam praestat d. l. un. §. ult. quia & hos elegit.

CAP. XIV.
Reciprocatio.

Per reciprocationem interdum quædam valent, quæ alias per se non valerent. Georg. Everhard, tom. 3. conf. illustr. German. in 4. conf. 32. num. 37. Sic enim reciproca conjugum testamento sustinentur. Mynf. cent. 2. obs. 33. Vigl. Zwickheim, in §. 1. vers. accusabit in fin. per illum text. Inst. de testam. Sic etiam sustineri pacta dotalia reciproca, in quibus de succedendo agitur, cum alias pacta de succedendo non valeant, l. ult. C. de pac. patet ex iis quæ habet Gail. 2. obs. 126. numer. 2. vid. Treutl. disp. 6. tb. 8. tit. 6. vol. 1.

CAP. XV.
Recognitio.

Axioma I.

Recognitio interrupit prescriptionem, eique est obseculo. l. cum notissimi 7. §. imò 5. ubi gl. in verb. innovata. Cod. de prescript. 30. ann. l. in contractibus 14. de non numer. pecun. Ias. in l. qui bis idem de V. O. Natt. confil. 402. num. 64. Bald. in l. 1. C. de furt. Aretin. in l. sacerdoti. de legat. 1. Bart. in l. naturali. n. 20. de Iuscap. & in l. cum quis. §. si quis pro eo. num. 5. de solat. & liberat.

Intellige verum de expressa, secus de tacita. Cravett. in tract. de antiqu. temporis p. 4. n. 105. Pantzschm. 1. quest. pract. 22. num. 60.

II.

Recognitio partis inducit recognitionem totius. Affl. decif. 13. num. 21. Bertazol. 1. confil. crim. 47. num. 54.

III.

Recognitio delicti extra iudicium facta nocet, sicut confessio. cap. per inquisitionem 26. ibique gloss. extr. de Elect.

CAP. XVI.
Recommendatio.

Recommendatio non disponit nec obligat commendantem. l. si vero non remunerandi 12. §. cum quidam 12. ff. mandat. fac. l. qui liberto 31. §. quanquam 6. ff. de neg. gesp. aliquando tamen disponit & inducit legatum, quando refertur ad præstantiam in vita factam. l. Titia 19. §. 1. ff. de annuis legat. non autem inducit fideicommissum generale facta commendatione in epistolis. in Lucius 78. §. filium 8. ff. ad SC. Trebell.

CAP. XVII.
Reconciliatio.

Axioma I.

Reconciliatio facta tollit omnem suspicionem, injuriam & inimicitiam, Decian. Conf. 88. num. 12. vol. 3. hinc per reconciliationem inter Conjuges redintegrantur matrimonii. Mynf. resp. 1. dec. 1. numer. 33. Et Reconciliatio inter patrem & filium tollit exhereditationem justè factam. Bart. in l. 3. §. 11. ff. de adm. legat.

II.

Reconciliatio tacite facta præsumitur ex mutuis beneficiis & amicitiae signis. Schneidev. in §. 9. Inst. de excus. tutor. num. 9. si quis comedat, ludat, bibat cum inimico, aut manum porrigat ipsumque salutem. Gloss. Germ. ad art. 3. lib. 3. Landrecht.

CAP. XIX.
Reconventio.

Axioma I.

Reconventio cum conventione simultaneo processu est discussienda, Rosbach. in process. tit. 46. n. 17. Donell. 17. comment. 18. p. 81. Carpan. 1. statut. Mediolanens. 44. num. 72. per text. in cap. 1. de mut. petit. cap. 2. vers. nos igitur. ibi deducere, de extraordin. cognit. l. 1. §. fin. que sent. sine appellat. Ordinat. Camer. Imper. part. 3. cap. 30. cuius natura, ut que unà cum conventione ex eodem negotio descendit, parili processu & sententia cum conventione terminetur, l. 1. §. ult. l. 27. ff. famili. hercifund. cap. 1. de mut. petit.

Limitat hoc axioma Mindanus 3. de process. 7. num. 9. quod procedat in actionibus mutuo cognatis institutis, non vero disparatis, seu que ex diversa causa oriuntur, quod tamen adhuc disputat Ummius in process. judic. disp. 10. thes. 6. n. 21. quod admittit Mynsing. 1. observ. 10. tum, si de utraque causa pariter liqueat, alia si prius constet de una, quam de alia, vel reconventus non pertinet in reconventione, poterit judex pronunciare, solum de causa ea, quæ liqueat, & supersedere in alia, ubi ita & in Camera Imperiali in causa Sebastiani Vogelsperger contra Comitem Wilhelmmum de Fürstenberg Anno 1543. pronuntiatum testatur. Adde & Thomingium decif. 16. numero 11.

II.

Reconventio reconventionis nulla est, nec à judice debet admitti, Accursi. in Autb. consequenter. C. de sentent. & interlocut. ibique Bart. numer. 8. Speculat. de reconvent. §. 1. numer. ult. Mar. Socin. ad cap. 1. numer. 42. de mutuis petit. Mindan. 3. de process. cap. 6. num. 9. Gisebert. de reconvent. cap. 7. numer. 1. cum seqq. Schvvancman. 1. process. Cameral. cap. 69. num. 7. Autor tractat. vol. 12. pag. 112. n. 14. Carpzov. part. 1. constitut. 5. defn. 24. n. 1.

Limita, nisi secunda reconventione in ipsam reconventionem incidat, vel ipsi præjudicium adferat, Gisebert. d. cap. 7. num. 6. Umm. d. disput.

(S) 3

10. nn.

10. numero 6. ubi propter præjudicium questionis incidentis eam concedi testatur.

III.

Quæcunque causa non est prorogabilis, illa quoque non est reconvenibilis, quia uti prorogatio presupponit jurisdictionem in illo, cuius jurisdictione prorogatur; ita quoque reconventionem requiret jurisdictionem, quæ ad utramque causam se extendat, cum nemo supra suam jurisdictionem jus dicere possit. arg. l. fin. ff. de *Judic.* Ita ergo causa feudal, Ecclesiastica aut spiritualis non potest per modum reconventionis proponi. *Carpz. in Proc. Tit. 6. art. 3. n. 19.* Idem est in causis matrimonialibus & criminalibus. *Brunnem. in Proces. Cap. 10. num. 9.* & in generis omnibus causis, quæ ad forum privilegiatum spectant. *Conf. Zang. de Except. P. 2. cap. 1. n. 379.*

IV.

Reconvention non datur contra Legatos, si ille saltem injuriam & damnum suum prosequatur. secus si alia actione contra aliquem egerint. *Perez. C. de Legation. n. 15.*

V.

Reconventioni locus est, ubi compensatio opponi potest, l. 8. §. 2. ff. de negot. ges. l. 18. §. ult. ff. commod. l. 7. §. 1. de compensat. arbitrii enim nostriest, an compensare, an petere velim. *Ulp. in l. 1. §. 4. de contr. iust. et. Cujac. 23. obs. 7.* Gisebert. de reconv. c. 6. num. 2. immo ipsa compensatio dicitur, l. 7. c. de compensat. l. 1. C. derer. am. 2. Umm. d. disp. 10. thes. 1. numer. 4.

VI.

Reconvention contra implorationem officii judicis non datur, *Glossa in l. sed si resoluatur. ff. de judic. ibique Ludov. Roman. Jaf. in l. nec quicquam. §. ubi decretum, col. pen. ff. de offic. Procons.*

Intellige verum, si loquatur de simplici, non verò si illo instar actionis partes utantur, l. 1. §. ult. ff. de extrord. cognit. Socin. ad cap. 1. de mai. p. 1. n. 94. Marant. p. 4. disp. 6. quest. 3. *Principato num. 27. Johann. Sandæus lib. 1. decisi. tit. 6. defin. 3.* atque sic principaliter in forma judicii, ita ut tunc in locum actionis succedat, l. *Quintus 7. ff. de annuis legat. capit. final. de offic. judic.*

Limita, hoc procedere tantum si incidenter imploreter, *Jason in l. 1. col. 7. in pr. ff. de jurisdict. vel si principaliter quidem intentetur, in modum verò actus extrajudicialis, Umm. d. disp. 10. tb. 5. n. 16.*

VII.

Reconvention coram arbitris fieri non potest, c. cum dilectus 6. extr. de arbitr. Specul. de reconvent. §. nunc dicamus. num. 6. Blanc. de compromiss. q. 4. num. 13. Marant. in spec. dist. 6. n. 11. vers. secundo quero, Menoch. 1. quest. arb. 44. numer. 12. Sichard. ad l. 14. num. 8. C. de sentent. & interlocut. Treuth. select. disp. 25. vol. 1. thes. 3. lit. d.

Intellige verum de arbitris ex compromisso sumptibus; hos enim judicare non posse, nisi su-

per quibus commissum est, cum omnis potestas ex compromisso (quod stricti juris esse indubiatum est) pendeat, ut aliud illis non licet, quam cautum est, nec quodlibet statuere possint, nec in qualibet re, sed tantum de ea, de qua & quatenus compromisum, l. 32. §. 15. & §. ult. de recept. arb. fac. l. 46. l. 50. eod. l. 18. ff. commun. divid. nisi quando reconventionis causa ipsi conventioni insit, vel in antecedens, vel consequens, ita ut planè cohæreat, & una sine altera explicari non possit, *Mindan. 3. de process. 6. in 13. Pacian. 2. de probat. 26. num. 36.* Quod enim arbitrio juris attinet, vel eos, in quos generaliter de omnibus causis compromisum est, coram illis reconventioni locum esse docent *Emmer. Rosbach. in process. cap. 46. num. 6. Gisebert. in tract. de reconvent. cap. 27. Trentacing. 2. resolut. tit. de mutuus petit. num. 52.* vide tamen *Umm. d. disput. 10. thes. 3. num. 11.*

CAP. XIX.
Recreatio.

Recreationis honestæ sunt omnino licita. *Perez. C. de Majum. num. 4. seqq.* cum honestate autem & verecundiâ pugnantes velut laetitia salutatione omnino è Republ. tollenda, *Brunnem. ad l. un. C. eod. conf. tot. tit. C. de Spelac. §. scen. tot. tit. C. de gladiat. penit. tollend.*

CAP. XX.
Recusatio.

Recusans judicem sine causa, ad eum redat. *cap. insinuante 25. extr. de offic. deleg. judex enim reculari aliter non potest, nisi justa causa affigata, sive sit ordinarius, l. cum speciali. tit. extr. de appellat. sive delegatus, c. si contra 4. de offic. deleg. in 6. quapropter si quem suspectum putamus, recusare possumus, ante quam lis inchoetur, ut ad alium recurramus, cap. penult. & seqq. quest. 5.*

Redemptio vid. Reluitio.

CAP. XXI.
Redditio.

Axioma I.

Reddere ablata recusantem qui fovet, parsiceps est criminis, *cap. si res §. illud verò q. quest. 6.* reddere autem qui recusat rem inventam, fur & raptor existit, *cap. si quid id 14. quest. 2.* quin imò si civis aliena reddere nolit, à civitate cogi potest, *cap. penult. in fin. 23. quest. 2.* nisi ob paupertatem ablata reddere quis non possit; tum enim non tenetur quidem, major tamen afflictio corporalis pro culpa ei impónenda est, *cap. si res. §. huic certe 14. question. 6.*

II.

Reddenda non sunt mala pro bonis, sed bona pro malis, *cap. differentia 3. quest. 3.*

CAP.

CAP. XXII.
Redhibitio quanti minoris.

Axioma I.

Quoties res emta emtori penitus inutilis est, toties ad redhibendum agitur, quia hic penitus deficit consensus, & quia iniquum est emtorem ita frivole decipi. l. §. 2. ff. de Edi. Edit. Exemplum est in mancipio furioso aut lunatico vendito l. 43. §. 6. ff. cod. Item in quadrigis l. 34. in fin. ff. eod. & l. 38. §. fin. cod. in carne morbo animalis, Oldendorp, in Claff. 4. act. 2.

II.

Quoties res emta ex parte inutilis est emtori, toties agitur actione quanti minoris. Ratio consistit in aequitate, & quia sic tantum pro parte deficit consensus in re pro parte inutili. v.g. si equus sit calcitrosus.

III.

Quoties quis titulo oneroso rem accepit, toties alter tenetur ad evictionem & redhibitionem, quia alioquin alter damno afficeretur, ut pote qui utilitate rei & pretio defraudaretur. Exempla sunt in emtione, in permutatione similive contractu innominato, quod res in aliud transfertur l. 1. C. de Rer. Permut. l. 29. C. de Evi. in datione in solutum l. 4. C. de Evi. divisione rerum communium vel hereditatis l. 66. §. ult. de Evi. transactione l. 30. C. de Transact. locazione conductione l. 9. l. 33. locati. Contractu emphyteutico arg. §. 3. in fin. de locat. conduct. donatione quoque remuneratoriâ, quia hæc se habet ad instar tituli onerosi. Brunneman, ad l. 2. C. de Evi. Carpz. P. 2. Conf. 34. def. 24.

CAP. XXIII.
Reditus annui.

Axioma I.

Reditus annui inter immobilia computantur, itaque a prestantia cautione excusat: & si civitatis vel minorum sunt, sine decreto & solennitate alienari non possunt. Perez, C. de divers. pred. urban. n. 1.

II.

Emissio reddituum frumenti & vini, Frucht. Gilden/valent. Recess. Imper. de Anno 1577. cap. 19. §. 2. Christin. 1. decisi. 208.

CAP. XXIV.
Reductio.

Axioma I.

Reductio ad arbitrium boni viri est species appellationis: & similis ei, l. non distinguimus 32. §. cum quidam 14. de arbitr. Bald. in c. 1. §. fin. col. 2. quo temp. miles, idem in l. societatem §. arbitrorum. col. 5. in princ. vers. quaro quis erit judex. ff. pro soc. Speculat. de arbitr. in princ. vers. quid si a tempore. Paul. de Caius, confil. 75. Vise com-

promisso. Idem Paul. Castrren. & Alex. in l. societatem. §. arbitrorum ff. pro socio. Anton. Butr. & Abb. in cap. Quintavallis de jurejur. Jac. Phil. Port. Imol. conf. 76. nam. 23. sed non vera appellatio, sed simpliciter querela, Bald. in addit. ad Speculat. de arbitr. colum. 2. vers. an processus. imò est quasi appellatio, Alexand. in §. cum quidam. & Bald. in d. l. fin. C. ut lit. pendent. & Bart. in l. fin. de appell. Adeoque & intra decennium debet introduci. Schrader. confil. 50. n. 31. & seqq. Umm. de process. disp. ult. n. 34.

II.

Reductio est actio de iniquitate, non de nullitate, Bald. in l. i. C. de recept. arb. Alexand. in d. §. Arbitrorum. colum. 4. ff. pro soc.

III.

Reductio suspendit sicut appellatio, Bald. in cap. 1. §. fin. col. 1. in fin. vers. & nota quod tria sunt. Quo tempore miles in usib. Feud. Bart. in repertor. juris. verb. appellazione pendente.

IV.

Reductionem petens debet petere prius absolutionem à juramento compromissi, Feder. de Senis confis. Super eo quod queritur, dub. 2. Bald. in l. i. in fin. C. si advers. vend. c. debitores. de jurejur. cap. cum contingat. eod. tit. Ludovic. Pou. in rubr. de arbitr. vers. sed redendo. vide tamen Bart. in l. fin. ff. qui satisd. cog.

CAP. XXV.
Refectio.

Axioma I.

Refectio facilius conceditur, quam nova constructio, Jason in l. quo minus. num. 10. ff. de flumin. Berous confil. 144. num. 50. lib. 3. hinc nisi civitati ad novum opus specialiter pecunia legata sit, vetera aedificia ex ea reficienda, l. 5. §. 1. de admin. rer. ad civit. pertin.

II.

Quoties pristina rei facies non mutatur, aut damnum vicino non datur, toties refectione aliquis rei impeditri nequit, quia sic impeditre volentis non interest, nec ipsi prejudicatur: ergo ut id, quod sibi non nocet, mihi verò prodest, admittat, compellitur, l. in summa 2. §. 5 ff. de ag. & ag. plur. arcend. Exemplum est in reficiente iter seu actum l. 3. §. 11. & 12. de itin. aliquaque privato.

CAP. XXVI.
Reformatio.

Axioma I.

De natura verbis reformare est tantum in parte tollere, l. Juris gentium 7. §. adeo 6. ff. de pat. Gloss. in cap. statutum. verb. reformandum. de rescript. in 6. l. vettigalia 14. de publican. Natt. conf. 484. n. 17. tom. 3. Reformare enim est aliud, quam in totum tollere, l. unic. §. cum triplici 2. ibi: vel tollitur vel reformatur. C. de caduc. toll. d. l. vettigalia de publican.

II.

Reformatio contraria statuto, quod vel ante (S) 4 vel

vel post practicatum fuit, statuto non praefertur, cum ea non fuit more utentium approbata, nec potest dici interruptum, quod semper viguit, Archidiac. in cap. in iis §. Leges. dist. 4. Bald. in Auth. omnes peregrini. col. fin. vers. pone casum. C. commun. de success. Natt. 3. cons. 62. num. 12. nisi ubi reformatio sit circa substantialia prima dispositionis, & verba sint apta inducere novam dispositionem; tunc enim attendi debet nova dispositio & prima tolli, Bart. Angel. Paul. de Castr. in l. 7. §. aded. ff. de pat. Baldus in l. conventa ff. de contr. empt. Natt. 3. consil. 52. num. 1.

III.
Reformationes non violenter sed pedetentim suscipienda. Perez. C. de Spec. ac. & sien. n. g. 10.

CAP. XXVII. Refutatio vide infr.

cap. 49.

Axioma I.

Refutando qui dividit, non videtur refutare jus futurum, sed id quod in praesenti liquidum est, Alvaror. in tit. Imp. Lothar. n. 3. Brun. consil. 79. num. 2. Generaliter enim contra naturam refutationis est, quod ad futura extenderit, l. sita 45. §. Et si sub conditione 1. de legat. 2. Bald. d. tit. Imp. Lothar. n. 4. Gylman. 4. l. n. 55. p. 62.

II.

Qui argumenta solidis iurium fundamentis nisi non refutat, confiteri ea censetur, l. de state 11. §. qui tacuit 4. de interrog. action. Jason. in l. patre. num. 21. & 27. de his qui sunt sui vel alieni. jur. Marant. in speculo aur. c. de contumacia n. 30. Welenb. 1. consil. 4. num. 13.

Confirmari autem sententia vera iuxta Simplicium 8. Physic. tribus modis potest: (1.) cum rationibus probatur, (2.) cum sententia contraaria refutatur, (3.) cum argumenta contraria resolvuntur. Pacus 8. èvarrio. 54. Unde sententia per rationes juris confirmata, nihil supereste, quam ut contraria profligentur, quibus fulsi fugatisque splendidior res fiat, dixit Cravett. 4. consil. 720. n. 8. Sequendo doctrinam Isidori, prius nostra firmabimus, deinde objecta confutabimus, teste gloss. verb. multum in c. Abbe sane, vers. nec pro eo de re judic. in b. Matth. Coler. consil. 40. num. 60. argumentis enim adversariis dissolutis firmius & perspicuum magis negotium universum fit. Cravett. 6. consil. 985. num. 41. vers. jure igitur. imò firmius constiunt fundamenta, quorum destruuntur contraria. David Mevius ad ius Lubetens. part. 2. lib. 2. artic. 12. num. 207. si quidem οἱ τῶν ἀμφισσῆσιν ἐλεγχοὶ, τῶν ἐπανίστημαν δυτοῖς λόγοις διδούσεις εἰσιν. Contrariorum redargutione, contraria rationes firmius demonstrantur, Aristot. lib. 1. Ethic. Eu. dem. c. 3. & lib. 7. Ethic. Nicom. c. 2. & lib. 2. Metaph. c. 1. t. 1. vide infr. cap. Responso. Quapropter satis causam intentionemque suam confirmasse reus dicitur, si actoris intentioni probatio- nique ita respondeat, ne ab eo vincatur, argum.

S. retinenda 4. vers. commoda Inst. de interdict. l. qui accusare 4. C. de edend. & l. 12. de R. I. Cujac. ad l. 2. C. de bon. matern. cum dubitatio- nis solutio nihil aliud sit quam veritatis inventio, ut ex Arist. notat Polit. de offic. Advoc. c. 11. n. 10. & plerumque tota vis victorie consistat in re- spondendo contrariis. Decian. in Apolog. c. 19. nu- mer. 27. sicut & in libris juris nihil frequentius, quam ut sola refutatio rationum dubitandi pro ratione decidendi adducatur. vid. infra Responso 16. 49. ax. 4.

CAP. XXVIII. Regalia.

Axioma I.

Regalia non nisi summo Principi competunt, l. 1. C. de superindiet. ubi Bart. num. 2. Feudista in cap. unica de Feud. March. Sunt enim regalia aut ea quae iis annexa, jura Imperatoris propriæ. F. 14. in prime. Constitut. Friderici Imp. de Pac. Con- stant. §. volumus ut regalia. Recell. Imp. Ratibon. de Anno 1576. §. dadurch DANN. ac supreme aliquis eminentia signa adeoque solis principibus re- servata. Dd. inc. 1. que sunt regal. Regner. Sixtin. 1. consil. 9. num. 16.

Intellige verum de majoribus: ita enim hac cohædere dicuntur Imperatoris dñibus, ut ab eo avelli non possint. Bart. Camerat. in repet. sua. cap. Imperiale, de prohibit. feud. alien. per Frider. Bocer. de feud. investit. c. 3. numer. 100. Hier. de Cephal. in Specul. comm. opin. quef. 46. num. 7. Pruckman. de regal. cap. 5. num. 8. nec à Principe instar radiorum solarium separati queunt. Bart. in l. 1. C. de mod. mulier. Alex. in l. 4. §. actor. num. 13. de re judic. Guid. Papz. deis. 444. Zaf. consil. 8. vol. 1. num. 9. nec inferioribus potestatis illa ratione competere, d. l. 1. C. de superindiet. l. 1. C. de Excusar. int. Bald. de Pac. Constantie. ad verb. ampliar. Paul. de Castr. consil. 63. vol. 1. quia ipsius coronæ annexa. Molin. ad consuetudin. Parif. tit. 1. §. 1. verb. le sif. nu- mer. 54. Sixtin. de regal. c. 2. num. 8. lib. 1. perfec- tionalissima. Bellug. in Specul. Princip. rub. 9. n. 31. Menoch. consil. 604. n. 15. nec per Inferiores hec sacra sacrorum (ut vocat Everhard. in Top. loc. 129. n. 9.) profanari aut usurpari possunt. Nolden. de stat. Nobil. c. 2. n. 12. Quod igitur dicti solet Principes Imperatore inferiores habere regalia, ea quidem non jure proprio, sed beneficio Imperatoris puta vel ex concessione Imperatoria, vel prescriptione temporis immemorialis habebunt. cap. super quibusdam 26. §. praterea. extr. de V. S. qua tacitum concessione Imperatoris continet. l. alienationis 28. ff. de V. S. Henr. Bocer. de investit. feud. c. 3. n. 98. Myns. 4. obs. 24. & 2. ob- serv. 29. n. 16. Cravett. de antiqu. tempor. p. 4. §. foli- lutis differentiis vers. quarto quoero.

II.

Regalia non statim concessa censentur, con- cessia generali jurisdictione. cap. quod translatio- nem 4. extr. de offic. legat. Alex. in l. 1. ff. de ju- riad. Andr. de Ifern. in cap. unica. §. si quis alium. de pac.

Aepac. tenend. Matth. de Afflict. decis. Neapolit. 120. num. 30. Schurf. conf. 59. num. 18. cent. 1. Ratio, quia regalium concessio specialiter facienda. Bald. in l. bi quibus. num. 2. C. de fideicommiss. libert. Bart. in l. 1. num. 4. § 5. C. de excusa. mun. Dec. in l. cum multa 7. in fin. C. de bon. que liber. Jacob. de S. Georg. in sua investit. ad verb. cum mero mixto imperio. num. 6. Bossi in tract. de Regal. num. 16. Ruin. conf. 111. n. 2. vol. 5. cum regalia sint jurisdictione majora l. inter 17 ff. de V. S. Matth. de Afflict. decis. Neapolitan. 300. num. 2. nec quisquam presumatur concedere, quod in specie concessurus non fuisset, cap. in generali 81. de R. I. in 6. cap. 2. ibid. gloss. de prabend. in 6. & ubi requiruntur verba specialia (prout in concessione Regalium requiri tradit. Bossi in tract. de Regal. num. 16. generalia non sufficiunt, cap. fin. de offic. Vicar. in 6. l. sed eti 4. §. questionum 4. ubi Dd. ff. si quis caut. judic. sibi. quod maximè in iis, quæ ad jus superioritatis spectant, obtinere perc. sedes 15. ubi Bald. de rescript. c. quod translationem 4. de offic. legat. colligunt Dd. in l. fin. §. cui dulcia. ff. de vin. eritic. ol. ligat. Andr. de lfern. Bald. & Modern. in c. univ. que sunt regal. Myrsing. conf. 39. num. 6. Cacheran. decis. 29. num. 5. vers. imò concessi. Regner. Sixtin. 1. conf. Marp. 9. num. 11. Calpar Caballin. in milloq. 42. num. 12. unde quando dicitur, quod regalibus quibuscumque in specie concessus etiam veniant similia expressis, hoc non simpliciter asserendum est. Peregrin. ff. scilicet. de iis quijura scisci habent. num. 100 Rosenthal. de feud. c. 5. concl. 13. Befold. lib. 1. Polit. cap. 4. n. 58 nisi cum generalis clausula subjicitur. Borcholt. ad cap. unicus. que sunt regal. num. 11. Zal. de feud. part. 5. num. 11. vel si in concessionem quadam ex regalibus excipiuntur, tunc enim reliqua omnia censebuntur concessa, perinde ac si de regalibus mentio facta fuisset, prout consuluerunt Dec. conf. 197. col. pen. Tiber. Decian. in resp. 124. n. 11. vol. 3. atque ita hoc respectu regalia seu species sub jurisdictione contineri, dixit Egid. Thom. in tract. de collect. in princ. num. 7.

III.

Intra regalia quod est, presumitur esse de regalibus, Andr. de lfern. in cap. 1. num. 5. de controvers. int. masc. & fem. latè Paris. conf. 27. n. 13. lib. 1. Valafr. de jure Empphyt. quest. 8. numer. 38.

IV.

Regalia cui competunt, eidem competunt & fiscalia. Alex. conf. 31. vito titulo questionis. col. 2. n. 10. vers. videmus. lib. 1. Argentorat. 1. conf. 1. n. 13.

V.

Quicunque Jus soli Principi competens sibi prætendit, ille legitimam acquisitionem probare debet, quia præsumptio est contra ipsum prætentem. Exemplum est in jure pescandi in fluviis publico. Conf. Köppen. usu Pract. Invest obs. 69. Probatur vero ejusmodi acquisitione vel privilegio speciali, vel etiam præscriptione immemoriali, quæ privilegio æquipollit vid. Axiom. 1. in fin. conf. Sixtin. de Regal. Lib. 1. cap. 5.

Quæcunque regalia à privato possunt possideri, ea possunt per præscriptionem immemoriali acquiri, quia ad omnem præscriptionem requiritur possilio, & tantum præscriptum est, quantum possessum. Exempla sunt in jure vendandi, monetandi, legitimandi, telonii, &c. &c omnibus regalibus minoribus.

Limita: ut tamen sic à privato acquisita Regalia potius nomine privilegii veniant, quam Regalium: Nam exercitum quidem regalium acquiritur ita privato, non etiam ipsum jus. Stryck. Exam. Jur. Feud. cap. 9. q. 22.

VI.

Quotiescunq; Regalia contra principem præscribenda, toties opus est præscriptione immemoriali. cap. 26. §. præterea X. de V. S.

Limita: ut non procedat in Regalibus majoribus, e.g. jure bell., foederum &c. quæ principi in signum superioritatis competit; hæc enim à subdito nec possideri nec præscribi unquam possunt. l. 6. C. de præscript. 30. annor.

VII.

Quoties regalia contra privatum præscribuntur, toties sufficit tempus ordinarij præscriptionis, scil. cum prædio X. vel XX. sine prædio XXX. vel XL. anni. Quia sic non amplius sunt regalia, sed Jura privatis quæsita, ergo perinde uti cetera Jura poterunt præscribi.

CAP. XXIX.
Regere, Regimen, Regnum.

Axioma I.

Regendi frangitur auctoritas, dum nimia servatur humilitas, c. quando 4. dist. 86.

II.

Absque regimine non potest consistere universitas. cap. ult. distinct. 89. quia esset acephala, c. nulla 8. dist. 93. c. Abbates 16. 18. q. 2.

III.

Regiminis locus desiderantibus negandus est, fugientibus offerendus, cap. in scripturis. in princ. 9. 8. quæst. 1.

IV.

Regnum in se divisum defolabitur, Gail. 1. obit. 153. n. 6. ex lege Evangelica Luccæ 11. vers. 17. Regnum enim est quid perfectum, perfectum vero nihil, nisi unum. Unde infert Bald. in autb. hoc amplius C. de fideicommiss. omne indivisibile esse perfectum, quia hoc diminui non potest, idem Bald. & Dd. in cap. Imperiale 5. præterea ducatus. de prohib. feud. alien. per Frider. Curt. in tract. feud. p. 4. n. 122. Jafon. in l. stipulationes non dividantur. num. 31. Roland. à Valle conf. 80. per tot. volum. 1. incip. circaprimum. & Entia juxta Arisfotalem dividit nolunt, unumque regnum ex sententia Ciceronis duorum non est capax, cum nihil tam magnum, quod divisione parvum non fiat. Autb. de trient. & femiss. §. 1. inde que nec Rex subiecte se servitu potest. Martin. Laudens. in tract. de Principe. quest. 56. Conf. Ar-

gent.

gent, cum plurib. ibidem allegatis, cons. 24. num. 94. lib. 1.

V.

Regnum nullum iustius ac sanctius videri potest, quam quod ab electione populi proficietur. Vasquez in tract. contr. illusfr. cap. 1. numer. 2. & cap. 47. num. 5. Barbat. consil. 20. num. 23. vol. 2.

CAP. XXX. Regula. Norma.

Axioma I.

Regula dicta est èo, quod rectè dicit, nec aliando aliorum trahit. cap. regula, 2. dist. 3. vel quod regat, vel normam rectè vivendi praebeat, vel quod distortum pravumque corrigat. d.c. regula. vid. late Stephan. Nathen. de iustitia vulnerata sit. 7. cap. 1. pag. 344.

II.

Regula nulla tam firma est, quæ non patiatur exceptionem. argum. l. 3. princ. & §. 1. de injur. Philipp. Matth. ad l. 1. de Reg. Jur. n. 24. imò aliando regula plures exceptions habet, quam exempla consentanea. l. ultima. C. in quibus caus. restitut. in integr. non est necessar. princ. inst. de satisdat.

III.

Regulam habens pro se, jus certum habere dicitur, donec probetur contrarium, l. ab a parte 5. ff. de probat. & ibi Bart. num. 1. fac. 1. suis 4. & patro 1. in fin. ff. de hered. instituend. cap. fin. de restitut. ffoliat. in 6. Jafon. in l. 2. num. 33. si quis in jus vocat. non ierit. Bart. in l. quoties ff. si quis cauit. Panorm. in cap. ad nostram de appellat. Curt. jun. cons. 229. num. 27. volum. 3. incip. multa sunt. Roland. consil. 93. num. 10. vol. 2. incip. perleclis. Cephal. consil. 195. num. 4. vol. 2. incip. Vincenrius. Gail. de pignorat. cap. 14. num. 2. Dec. in l. 1. ff. de Reg. Jur. num. 5. & consil. 298. num. 4. in fin. & consil. 517. num. 17. Socin. Jun. consil. 65. num. 23. consil. 77. num. 4. vol. 1. Philipp. Matth. 1. consil. Marp. 31. n. 5. Corat. de commun. opin. lib. 2. cap. 9. n. 105. hinc regulam esse idem quod jus volunt Corat. d. cap. 9. num. 31. allegatus à Vult. 1. Consil. Marpurg. 34. num. 47. & ideo secundum eam judicandum, nisi contrarium probetur Bald. in cap. 1. de alien. judic. mut. caus. fact. Pantschman. 2. praef. quest. 17. num. 45. Unde & in dubio potior illius causa esse dicitur, qui regulam pro se habet. Gloss. in rubr. de Regulis Juris. in 6. ibidem. Dyn. Bart. in l. quoties ff. si quis cauit. Salicet. in l. si fundum. in fin. C. qui pot. in pign. Regn. Sixt. 2. Consil. Marpurg. 14. n. 137.

IV.

Ex regula jus non sumitur, sed ex jure, quod natura constitutum est, regula extrahitur, l. 1. ff. de Reg. Jur. Bocer. de investit. feud. t. 3. n. 89.

V.

Regula confirmatur exceptione in casibus non expressis. Bart. in l. questrum. §. denique. ff. de fund. instrueto. & in §. ut autem. in Authent. de non alien. reb. Eccles. etiam quando exceptio fit

de iis, quæ in generalitatē alias non includebantur. cap. agendum 4. ubi Gloss. Francisc. Geminian. de procurat. in 6. & ita in terminis regiorum tenent Rom. cons. 271. vis tota per totum. Everhard. in loc. ab except. ad reg. in priva. Tunc enim regulam ampliamus, non qualitatem exceptionis. Dec. in l. 1. num. 24. de Regul. Juris & in d. c. dilecta. col. 2. de confirmat. utili vel iniusti. Jafon. post Alex. in l. fin. num. 9. cum seq. ff. quod quisque jur. stat. Alex. consil. 56. num. 3. lib. 7. v. g. Etiamsi in generali mandato non veniant, que speciale mandatum requirunt, cap. 4. in princ. de procuratorib. in 6. cap. ult. cum ibi notat. de jure. calum. in 6. l. 50. & l. 60. de procurat. tamen si causis sit exceptus speciali mandatum exigens, censemur alia specialia ejusdem generis generaliter esse mandata. Jafon. post alios in d. l. fin. quod quisque jur. Geminian. in cap. qui ad agendum. §. 1. de procurator. in 6. Imola in l. fin. quibus appellatur, non licet. ita Princeps vel Papa confirmans Privilegia, quanquam non videatur per id confirmare, quæ sunt specialia, ut servata summa porestati; tamen si excipiatur unum de illici, censemur etiam reliqua quæ sunt similia confirmasse. Jafon. in d. l. fin. ff. quod quisque jur. statuer. in alium. ita licet Princeps non intelligatur velle præjudicare tertio. l. 2. §. merito ne quid in loc. public. Jafon. & Dd. in l. beneficio. de Constitution. Princip. & in l. quoniam de summi. Si tamen excipiatur casum, in quo nolit tertio præjudicare, ex tali exceptione declaratur intentio Principis, scil. quod in aliis voluerit tertio fieri præjudicium. Alex. consil. 216. num. 22. volum. 2. Dec. in l. 1. num. 26. ff. de Regulis Juris. vid. & Curt. consil. 195. in princ. ubi addit. quod ex qualitate exceptionis intelligatur, de quo genere & in quibus terminis loquatur generalitas. Felin. in cap. quoniam frequenter. num. 23. ut lit. non contestat. Dec. consil. 520.

Limita, nisi quando versamur in re planè exorbitante: hoc enim in casu exceptionem non ampliare regulas in similibus casibus, qui alias sub regula non comprehenduntur; tamen Bart. in l. generali 32. §. uxori 2. ff. de usufruct. legat. per illum text. & in l. 1. ff. de Reg. Jur. Bald. in l. in his. ff. de LL Anchataran. in cap. 1. de privil. in 6. nisi quatenus diserte exceptum est. l. nam quod liquide 4. §. fin. ff. de pen. legat. l. Lucius 78. §. b. redibus 11. ubi Angel. & Castr. ad Trebell. l. generali 32. §. uxori 2. de usufruct. Ratio, quia induita ad minuendum & excipendum, non debent induci ad augendum. l. legata inutiliter 14. de dim. legat. & quod sit ad coarctandam & restrin- gendam regulam, illam ut amplius non erit concessum. Felin. in cap. quoniam frequenter numer. 2. ut lit. non contestat. ubi ait, quod si statutum exciperet pupillum & mulierem, ne agere possint, non videtur sub regula alios inhabiles comprehendiri voluisse, unde Anchataran. in cap. 2. de offic. Vicar. in 6. inquit: quando Episcopus alicubi omnia concederet, ut posset facere, excepta collatione beneficiorum, non tamen poterit alia facere, quæ sunt reservata Episcopo: quanquam hæc exceptio collationis sit de reservatis. idem consil. 8. Declarant ergo eam Dd. quod procedat illis

dat illis in terminis, quando exceptio planè inutile esset futura, nisi comprehendenderentur reliqua sub regula; sequeretur enim aliás, ut ait Cagnol, in d. l. i. §. 29. & 36. de R. I. absurdum, nimirum, quod essent superflua. Alex. Jason. & Dd. in d. l. fin. quod quisq; iur. Cagnol. d. loc. numer. 39.

VI.

Regulae sive universali propositioni in omnibus inherendum, donec exceptio seu casus aliquem exceptum fuisse lege probetur, l. i. in fin. C. de reb. cred. l. 24. de stat. hom. vide Hartman. Pistor. 2. quest. 39. num. 13. quod enim non inventitur aut probatur exceptum, id manet sub regula; aliam rationem & declarationem vide apud Bethium de patr. famili. illustr. cap. 5. p. 109. ita non cogendus est pater (facile) ut emanciper. l. 8. ff. si tabul. testam. null. extab. sed tamen aliquando magna ex causa, l. ultima. si à parent. quis manumiss. l. 92. de condit. & demonstrat. l. 32. de adopt. l. pen. de curat. furios. simile exempl. in retractione rei judicatae vide in l. 35. de re judic. cui addit & illud quod habetur in §. 10. In illis. de testam. ordin. ibi: Licer illi, qui hoc permettebant, hoc jure minimè nos abuti debere sua debant.

VII.

REGULÆ in dubio inhærendum est. [c. ad decimas 2. de restit. spoliat. in 6. Felim. in c. quoniam frequenter. ut lit. non contest. Wefenbec. 1. conf. 1. num. 11.] donec contrarium, sive exceptio probetur, l. ab ea partes. ff. de probationib. l. illud 19. C. de sacros. Eccles. l. ultima. C. de heret. insituend. l. apud antiquos 21. C. de furtis. c. 2. de coniugio lepros. Covar. var. lib. 2. cap. 12. num. 4. Card. Mantic. de conject. ultim. volunt. lib. 5. tit. 15. num. 31. Menoch. remed. 14. recuper. num. 32. & conf. 88. num. 51. & conf. 187. num. 29. & conf. 98. num. 13. & conf. 72. num. 3. & conf. 76. num. 20. & conf. 90. num. 91. & conf. 231. numero 52. & conf. 238. num. 17. & conf. 272. num. 2. & conf. 364. num. 13. & conf. 798. num. 34. Brunor. à Sole in locis comm. verb. regula. Surd. decis. 255. num. 2. & decis. 322. num. 40. cum seqq. & conf. 356. num. 18. Cald. Pereira de extinct. empbyteus. cap. 2. num. 26. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 8. num. 70. cum seqg. Monet. de distribut. quotid. part. 11. quest. 9. num. 56. & part. 2. quest. 10. num. 25. Aloys. Ricc. in decis. 107. num. 2. Franc. Vi. vi. decis. 67. num. 15. Joan. Maria Novar. quest. forens. lib. 1. quest. 109. num. 4. Vincent. Fusar. de substitut. quest. 402. num. 10. Reinolo observ. 6. num. 3. Brito in cap. potuit. §. 1. num. 12. de locato. [vel ut Hartm. Pistor. lib. 2. quest. 36. num. 16. semper standum est regula, donec is, qui dicit causum aliquem inde exceptum esse, illud probet. vid. Kubach. broc. 3. p. 11. eique in-

hærendum tanquam cautioni, Tusch. lib. 1. conclus. 372. num. 13. & quidem tenaciter, donec in contrarium appareat dispositio specialis. Bald. in l. situtor. in fin. C. de serv. pignor. dato manumiss. quem refert Jason. in l. dedi. §. 1. n. 4. de condit. causa data. & secundum hanc in dubio judicandum esse, addit Jason. in l. 2. num. 33. si quis in jus voc. donec probetur casus exceptus. l. ab ea partes. de probat. Wefenb. conf. 203. n. 77.

Et ideo qui habet regulam pro se, habet intentionem fundatam, ac proinde transfert onus probandi in eum, qui se fundat in exceptione, c. ad decimas 2. & ibi gloss. de restitut. spoliat. libr. 6. [Bald. in l. si inter. C. de commun. serv. manumiss. & in l. unic. col. 2. C. de alienat. jud. mut. Signorol. conf. 22. num. 9. Vult. 2. Conf. Marp. 25. num. 55.] Salicet. in l. fundum, in fine. C. qui potiores in pignore. ubi quod nunquam recedimus à regula, nisi de contrario docetur. Jason. in l. cetera. num. 4. ff. de legat. l. ubi quod pronunciandum est pro regula, quando casus exceptuatus à regula non probatur, Ancharen. conf. 223. Ad evidētiā, in fine, ubi ait, quod qui habet regulam pro se, potest dicere alleganti limitationem, da mihi textum hoc dicentem, Apost. ad Matheus. notab. 19. Agid. conf. 20. n. 30. cum seq. & conf. 33. n. 24. & 25. Geminian. conf. 103. Pro responsione. num. 4. & 5. vers. nam quando actor. Fulgos. conf. 182. Titius fecit testamentum. num. 2. in fin. Cravett. conf. 25. num. 8. & conf. 77. numer. 4. & conf. 129. in fine. & conf. 168. num. 8. Alexand. conf. 89. Omnis. sis, in princip. & conf. 186. Viso processu, numer. 6. libr. 7. & conf. 59. Viso titulo 4. numer. 4. & seq. libr. 4. Roman. conf. 123. Circaprinum. num. 4. vers. tertio. Rolandus à Valle conf. 81. num. 4. lib. 1. Gozadin. conf. 50. num. 9. in fine. & num. 10. Tiraquel. de retractu lig. §. 1. gloss. 9. num. 209. Bertazol. in repetition. l. si quis major. Cod. de transactionib. num. 603. & 604. Rota apud Paulum de Rubeis decision. 151. num. 8. tom. 2. diversi. alias parte 7. recentior. ubi quod regula contradicens, id expresse probare debet, Mascard. de probationib. conclus. 1261. Gutier. de jurament. confirmat. part. 1. cap. 1. num. 64. & practic. lib. 3. quest. 4. num. 13. & quest. 76. num. 8. Cardinal. Tusch. practic. conclus. tom. 6. lit. R. conclus. 94. per totam. Goncal. dict. gloss. 72. Mar. Antonin. Varian. resolut. libr. 2. resolut. 59. casu 12. Bernardus Grævæus ad practicam Camerae Imperialis, lib. 1. confi-

derat.

derat. 36. confid. 1. Octav. Glorit. respons. 2. | spensionis extensio fieri debeat, Cravett. cons. 958. numer. 30. per l. 3. §. filius 2. ff. de liber. & posibum. l. talis scriptura 30. in fin. ff. de legat. 1. l. si tibi pure 54. ff. de legat. 3. l. Aurelius 28. 5. te flamento 5. ff. de liberat. legat. 1. fin. ibique Bart. ff. de reb. dub. pertinetque ad omnia præcedentia, de quibus dictum est, Cravett. cons. 333. n. 1. & quidem principaliter, non enunciatur vel incideret, Cravett. cons. 805. num. 9. nisi relatio aperèt fiat ad omnia & singula, idem Cravett. 668. num. 11. vers. non alienum ab his. & cons. 603. num. 8. Johannes Goedd. 1. cons. Marp. 26. num. 16. vel nisi absurdum, vel contrarietas inde resultaret. Abb. Panorm. in cap. secundo requiris, de appellat. Berous cons. 148. Videretur super dabo. num. 22. vol. 1. Pantchman. 1. quæst. præ. 21. num. 86. cùm relatio ad ea nunquam fiat, ubi cum relatione absurditas adduceretur, Alex. 1. cons. 48. Umm. in coroll. disp. 18.

VII.

Relatio fit ad id, quod fieri debuit, non quod factum est, argum. l. 11. ff. de iustit. & Jur.

VIII.

Præses provinciae in publicis non potest solus causam referre, sicut in privatis, Brunnem. ad l. 5. C. de Legatione.

IX.

Destructio unius termini correlativi totam relationem destruit, Everh. in Top. loc. à correlativa num. 4. Hottm. lib. 3. dialect. c. 17. M. Stephan. lib. 1. dial. jur. cap. 13. n. 6. & lib. 2. loc. 31.

Intellige scilicet in correlatis, quæ habent naturam partium; secus enim est, si correlatorum quolibet habeat naturam totius, vide Richter. disp. 7. thes. 2. lit. L.

X.

Relatio fieri debet ad proxima & immediata, l. si idem 11. §. fin. ff. de iurisdic. l. talis scriptura 30. §. fin. de legat. 1. c. secundo requiris 41. de appellat. Jason. in d. l. si idem. de iurisdic. l. delegat. præstand. ubi gloss. §. 1. verb. ex variis caus. 15. Insti. de rer. divisi. Pantchman. 1. quæst. 21. num. 30. Bertazol. 1. consult. decif. cons. 62. num. 32. si himirum ad alia remota incommodè referatur, l. bares meus 100. §. uxori 2. ibid. Baldus ff. delegat. 3. l. 1. C. de liber. præterit.

Limita (1.) secus esse, quando dispositio reddetur inutile; tunc enim, ne absurdum sequatur, relatio fieri debet ad remotiora, Battol. in l. talis scriptura, in fin. prima oppositionis. ff. de legat. 1. & ibid. Jason num. 39. per l. cum vulgari 4. & ibi gloss. Bartolus & alii de dot. præleg. Roman. consil. 94. col. pen. & consil. 112. Cardin. in consil. 49. num. 3. & consil. 68. Jason in l. si creditori. negot. tab. 5. ff. de legat. 1. Cravett. consil. 623. num. 7. & consil. 733. num. 19. vel (2.) quando alia res bringerent favor familie, Ant. Glavarin. tom. 3. consil. illusfr. 1. numer. 24. vel (3.) quando presumpta testatoris mens & voluntas repugnaret, Socinus jun. consil. 81. num. 19. & 20. lib. 3. Jacob. Menochius in consil. illusfr. 12. n. 53. vol. 2. in 4.

XI.

Relatio ad id fieri debet, cui magis verba convenient, & accommodari possunt. l. Gallus 29. §. 1. de liber.

De Rei Vindicatione vid. *Vindicatione*.

CAP. XXXI. Relatio, Relatum, Relatiuum.

Axioma I.

Per relationem quid proponatur, an per narrationem, perinde est. Phil. Dec. consil. 647. num. 3. Carpzov. p. 1. consil. 1. defin. 3. num. 6.

II.

Relatum nihil probat quicquam, nisi de eo appareat. Gail. lib. 1. observat. 82. n. pen. per Auth. si quis in aliquo. C. de edend. l. in testamento 27. ff. de condit. & dem. Roland. à Valle consil. 19. num. 5. vol. 3. Cacheran. decif. Pedem. 71. num. 12. Nam ut scribit idem Cacheran. decif. Pedem. 39. num. 4. si non sciatur quid specificè in relato continetur, relatio est irrelevans. Vult. 3. Consil. Marpurg. 30. num. 18. unde & in terminis investituræ relationem etiam dispositivam nihil operari, nisi relatum appareat, probat Rosenthal. in tract. feud. e. 6. concil. 69. num. 11.

III.

Relatio ubi ad plura fieri potest, inspicitur ubi magis ratio vel causa dicter. Dom. in cap. perpetuo num. 13. de postul. Prælat. Corn. consil. 5. numer. 7. lib. 2. & consil. 160. num. 4. lib. 3. Ruin. consil. 121. num. 9. lib. 2. Tiber. Decian. 3. consil. illustr. consil. 9. num. 3.

IV.

Relativum substantia determinat suum antecedens non solum quantitate, sed etiam in tempore. l. à filio 15. §. 1. ff. de alim. legat. etiam si simpliciter fiat, d. l. 15. l. 13. pr. ff. de fund. instruct. alii, non refert eandem substantiam in specie, sed omnino similem vel eandem in genere, l. vinum. 23. ff. de rebus credit.

V.

Relatio simpliciter & generaliter facta ad certa, non ad incerta refertur debet. l. Sejo 10. §. Medicina 1. de annuis legat. quia per eam referens certificatur. l. refert. 5. C. de falsi. caus. adjet.

VI.

Relatio ad omnia præcedentia est trahenda, ubi non appetit diversitatibus ratio, cur ad unum magis quam ad aliud tacite derogationis vel di-

de liber. & possib. cum multis. per Cravett. congettis in consil. 762. num. 20. vol. 5. nec facienda est ad eam partem, ubi per eam induceretur repugnantia vel contrarietas. gloss. in l. si idem cum eodem. §. fin. de juris dict. Bald. consil. 357. Clausula lib. 4. Alexand. consil. 48. col. pen. circ. fin. vers. item illud quod dicit. lib. 1. consil. 213. lib. 3. vel quando verba remanerent superflua & sine effetu operandi, ut in specie perpendit Cravett. consil. 623. num. 17. lib. 4. vide Dant. Sogar. in consil. 11. lib. 5. num. 26. volum. 3. in 4.

XII.

Quod juris est in uno correlatorum, idem quoque juris est in utroque, l. 8. de bis qui sui vel al. iur. vid. supr. lib. 3. c. de correlativis.

XIII.

Relativum operatur id, quod expressio proprium nominum, Bald. in l. fin. C. de impub. & al. subdit. col. 2. vers. secundo oppono. & facit in dubio specialem relationem, non generalem, idem Bald. d. loc.

XIV.

Relativum juncum verbo futuri temporis facit conditionem l. Stichum qui meus 6. ubi Jason. num. 2. ff. de legat. 1. l. si quis fundum 37. & ibi Bart. ff. de contrab. empt. l. 1. de peric. & com. mod. reivend.

Intellige nimur distributivè, non collective, Bart. in l. debitor. §. verisimile. notab. 1. de contrab. empt. in verb. quod natum erit, id est, quem tenus natum erit. Alex. consil. 26. p. 4. Francisc. Aret. in l. qui libris. de vulg. & papili. subl. l. si quis 17. §. differentia 1. de acquir. possess. col. 2. l. quidam 132. §. filius famili. 1. de V. O. l. si ita quis eod. sit. & in d. l. Stichum de legat. 1. Bald. in l. si quis ita de bered. instit. in t. oppos. potest (2.) intelligi etiam verum in relativio quantitatis. Secus vero in relativio substantiae, Bart. in l. si Titius. §. 1. ff. de legat. 2. latissime in d. l. Stichum qui meus. de legat. 1. vide tamen & Zafium ad l. si ita quis proscripti in print. num. 9. de V. O. ubi ait, quod licet relativi natura sit facere conditionem, tamen adjunctum relativum pura obligationi accidentaliter, scilicet ad tempora exigendi, non facit conditionem: quia facultas exactionis forte est in manu creditoris, postquam pura est obligatio.

XV.

Relativum incerta rei adjectum facit conditionem, Bald. in l. 2. in t. oppos. C. de fals. caus. adjec.

XVI.

Relativa duo cum in eadem oratione, quorum primum est sine copula, secundum cum copula, secundum non restrinxit, sed ampliat. Martin. Laudens. in l. omnes populi. ff. de justit. & jur. Jason. consil. 97. num. 3. volum. 1.

XVII.

RELATUM est in referente cum omnibus suis qualitatibus, l. affe. toto 77. ff. de bered. instir. l. si ita scripsero 38. de condit. & demonstr. l. ait Prætor. 5. §. 1. ff. de re judic. [l. Theopompus 14. de dot. prelegat. l. institutio talis 10. ff. de condit. inst. l. in

testamento 31. ff. de condit. & demonstrat. l. ait Prætor. 5. §. 1. de re judic. l. bac venditio 7. §. 1. de conter. empt. Bartolus in l. 1. ff. de receptat. & in l. servum. §. fin. num. 5. ff. de legat. 2. Parif. consil. 39. num. 13. vol. 1. Laurent. Sylvan. consil. 69. num. 5. vol. 2.] De cius consil. 47. num. 2. & consil. 647. num. 3. Romanus consil. 30. In proposita consultatio ne. num. 14. & consil. 305. num. 6. Cravetta consil. 45. num. 4. Socin. consil. 27. n. 12. & consil. 62. n. 24. lib. 4. Parif. consil. 25. n. 40. & vol. 1. Gozadim. consil. 31. n. 2. Natt. consil. 20. n. 12. Neviz. consil. 40. n. 3. Tiraq. de Leg. connub. gloss. 7. n. 183. & 187. Menoch. consil. 1. num. 83. & consil. 150. n. 42. & consil. 247. num. 32. & consil. 19. num. 47. & consil. 539. num. 1. Becc. consil. 78. num. 37. vol. 1. Bardel. consil. 21. numer. 32. vol. 1. Surdus consil. 105. num. 30. & consil. 200. n. 5. & consil. 362. num. 8. & decis. 212. num. 14. & decis. 291. numer. 17. & 18. Gutier. consil. 18. numer. 56. cum seq. Brunor. à Sole in locis communib. verb. relatio 5. Cald. Pereira de potest. elig. cap. 16. numer. 17. & 33. Bodabil. in sua politica. lib. 1. cap. 4. num. 22. Mantica decis. 137. num. 5. Stephanus Gratianus discept. forens. tom. 3. cap. 501. num. 16. & 17. Cevall. commun. contr. commun. tom. 4. quest. 905. numer. 13. & 14. Josephus Sesse Aragonie decis. 11. numer. 74. Caesar. Argel. de contradict. legit. quest. 10. num. 87. Benedict. Egid. in repet. 1. ex hoc jure. ff. de Justit. & Jur. p. 1. cap. 8. num. 91. vers. nibilominus. Campan. in divers. Juris Canon. rubr. 12. cap. 7. num. 27 prope fin. Mar. Antonin. var. resolut. lib. 2. resolut. 59. cas. 16. Rot. decis. 35. num. 6. & decis. 187. num. 7. & decis. 457. num. 2. apud Farinat. p. 1. recent. & decis. 373. num. 6. & decis. 447. num. 5. p. 2. recent. Sebastian. de Medices de Reg. Jur. reg. 10. per tot. Vincentius Caroc. de excuss. bonor. part. 7. quest. 17. num. 11. Osvald. in Donell. lib. 27. cap. 6. lit. M. & N. Sigismundus Scaccia de commerc. §. 7. gloss. 3. numer. 28. [Referens enim accipit interpretationem ex relato, & relationis vigore quicquid continebatur in relato, dicitur quoque contineri in referente, Cravett. 1. Consil. 45. num. 4. per d. l. affe. toto. de hered. instit. cum dubium non sit principale illud esse, ad quod sit relatio: non autem id, quod sepe ad illud refert, nec referens absque relato consistere, aut alicuius rei fidem facere queat, Cephal. consil. 200. num. 7. arg. Autb. si quis in aliquo. C. de edend. l. 2. C. de fid. instrum. Quare principale ab accessorio & minus principali declaracionem recipere, haudquaquam rationis

(T)

nis

nis est. Coras. in l. admonendi, in prælud. num. 29. de jure jur. per l. ex pupillari 44. de vulg. subst. Treutler. 1. conf. 12. num. 4. & seqq. Quinimo relationis ea est natura, ut omnes relati qualitates secum trahat, prout trad. Paris. conf. 19. numer. 68. & conf. 80. num. 49. vol. 2. Cravett. conf. 88. num. 3. Socin. jun. conf. 170. num. 33. vol. 2. Ruin. conf. 183. num. 1. vol. 2. ac referens secundum relati naturam reguletur. Aut. si quis in aliquo. C. de edend. Cacheran. decis. Pedemont. 110. numer. 3. Vult. 1. conf. Marp. 15. n. 21. & relatio relatum ponat in referente, quale est relatum non aliud, nec aliter, nec alterius juris. Argentarius in consuet. Britan. art. 418. gloss. n. 6.]

Amplia, ut verè, propriè, & naturaliter, non per fictionem relatum sit in referente, Sebaſt. Medices d. reg. 10. num. 7. Vincent. Caroc. sing. 302. Robles de represent. lib. 2. cap. 11. num. 33. & cap. 26. num. 45. & cap. 29. num. 21. Rota decis. 405. num. 1. part. 1. in postb. Farinac. alias p. 3. recent. ubi quod relatum stat in referente cum suis qualitatibus, idem est ac si in relato fuisse expressum omne id, quod in referente expressum est, Farinac. d. loc. & decis. 732. num. 3. ubi quod relatio intelligenda est secundum qualitates in relato expressas, & decis. 238. numer. 2. & 5. ubi quod relatio deber fieri ad proximiōra, & quod non sit ad omnia superius expressa, quando resultat aliquid incompatibile, vel quando per eum sequitur effectus contrarius extensioni disponentis.

Extende, in tantum relatum esse in referente, ut dicatur pars referentis, Alexand. conf. 35. Viso processu. num. 8. lib. 4. Cardin. Tusch. præt. conclus. tom. 6. lit. R. conclus. 129. num. 2. & in terminis referens censeatur continere idem quod est in termino relato, Socin. conf. 77. in presenti. num. 6. & conf. 89. In causa. num. 9. lib. 1. & conf. 188. Visa Bulla. num. 3. & seq. vers. Ex quibus. lib. 4. & paria sint aliquid nominativum exprimi, vel per relationem, Paris. conf. 122. Clarissimus. col. 2. num. 3. & seq. lib. 1. ubi dicit hoc verum, maximè quando relatio est certa, quia non potest fieri, nisi ad unum certum, & conf. 2. num. 51. & seq. lib. 3. Caſtrenſ. confil. 81. in fin. l. 1. [Hinc est quod docuit Baldus in l. quilibet. §. bac verba, in fin. de vulg. subst. quod persona, quæ nominativum atque ita singulariter exprimi debet, si per relationem demonstretur, nominativum expressa dicatur, quem secuti Alexand. in l. fin. C. de bered. institut. & ibid. Ja-

son num. 12. vide & Ruin. conf. 29. ita etiam dicimus, quod à pari procedant aliquid esse certum per se, vel per relationem ad aliud, per tradita à Dd. in l. ubi 75. §. illud. ff. de V. O. Decius in l. actum. num. 3. ff. de reb. credit. Socin. sen. conf. 9. num. 14. vol. 4. & respondit post alios Paris. conf. 25. num. 45. vol. 1. quod investitura concessa relatione facta ad antiqua dicatur expressè & verè concessa, maxime cum in investiture hoc sit regulare, ut semper secundum primam investitutam intelligentur, Wesenb. conf. 2. num. 8. adeò ut licet expressè fiat ejus relatio, tacitè tamen semper insit: ejusque clausula & qualitates omnes in sequentibus investiture inefſe & repeti intelligentur, Wesenb. dict. loc. Quin imò relatum dicuntur considerari in referente, & secundum tempus, & locum, & solennitatis, quia natura relationis est natura veritatis patentis ex conjunctione duarum scripturarum, adeò ut quicquid continetur in termino si fiat relatio, dicatur verè contineri in termino referente, prout probant Decianus confil. 48. num. 14. vol. 5. per l. ait Prætor. 5. §. si iudex i. ff. dñe iudic. Baldus conf. 212. vol. 5. Decius conf. 647. num. 2. & conf. 673. col. 1. quibus accedit Caſtrenſ. conf. 283. col. 7. vers. bis viss. vol. 3. ubi inquit: Quod licet relatio sit relativum substantiæ, non tamen facit relationem ad solam substantiam sui antecedentis, sed etiam ad omnes conditiones, qualitates, modos & tempora, ad quæ diſponens se refert, quem sequitur Rolandus à Valle conf. 58. num. 3. vol. 3. ubi dicit, quod verba universalia restringantur per relationem, quam esse naturam relati, ut restringat dispositionem universalem præcedentem, refert Tiberius Decianus in conf. 72. num. 35. volum. 3.]

Et ideo relatio restringitur, & limitatur ad illud, quod in relato continetur tantum, Decius conf. 63. sub numero 6. vers. nec obstat. Rimini. conf. 34. numer. 6. Carolus Bardel. conf. 61. num. 42. Iosephus Sesse Aragon. decision. 125. num. 41. & decis. 185. num. 110. Et referenti non creditur, nisi constet de relato. d. l. affetoto. Authent. si quis. C. de edendo. l. in testamento 31. de condit. & demonstr. Gail. 2. observat. 1. num. 15. Surdus conf. 5. num. 57. Mar. Antonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. 38. num. 5. & resolut. 64. num. 7. & lib. 2. resolut. 8. numer. 12. Sebastian. Medices d. Reg. 10. numer. 3. Stephanus Gratianus discept. forens. tom.

tom. 4. cap. 693. num. 2. & 5. Robles d. lib. 2. cap. 14. num. 36. & 39. Illud enim sialiter se haber, dispositio referens tanquam erronea corruit, & non attenditur, Decius d. confil. 63. Menoch. conf. 1. num. 96. Octav. Glorit. resp. 12. num. 24. sicut etiam cessa-re perhibetur, cum absurdum inde re-sultaret. Menoch. lib. 2. arbitr. judic. cas. 64. num. 11. Jason in l. talis scriptura. num. 38. de legat. i. Decius confil. 195. col. penult. vers. quartus. Alexand. 1. conf. 48. Umm. in corollar. disput. 18.

79. lib. 1. Lyser. in duell. Clefel. Springer. de pac. Religionis, cap. 7. possunt enim esse boni cives, etiam si minime boni Christiani. Hinc sancte & piè Imp. Marcianus sub anno 452. edicto scripsit publico: Nostra clementia nulli penitus necessitatem imponi praecepit, quatenus aut sub-scribat, aut consentiat, si noluerit; non enim terrore aut violentiâ aliquos trahere volumus ad viam veritatis, inquit Goldastus conf. Imp. tom. 3. pag. 604. quia summa estratio, quæ pro reli-gione facit, l. 43. ff. de Relig. latè Guilhelm. Boeckel. in tract. de publ. judic. disquisit. coron. pag. 314.

II.

Religionis favor attendendus est, cap. ult. extr. de conversat. infidel. l. 43. ibi: summa ra-tio est que pro religione facit. de religios. & publi-ca utilitas, cap. ult. extr. qui fil. sint legitim. religio-nis enim favore fit, quod alii non fieret, cap. significati 18. extr. de homicid. cap. cum 2. extr. de eo qui fur. ita hujus favore mitius agi cum aliquo, textus est in cap. ex literarum 2. extr. qui Cler. vel voventes. ita religionis favore cum aliquo dispensari pater in cap. ex literarum 2. extr. de Apostol. ita religionem etiam humanitati preferri debere, textus est in l. 3. §. 2. Cod. de his qui ad Eccles. conf. l. 27. de condit. infit.

III.

Religionis causam non decet obtendere ad id, quod planè est iniquum, l. sunt persone 43. de Religiosis. l. penult. in quibus causis pign. tacit. contrab. ubi Mornac. Nemo igitur potest officium publicum deserere sub specie Religionis, l. 26. C. de Decur. Perez. eod. tit. n. 44.

IV.

Ea, quæ religiosis adhærent, religiosa sunt l. que religiosi 34. ff. de rei vind. Lud. Gom. ad §. item Serviana. de act. num. 30.

CAP. XXXIV.
Reluitio.

Axioma I.

Quoties jus reluendi simpliciter reservatum, tories præscribitur triginta annis. Quia ejusmodi conventio inducit actionem personalem, quæ venditor potest compellere emtorem ad retro-vendendum & rem restituendam l. 1. C. de pact. inter emt. & vend. Zölf. ad ff. in tract. de Retra-ctio. n. 32. actioni autem personali triginta annis regulariter præscribitur l. 3. C. de prescript. 30. vel 40. annos.

V.

Quoties conventum, ut reluitio quoconque tempore debeat esse licita, tories etiam post tri-ginta annos est permissa l. 31. §. 22. ff. de Edict. Edict. quia sic renunciatum est prescriptioni; hinc emtor vi pacti adiecti semper est in malâ fide, unde non præscribitur ullo tem-pore. Cap. 2. de Reg. Jur. in sexto.

(T) 2

CAP.

CAP. XXXV.
Remedium.

Axioma I.

Ex duobus remediis melius & brevius est eligendum, l. 3. ff. ne eivis fiat qui in possedit.

II.

Ibi opus est remedio, ubi maximum imminere periculum perspicitur, Extravag. com. injuncta, in pr. de Elect. Remedia tamen falsa veris periculis sunt graviora, t. de homine 7. extr. de celebriat. miss.

III.

Remedia plura quoties uni competitunt, uno sublato, ad aliud ut recurramus non est prohibitum, l. si prius 17. ff. de ag. pluv. arcend. l. si dominus 21. ff. de servit. urbano pred. l. quoties duplice 91. ff. de R. I. Decius consil. 396. num. 3. Bartol. in Auth. hoc amplius. n. 9. C. de fideicom. Gail. 2. obser. 98. n. 11. remedium enim primum cum non valeat sortiri effectum, alterum subsistere poterit, l. 19. de inoffic. testam. l. 97. ff. de acquir. hered. l. ult. ibi: nisi satis fiat creditori. C. de fidei-juss. cum remedio uno electo, si illud non sufficit, possit eligi aliud, l. 1. §. quod ergo 4. de venter. inspic. l. consent. anum 9. T ibi Bart. in fin. C. quomodo. & quand. judic. Ludov. Gomez ad §. item si quis. num. 44. instit. de act. maximè quando per prius intentatum agenti satisfactum non sit, l. quoties 41. ff. de V. O. I. mater 19. ff. de inoffic. testam. Dd. in l. edita. Cod. de edendo. Excipe, nisi fiat in prajudicium tertii, prout pluribus perseguuntur Heig. p. 2. quæst. 2. num. 13. & post eum Carpzov. p. 2. consil. 20. defin. 11. num. 9.

IV.

Remedia elusoria reddi non debent, sed interpretatione potius adjuvanda quam interventenda, cap. si Papa 10. de privileg. in 6. l. si quando 106. de legat. 1. cap. Pajorialis. 53. de appellat. ubi Abbas, Panormitanus & Decius num. 1. & §. quisquis prima. Consil. Cod. Pantchman. libr. 2. quæst. 7. n. 14.

V.

Remedia à Prætore inducta non secundum jus civile, sed juxta prætorium denominantur, Natt. 3. consil. 566. num. 3.

VI.

REMEDIUM ordinarium ubi datur, non conceditur extraordinarium, l. quedam 9. in princip. ibi: quia id consequitur & c. ff. de edendo l. in cause 16. ff. de minorib. [l. 32. in fin. de damn. infect. text. & exemplum cum responsione eleganti in l. 1. §. 2. de publican. l. cum sine beneficio Prætoris 11. de Carbon. edit.] Ex ornant Zaf. lib. 1. respons. cap. 20. Alphanus collect. 755. Menochius remed. 15. recip. possess. num. 12. Maurit. de in integr. restit. cap. 11. Sfort. in simili tract. p. 1. quæst. 17. Cald. Pereira in l. si curatorem. verb. per quod prisatum. num. 16. & verb. implorare. num. 9. Cod. de in integr.

restit. minor. Morl. in emporio Juris, pars. i. tit. 5. quæst. 3. num. 2. Christoporus de Pace in scholiis ad leges styl. l. 171. num. 1. Cardin. Tusch. pract. conclus. tom. 5. lit. O. conclus. 182. D. Barbos. in l. quia tale. num. 63. ff. solut. matrim.

Limita tamen, si remedium extraordinarium utilius sit ordinario, secundum Zaf. d. cap. 20. num. 20. Pinell. in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 3. cap. 1. num. 19. Maurit. d. cap. 11. numer. 7. Sfort. d. quæst. 17. n. 33. Morl. d. quæst. 3. num. 12. [Matth. Coler. de process. executiv. part. 1. cap. 5. num. 71. Sichard. ad l. 3. C. quomodo & quando judec. numer. 6. Sfort. Odd. de restit. in integr. part. 1. quæst. 17. numer. 33. Carpzov. part. 2. const. XI. defin. 34. n. 8. & part. 3. const. 13. defin. 3. numer. 6. ita Prætor ère esse putavit specialiter edictum adversus publicanos proponere, licet idem alibi providerit furtis; damnis & vi raptis, l. 1. §. 2. de publican.] Ex quo etiam procedit, ut minori non denegetur restitutio, quoties per hanc plenius, seu pinguis illi succurritur, ut notant Doctores in l. in provinciali 3. ff. de novi operis nunciat. Tiraquell. in l. si unquam. verb. libertis. num. 114. Cod. de revocand. donat. Mauritius d. cap. 11. num. 7. Cald. Pereira in d. l. si curatorem. verb. less. n. 11. [Cum remedium pinguis nonnunquam absorbeat id, quod minus est pingue. Harprecht. ad §. sed cum paulatim. de testament. num. 371. Aliam & maximè necessariam hujus axiomatis declarationem vide apud Wefenb. in parat. C. in quib. caus. restit. in integr. non est necess. vide & l. 3. §. pen. de Carb. edit. l. 1. §. 18. ibi: quia eodem auxilio non indigent. de exercit. action.]

VII.

REMEDIO novo indigent, quæde novo emergunt. Vide supr. libr. 5. cap. emergens.

VIII.

Quoties laesio contingit ex incerto eventu, toties Remedium l. 2. C. de rescind. Vendit. collat. Quia in incertis nemo potest dici certò lapsus, cum par in utraque parte sit ratio l. 11. C. de transact. & unus æque ac alter lœdi potuisse, e. g. si heredes divisionem rerum hereditiarum submiserint sorti.

Limita: modò fraus, dolus & error abfuerit. arg. l. 11. §. 4. ff. de minor. Carpz. p. 2. Consil. 35. def. 2. & 3. Hinc si enormissima fuerit laesio, ideo rescindendam esse renunciationem statuit Mev. P. 3. decis. 213. nisi alter, quod deest legitimus, supplere velit. Mev. d. 1.

IX.

Quoties contra obligationem præcedentem justæ mihi competuat exceptions, toties Remediæ

Remedio l. si contendat. 28. ff. de fiducijs. al-
terum ad agendum provocare possum, ut meas
exceptiones audiat aut taceat. Ratio consi-
dit in æquitate, quia alioquin exceptionum pro-
batio aut planè interiret aut difficilior reddi pos-
set. Ita si actor se fundaret in instrumento liqui-
do, reus verò contra illud haberet exceptions,
hòc remedio provocare potest.

CAP. XXXVI.
Remissio.

Axioma I.

Remittere & dare idem est, cap. veniens 10.
extr. de restib.

II.

Remissio certi juris est donatio. l. si quis dele-
gaverit 12. ubi Bartol. ff. de novat. l. pâlum cu-
ratoris 22. ubi Dd. C. de pact. l. si quis obligatio-
ne 15. de R. l. 6. S. 11. l. 18. que in fraud. cre-
dit. l. Modestinus 23. de donat. l. 4. C. de novat.
l. 1. ff. de transact. Bald. in l. 1. & 2. C. si advers.
transact. num. 2. & 3. Tiraquel. in l. si unquam.
verb. donatione. q. 8. n. 143. & post leges connubia-
les gl. 3. n. 143. Carpzov. p. 4. conf. 29. defn. 29.
n. 6. Wefenb. in parat. de pact. num. 8. vers. re-
mittere autem.

Limitat Carpzov. s. resps. 64. num. 13. ubi vid.
Per se enim & propriè loquendo eam donatione
non esse exinde patet, quod in transactione,
ubi remittens non donare, sed suum consequi
intendit, Bart. in l. sed eti. §. quæstum. si quis
caution. Cravatt. confil. 142. nam. 36. donatione
non præsumatur. l. 1. ff. de transact. itaque quod
remissio pignoris propriè non sit donatio. Text.
est in l. 1. §. 1. quib. mod. pign. vel. hypothec. sicut
nec intercessio, l. quamvis 8. in pr. ad SC. Vell. l.
jubemus 21. C. eod. quia nihil largiris tuo, ni-
hil minus de tuo. Ex accidenti tamen evenire
posse, ut pro donatione ea habeatur exemplo
pignoris in fraudem creditorum remissi, mon-
strat Cujacius lib. qq. Papim. ad l. 18. que in fraud.
redit.

III.

Remissio perinde ut transactio non valet su-
per his, quæ pendent ex testamento, nisi expresse
testamentum fiat, l. 6. l. 12. ff. de transact. l.
1. §. 1. quemadmodum. test. aper. Phil. Matth. 2. conf.
Marp. 27. n. 60.

IV.

Remittens jus suum, eo amplius uti non po-
test, l. 14. §. si vendor 9. ff. de adilit. edit. l. 1. §.
qui semel 6 ff. de success. edit. & cap. quæm per-
iculorum 7. quæst. l. cap. 1. §. præterea, quib. mod.
feud. amitt. & cap. cum inter. R. 16. ibidemq. gl.
verb. quod ex confessu. extr. de Elett. Conf. Arg.
1. conf. 86. n. 59. Perr. de Ancharan. confil. 339.
incip. pro majori intelligentia. num. pen. quia
contra proprium suum factum nemo venire de-
bet, l. si creditoribus 5. Cod. de serv. pign. dat. l. fil-
lius 4. C. revoc. his que in fraud. credit. Decian.
conf. 59. num. 20. vol. 2. Vult. 2. confil. Marp. 29.
num. 76 ubi num. 13. hoc in thesi ita verum esse
ait, si factum omni sui parte sit absolutum, ut in

eo nihil à jure requisitum desiderari possit. Ve-
rum cum multa obviā veniant, ex quibus ju-
sta contraveniendi causa apparere possit, ut si e-
normissimè per remissionem Iesus esset, causa
tanti momenti erit, ut ea ipsi contra lesionem fa-
ctam nihil obstat possit, vide Iasonem confilio 133.
num. 17. vers. non obstat ergo. vid. Goth. Anton.
disp. feud. 8. thes. 8. lit. E.

Declarata simplici Remissione facta non viden-
tur remissa ea, quæ ex alio capite debentur. Sic
licet testator tutori remittat necessitatem red-
dendarum rationum, non tamen videtur remissa
actio ad reliqua vel dolo gesta. Brunnem. adl. 4.
C. de his qui sponte.

V.

Remissionem à prædecessore factam succel-
lorum mutare non potest. Perez. C. de Collat. donat.
§. 2.

VI.

Remittens dominium non transfert. Socinus
in l. Julianus. in pr. ff. de condit. & demonstr.
ubi declarat & reassertum Decius post Felin. in
cap. veniens 10. super gloss. l. extr. de restib. vid.
Ludov. Gomez. ad §. sic itaque. Inflit. de actione
num. 7.

VII.

Remittens injuriam, alteri non censetur re-
mississe darsna, & id quod interest, l. 7. in princ.
ff. de condit. furit. Dynus in l. sed si unius. §. si
ante. de injur. Baldus. 2. confil. 295. Alexand. 5.
conf. 168. Schneidew. 4. Inflit. de injur. §. fin.
num. 10. in addit. lit. a. vid. Perez. prælect. Cod. de
generali abolitione. n. 5. ratio, quia nemo tene-
tur affirmationem damni remittere, sed iracun-
diā condonare debet. cap. si quis iratus 5. 2.
qneſt. 3. Petrus Costalius ad l. 7. de condit. fur-
tit. post glossam in cap. 1. de maledic. si tamen
pars poenamfundat super injuria privata vult
remittere, etiam iudex eam remittere tenetur.
Mattheus de Afflictis in nsib. Feud. que sint regal.
verb. panarum. num. 25. Jacob. de Aretin. in l. si
quis. ff. de manumiss.

VIII.

Remissionem injuria præcedentis facit præsu-
mi servitium subsecens, l. in ipsius 5. & ibi Bald.
C. famili. hercif. Jafon in l. 5. num. 64. & 69. de
justit. & jur. Schneidew. d. loc. num. 4.

IX.

Remissio poenarum non nisi Principe est con-
cessa, l. panamis. Cod. de pan. c. irrefragabili 13.
extr. de offic. ordin. quoniam derogat Legi, cui
derogate is, qui Principe est inferior, non po-
test, quantumvis jurisdictionem omnimodam ha-
beat l. formam 2. C. de offic. Prefect. Præt. Ori-
ent. Socin. confil. 20. col. 1. inter conf. Curt. sen.
Angel. in l. si deceaserit. ff. qui satis dare cogau-
tur. Cyn. in l. preces. C. de transact. Matth. de Af-
flict. inc. univ. ad verb. panarum. num. 17. que
sunt regalia. Bodinus de Repub. lib. 1. cap. 10. Quin
imo facultas remittendi poenas usque adeo denegata
est his, qui Principe inferiores sunt, ut etiam
damnatum post sententiam restituere negetur,
quamvis de innocentia ipsius manifestò confiterit.
l. §. si quis alio. ubi Bart. ff. de quæſt. Ang. in l.
qui de criminis. col. 2. ff. de accusat.

(T) 3

X. Re-

X.

Remissio tributorum non nisi principi competit. Non ergo potest curia debitores Reipubl. gratis liberare vel eis tributa remittere. Denique nec à totâ civitate nec à personâ in dignitate constitutâ ob merita & in compensationem servitorum alicui immunitas concedi potest, nisi medicis & Professoribus à curiâ. Perez. C. de Decret. Decur. n. 6. seqq.

XI.

Qui ad aliquem remittit, ejusdem sententiam approbare videtur, Bart. in l. non solum. §. si liberationis. num. 7. ff. de liberat. legat. Welsenb. lib. 1. consil. 44. num. 71.

XII.

Remissio non fit ex lucro non percepto, sed ex damno, Paris. consil. 38. num. 12. vers. preterea in praesenti, vol. 1. ratio, quia magna est differentia inter eum, qui damnum patitur, & inter eum, qui lucrum non facit, l. fin. C. de Codicill. Berouis consil. 141. num. 4. vers. accedit ad bac. vol. 1. & Hyppol. Riminald. consil. 40. Annis elapsis, n. 35. in fin. vol. 1.

CAP. XXXVII.

Remotio.

Axioma I.

Remotio prohibitionis ejusdem est juris, ut prohibito, Pacian, consil. 142. num. 10. vid. supr. lit. P. cap. Prohibitio.

II.

Qui potest constituire, potest etiam remove-re. c. 12. extr. de heret. Exemplum est in Praefecto prætorio, qui præfides constituisse, Pac. in Analy. C. de off. Pref. Præt. Or. n. 8. & removere potest, l. 3. C. prædict. tit. l. 3. C. de offic. Rœfl. prov. vinc. Hinc varias sœpe subesse causas, per quas ab officio removeri potest, veluti propter neglig-entiam ex c. cum ad monasterium 6. extr. de stat. Monachor. propter scandalum, cap. de Rectoribus 3. extr. de Cler. agrot. propter crimen, cap. si Episcopus 7. disfl. 50. propter utilitatem, cap. mutationes 7. q. 1. propter fœcūtum c. petiſſi. d. q. 1. propter necessitatem d. cap. mutationes. cap. Episcoporum 5. disfl. 74. propter levitatem, c. si quis presbyter 7. q. 1. propter ambitionem, c. si quis de ordine, d. q. 1. pater propter inobedientiam c. cum in magistratu 49. de Elec. & Elect. potest, vid. not. ad Colleg. Jurid. Argent. de decurion. tb. ult. Modest. Pistor. 1. consil. 26. Welsenb. 6. consil. 260. Langlaus 7. semestr. 18. Berlich. 2. decif. 299.

III.

Officiales, qui in arte & probitate deficiunt, reprobari possunt & removeri, iisque immunitates adimic & otiosis munera consueta imponi l. 2. C. de Profess. & Medic. Inhabilis etiam elec-tus ad officium dejici debet, l. 12. C. de dignit. non tamen removeri potest per eos, qui ejus admissioni interfuerunt vel electioni consenserunt l. 13. §. fin. ff. de Decur. Quare electus tolerandus, si eligentes ignoraverint ejus vilitatem aut non tantam esse putaverint. Secus si igno-

minia nota sit & nimium foeda officio. Perez. C. de Infam. n. 4. nec aliquis nisi princeps super vi-litate officiali objecta cognoscere potest. l. 2. C. de agent. in reb.

IV.

Ordine moti ad tempus semper per restitu-onem pristinum locum recipiunt. Relegati au-tem, si interea ipsi alius substitutus novam va-cantiam expectare tenentur, Brunnev. ad l. 2. C. de bis qui in exilium dati.

V.

Feudum vel beneficium datum in casum mortis datum etiam censetur in casum, quod pra-sens possessor removetur & jure suo privatur. Pe-rez. C. de primicer. n. 7.

CAP. XXXVIII.
Remuneratio.

Axioma I.

Remunerare aliquem de Republica bene me-rentem, est res, qua pertinet ad publicam utilita-tem, Castrensi. consil. 178. Donatio prædicta in fin. vol. 2. Fulgos. consil. 143. Antonius. col. 2. vers. in oppositum arguitur. Decius consil. 271. In casu transmissio. num. 3. sub vers. ulterius etiam con-siderandum est. col. 3. & consil. 390. quoniam ex fa-cto num. 10. vers. & primo considerandum est. col. 6. Tiraquel. in l. si unquam, in verb. donatione la-gitus. num. 40. vers. vigesimo. C. de revoc. donat. Decius consil. 498. Vix in casu proprie. num. 25. sub vers. & ista conclusio. col. 7. Grammat. decif. 6. in causa excellentis. num. 3. vers. & quod remuneratio. col. 3. ac est sufficiens ad tollendum jura tertii. l. item si verberatum 15. §. item si for-te 2. ff. de rei vind. ubi notatur etiam exprefse, quod assignatio rei alienæ facta militibus bene-merentibus valeat in præjudicium tertii, idem probatur & in l. Lucius 11. ff. de Eviſt. ubi dictum est, quod de potestate Principis possint subditorum possessiones distrahi, & veteranis in pra-mia bona servitutis assignari. Vide & Roman. consil. 310. In casu proprie. consultationis.

VI.

Remuneratio est quoddam genus permuta-tionis, Consil. A. consil. 112. n. 174. lib. 1. præsupponit enim aliqualem obligationem l. 12. §. cum tu-tor 3. de admin. tut. l. 1. §. sed 5. ff. de rat. disfl. cum ad remunerandum hos, à quibus beneficia suscepimus, naturâ obligemur. l. sed est 25. §. con-sultuit 11. ff. de pet. hered. Bart. in proœm. ff. col. fin. c. cum in officiis 7. de reflam. Panorm. in rub. & in cap. per tuas. de donar. & in cap. cum creatura. de celebrat. Missarum. argum. l. si pro patre 10. §. si domini 7. ff. de in rem versol. si remunerandib. l. si vero 12. ff. mandat. Benedict. Curt. Symphor. in Commentar. de arrest. amor. arrest. 8. Covar-ruvias in capit. quamvis patrum 2. part. præst. §. 4. num. 13. de pat. in 6. adeò ut etiam omnis crea-tura ex naturâ instinctu moveatur ad bene-faciendum ei, qui sibi benefacit, & hujus qui-dem notabilis affectus mirabilia apud antiquos extant.

extant exempla, quibus & ipsa bruta animalia dicuntur benefactoribus suis retributionem praestitisse, ut de quadam Leone attestantur Tiraquell. in verb. donatione largitus d.l. si unquam n. 56. de revoc. donat. Plinius lib. 8. cap. 16. in fin. & de ciconia interaves piissima, tradit Cœl. Rhodigin. cap. 17. lib. 11. lett. antig. in ult. edit. non tamen illa ad remunerandum adstringit. l. 3. § sed et si servus 7. in fin. ff. de condit. caus. dat. caus. non fecit.

III.

Remunerationis causa multa à jure permituntur, quæ alias non permetterentur, Roland. à Valle l. consil. 5. num. 8. Olsach. decif. 95. num. 15. vid. tract. nostrum de metat. p. 3. scilicet 2. c. 1. n. 5. & ideo propter remuneracionem sepiusmē à regulis juris recedimus, l. cum Navarchorum 6. C. de navicular. lib. 11. fac. test. sing. in l. si pater 34. § 1. ff. de donat. ubi donatio remuneratoria propter ingratitudinem non revocatur contra regulam. l. fin. C. de revocand. donat. Jafon in l. si non sortem §. libertus col. 3. num. 8. ff. de condit. indeb. Ludov. Roman. in singular. 114. incip. donatio. Andr. Siculus in cap. 1. col. 4. num. 33. de contract. facit quod de remuneracione tradit Roman. in consil. 328. presens consultatio. quem sequuntur Kelin. in cap. causam quo. col. 8. de re script. & in cap. fin. col. 3. de presumpt. Ludovic. Gomez. ad §. item Serviana. Instit. de action. num. 44. Petr. de Ravenn. in suo Alphabet. juris. verb. remuneratio. simile quid est & in donatione inter virum & uxorem, quam non intelligi prohibitam, tradit Bart. in l. si voluntate. in fin. C. de dor. promiss. Paccian. 1. consil. 112. num. 51. cum prohibito donare, propterea remuneratio non denegerit, cap. qui cunque suffragio 12. quest. 2. Panorm. in cap. per duas de donat. illaque soluti repetitionem immediat. Accurs. in l. ex hoc jure de just. & jur. Bart. in l. si non sortem §. libertas de condit. indeb. & in l. si testament. §. l. ff. de fidejusor. Bened. Curt. Symph. de loc. p. 513. Idem etiam est in legatis, si testator rem legatum remunerandi graria alteri donavit, tunc legatum revocasse censetur Menoch. 4. de presumpt. 167. numero 31. Bart. in l. 18. num. 2. de alim. legat. Rubæ. consil. 95. num. 14. Harprecht. ad §. i. rem suam. Institut. de legat. num. 8. cum seqq. ita licet generaliter à Legibus rerum Ecclesiasticarum prohibita sit alienatio; tamen si Prælator voluerit eos remunerare, qui Ecclesiæ grata opera intenderunt, poterit alienare, & non obstante prohibitione valebit alienationis contractus, Roman. in l. si vero. §. de viro. num. 81. vers. 48. principialis fallentia. ff. solut. matrimon. cui rei multum adstipulantur ea, quæ nota vit Bartol. in l. ambitiose. num. 2. vers. queroustrum liceat. ff. de decret. ab ordin. faciend. ubi aut. quod decuriones alias prohibiti donare res civitatis, possint tamen remuneracionis causa eas donare vel Legatis vel aliis de Republ. benè merentibus, inspecta magnitudine civitatis & eorum, quibus donatur, quem consulendo secutus Ruin. consil. 175. via donatione. num. 14. vers. sed premissis non obstantibus. vol. 1. ad idem facit & illud, quod non minus ceteris mirabile propositum Roman. in l. si ante nuptias. in fin. ff. solut. ma-

trimon. ubi tradit, quod licet minor 25. annis non possit rem immobilem etiam cum decreto & curatoris autoritate donare, l. fin. §. cum autem donationes. C. si major factus alienaverit. l. i. ff. de rat. distract. attamen benè poterit ex causa remuneracionis etiam de rebus immobilibus donationem facere cum decreto judicis & autoritate curatoris; cuius opinionem Romani tuetur & defendit Jafon, qui multa de remuneracione scripsit in l. ex hoc jure. num. 63. vers. undecimus effectus. ff. de justit. & jur. vid. & Tiraquel. qui partiter in hanc materiam multa congeslit in d. l. si unquam. num. 27. vers. decimus quartus. verb. donatione largitus. G. de revoc. donat.

CAP. XXXIX.

Renovatio.

Axioma I.

Renovatio nihil novi juris addit, sed id, quod inventum, confirmat. Schenck. Baro in cap. 1. num. 1. quid præced. deb. invest. Schrader. de feud. part. 6. cap. 3. num. 29. Est enim renovatio non quidem titulus novus, sed tituli prioris continuatio. Felin. in cap. de causa. num. 1. de offic. delegat. Grammat. decif. 222. num. 7. Valasc. de jur. Emphyt. quest. 7. num. 10. ita renovari debere feendum per investituram sub eadem forma & pacto, quo prima investitura facta fuit, dixerunt Bart. in l. quod dicitur. n. 9. de impens. in rem dotal. fact. Bald. in l. r. quest. 15. de rer. divis. cum censeantur in feudo renovatae omnes qualitates investiturae primæ. Bald. in l. unic. num. 31. C. quand. non petent part. Alex. consil. 30. num. 6. vol. 1. & consil. 107. num. 14. vol. 4. ac intelligatur ea facta secundum naturam investiturae primæ. Zaf. de feud. part. 5. n. 60. & p. 6. n. 23. Curt. jun. de feud. part. 7. quest. 7. & consil. 108. num. 8. Menoch. 1. consil. 1. num. 125. & de presumpt. 3. præf. 92. num. 5. Vult. 3. consil. Marburg. 21. num. 197. nec ab illa recedendum, nisi inter Dominum & Vasallum hoc expresse actum sit, ut inde recedatur. Dec. consil. 185. n. 3. vers. non obstat. Bero. consil. 72. num. 21. & consil. 113. num. 42. vol. 2. Castrrens. consil. 61. vol. 1. Dec. consil. 185. n. 3. Cephal. consil. 155. num. 10. vol. 2. Menoch. 3. consil. 202. num. 35. Similiter si Emphyteusi finita Dominus faciat renovationem ejusdem simpliciter, valebit, licet certa pension non exprimatur, nec aliquid aliud, cum intelligatur facta eodem pretib. qualitatibus, ac omnia in ea, quæ in præcedenti Emphyteusi reposita. Bart in l. si mibi & Tito ff. de V. O. per l. item queritur 13. §. qui impletio u. ff. locat. l. ult. §. uxori. 5. ff. solut. matrimon. l. si stipularius 4. in princ. ff. de Usur. cap. 1. de gradibus successi. cap. 1. de duob. fratrib. Valasc. de jur. Emphyt. d. q. 7.

II.

Renovatio tacita contractus censemur facta secundum formam & modum contractus expressi, Bart. in l. i. §. post operis de oper. nov. nunc. l. legem 16. ubi Bald. Salicet. & alii, C. de loc. Natt. consil. 571. n. 4. Gorazdin. consil. 84. n. 5. Ruin. consil. 20. vol. 1. Paris. consil. 23. n. 4. lib. 1. Cephal. consil. 369. num. 124. Panschman. 1. quest. 22. num. 9.

(T) 4

III. 51

III.

Si privilegia diuturnitate temporis perdita vel
inumbrata sint, à principe peti & dari debet Re-
novatio. Perez. C. de Decurial. urbis Roma, nu-
mer. 7.

CAP. XL. Renunciare, Renunci- atio. Resignatio.

Axioma I.

Renunciare quilibet potest juri pro se introdu-
cto. l. si quis in conscribendo 20. C. de paſt. l. pen.
C. de transact. cap. super hoc. 5. extr. de renunciat.
cap. dilecti 17. extr. de for. compet. cap. ad Apoſto-
licam 16. extr. de regular. c. conſtitutus 45. extr. de
appellat. c. penult. extr. de regular. cap. dudum 20.
extr. de conversat. conjug. cap. ult. extr. de cri-
min. falfi. cap. ſi de terra 6. extr. de privileg. c.
quam periculum 7. queſt. i. ratio. quia regula ju-
ris eſt: uti eo non licet, quod nobis nostri cauſa
Lex dedit & unumquemq; de jure suo detrahere
poſſe. Cujac. in recit. C. de reſcind. vendit. ſive ut
planius Idem in Juliani lib. 45. D. l. ſi judeſ 41. de
minor. unusquisque potest contemnere ea quæ
pro se introducta ſunt. Eamque veterem juris re-
gulam eſt per multa exempla commononat, atq;
illo etiam Cicero in Verrem: Quod mihi lex
mea cauſa dedit, & mihi non uti licet. Siquidem
illis renunciare tantum poſſumus, quæ nobis ſunt
competentia. l. ſi judeſ 41. ff. de minor. Gifan. in
traſtat. de renunciat. cap. 2. p. 48. Limn. 3. de
jure publ. lib. 9. cap. 2. num. 77. etiamſi is ſe renun-
ciante juſ & cauſam habeat. l. quod de bonis. 15. 6.
ult. ff. ad L. Falcid. 1. 2. l. penult. cum ibi not. per
gloss. C. ut in poſſiſſ. legat. Bart. in l. hac edictali.
in fin. princ. per ill. text. C. de ſecund. mpt. ubi
dicit. hoc procedere. etiamſi juſramentum interve-
niat, de quo tamen vid. Canoniftas in c. ſi dilig-
amus. de for. compet. Conf. Arg. t. conf. 2. n. 86.
cum ſeq. itaque ſi quis renunciaret privilegio fori
valebit renunciatio, quia facta in ipſius favorem;
ſiquidem in hoc cauſa renunciatio ſpecialis eſt
debet, nimirum, ut in ſpecie ſuo foro renunciaret
vel exprimat, ubi conveniri velit; aliaſ ſi dicereſet,
daſſ er ibn mođe vor allen Gerichten vorneſy-
men/ id tantum intelligeretur de competentibus,
& poenitere atque ad judicem competentem pro-
vocare poſſet. Mynſ. t. obſ. 88. Gail. t. obſ. t. nu-
mer. 4. & Camera ſuſtitutio per hoc non eſſet
fundata, vid. Ord. Cam. lib. 2. tit. 1. §. es ſoll
auſh.

Amplia: quod & Clerici fori præſcriptioni
renunciare poſſint. l. 51. C. de Epifcop. & Cleric.

Declarat, hanc regulam procedere tum, cum
de unius favore tantum agitur, ſecus verò cum
in ſui non modo, ſed & alterius favorem intro-
ductum ſit. Bald. in l. ſi quis in conscribendo. Cod. de
paſt. Gail. t. obſ. 40. num. 10. ſic filius fam. SC. Ma-
ced. renunciare non poſſet, quia illud non tan-
tum in favorem filiorum famili. ſed etiam in odi-
um foeneratorum & ſecuritatem partium intro-
ductum, l. ſed ſi pater g. in fin. l. tamen 11. ibique

gloſſ. in verb. appoſita ad SC. Macedon. Sic Cle-
ricus non poſſet renunciare privilegio fori, quia
illud non tantum in ſui favorem, ſed etiam in odi-
um Laicorum inductum eſt, uti loquitur & trad.
Jean Baquet au traicté des droits de justice. cl. 21.
num. 127. & ſeq. vel (quod rectius) quia non tan-
tum in favorem ſed & in honorem totius ordi-
nis privilegium illud introductum eſt, cap. ſi dilig-
enti 12. extr. de for. compet. his jungle ex Gail.
dict. loco. Ita & rufiſatis conſtitutum in l. ult. C.
ne rustic. ad ullum obſeq. voſentur. Exempla-
lia quibus elegantissime regulam declarat, cum
hiſ fruſtra renunciatur quæ mihi lex dedit, no-
tām mei quā aliena cauſa, l. 8. C. de revocand.
donat.

Limita I. regulam non obtinere, ſi renun-
ciatio eſſet contra bonos mores. Goed. ad. itinare 3.
de V. S. num. 37. Ut cum quis pacificatur, ne alter
conjugum ea exceptione utatur, quia proviſum
eſt, ne ſupra, quam facere poſſint, conveniarūt.
l. illud convenire 5. in princ. de paſt. doſal. eſſet e-
nim hoc adverſus reverentiam, que mutuo a con-
jugib⁹ debetur. l. alia 14. S. eleganter. ſolit. ma-
trim. ita non valet renunciatio, quæ futurum re-
ſpicit delictum. l. ſi unus 27. S. paſta. 4 ff. de paſt.
item miles beneficio comperientis renunciare,
non poſſet. Perez. C. de re milit. n. 22.

Limita II. cum renunciatio adverſus na-
turalē vel publicum fieret. cap. ſi diligenti 12. extr. de
foro compet. cap. cum coningit. extr. de ſentent.
excom. ut cum quis juri ſanguinis renunciaret. l.
jus agnationis 34. ff. de paſt. aut pater filium ab-
dicaret alienaretque l. abdicatio 6. C. de patr. po-
iſt. vel civile, ut cum contra formam quid indu-
ceret vel ſolennitatem. l. nem 55. de leg. 1.

Limita III. quando Lex propter varias ſubdi-
torum utilitates quid conſtituit, quod ad ius pu-
blicum aliquo modo pertineat, ut cum quis ſuper
alimentis in futurum ex teſtamento debendis
absque Prætore tranſigit, & beneficio Legis re-
nunciat. l. cum bi 8. ff. de transact. vel cum non
viſis fīc in ſpectis tabulis teſtamenti tranſigit. l. de
biis 6. ff. de transaction. l. 1. §. 1. ff. teſtam. quem-
admod. aper. Sic filius paternæ hereditati renun-
ciare non poſſet, cui onus ſuſcipiendo decuriona-
tus adhaeret l. 4. C. de natural. liber. ſic nemo po-
tentia competenti vacationi a muneribus publicis
ſine ſumtu gerendis renunciare. Brunnem. ad l.
2. C. de mun. & honor. non contin.

Limita IV. cum Lex paſtum prohibet favore
privato renunciants, cuius fragilitati vnde elle
ſuccurſum, ut in minore, alicui juri ſuo vel bene-
ficio reſtitutionis in integrum renunciante. l. in-
ter 8. ubi gloſſ. de reſtitut. in integr. in femina, l.
generaliter 25. C. ad SC. Vellej.

Limita V. ſi proper odiu certa perſonæ Lex
exceptionem introduxilſet, exemplum eſt in fili-
ofam qui SCti Macedoniani auxilio renunciavit,
in l. tamen ſi 11. ff. ad SC. Macedon.

Limita VI. quando renunciatio ex re, materia
vel præsumpta voluntate deficeret; ut cum quis
rem depositam non peteret, niſi poſt aliquod
tempus promiſilſet, poterit mutare voluntatem
& quam primum reperere. Idem eſt in eo, qui pre-
carior rem tradidit, & conuenit, ut in Calendas Ju-
liaſ

Ias precariò possidat. *l. cum precariò 12. ff. de*
se incidenter. & l. 3. col. 5. vers. venio ad quesitiōnem. *C. de pātē. Socinus reg. 418.* siquidem renunciatio ad jura de futuro non pertinet, sed ad causam de praesenti restringitur, *l. quod Servius 8. ubi gloss. & Dd. de condit. caus. dat. l. Paula 27. §. 1. ff. de legat. 3. Corn. confil. 45. num. 1. vol. 1. conf. 55. num. 31. vol. 3.* adeo ut nec renunciatio omnium iurum extendatur ad exclusionem illius juris, quod habet orrum ex causa de futuro, *Paris. conf. 95. num. 33. vol. 3.* Gallus de Perno in consensual. conf. 13. num. 23. Gylman. 4. 1. num. 17. pag. 62. quod facit, quod quoties renunciatio veribus generalibus hisce in casibus facta est, quibus lex speciale recusationem desiderat, ea nihil operetur, ne sub techorio verborum quisquam decipiatur, *l. sed eis quis 4. §. quæstum 4. ff. si quis cauit.* vel quia generali illa renunciatio actum fuisse, de his non interpretetur, quæ ob speciale aliquam æquitatem sub genere verisimiliiter non comprehenduntur, *l. scire oportet 13. §. sufficit 6. de Excusat. tut.*

Limita VIII. Pater non potest resignare officium in manus liberorum nisi cum autoritate principis, nec maritus in uxorem. Perez. *C. de mulier. in quo loc.* Limita IX. nisi principis vel alterius præjudicium subsit, hinc licet fundi translati privato jure à possessoribus possint deseriri. *l. 14. C. de omni agro deserio.* Fundos tamen à principe jure Emphyteutico suscepitos nemo deferere potest. *l. 3. C. de fund. patrimon.* Perez. *C. cod. n. 13.*

II.

Renunciati juri suo non datur regressus ad illud, quod repudiavit, *l. 17. §. 1. ff. de acquir. hered. l. queritur 14. §. si venditor 9. ff. de edil. eius. l. non videtur. ii. ff. si quid in fraud. patron. l. postquam liti 4. C. de pātē. l. fin. C. de pātē. pign. cap. ex transmissa 3. extr. de renunciat. l. 1. §. qui semel 6. de success. edit. l. si quis jusurandum 11. C. de reb. cred. c. qu. in pericul. sum 8. & ibi gloss. 7. quæst. 1. cap. 1. §. præterea quib. mod. feud. amitt. cap. cum inter. 16. ibique gloss. in verb. quod ex consensu. extr. de Elect. cap. hoc nequaquam 7. q. 1. Thoming. in decif. que. illiusfr. q. 1. Tiraquell. in tr. municip. §. 1. gl. ff. 9. num. 19. & in tract. de jure reprimogeniture, quæst. 86. numer. 1. Consil. Argent. 1. conf. 2. num. 85. Farinac. 1. conf. crimin. 7. num. 2. Tiberius Decianus res. quæst. 1. num. 41. vol. 5. vers. non potest nunc revocare, Berlich. lib. 2. conclus. 22. num. 68. Goedd. 1. conf. Marp. 24. n. 203. Alciat. ad d. l. postquam. Cod. de pātē. Quia renunciatione semel facta variare & ad ea recurserere non licet, imo satis absurdum esset, redire quemadmodum, cui renunciavit, *d. l. 11. C. de reb. credit. l. 29. C. de pātē. l. ult. §. ult. C. de temp. appellat.* & renunciatione sponte facta amittit quis jus suum. cap. accepta 3. & seq. extr. de restit. spoliat. Exceptionem vide apud Welenb. in parat. de recept. arbitr. in fin. cui adde, quod renunciare, non videatur, qui deceptus aliud facit, cap. pen. extr. de renunciat. vel, si aliquis beneficio metu vel vi renunciasset, tum enim illud non perdit, capit. ad audiencem 4. extr. de iis quæ vi.*

III.

Renunciari juri, quod nondum est delatum, non potest, *l. ejus et 3. de Reg. Jur. l. is potest 18. ff. de acquir. hered. Castren. in l. 1. C. de pātē. Socinus sen. conf. 183. col. 3. vol. 2. Decian. conf. 1. n. 88. vol. 1. Cephal. conf. 146. num. 2. lib. 1. & conf. 620. in fin. & conf. 764. num. 14. lib. 5. Bursat. conf. 347. num. 44. lib. 4. Nic. Everhard. conf. 129. n. 2. & conf. 206. in fin. nec valer renunciatio, si ante delationem renunciatum sit. *l. si ita 45. §. sub conditione 1. ff. de legatis 2. Bald. in l. 1. col. 2. vers.**

rat,

Limita II. quod restringatur ad illud jus, quod in praesentia nec re nec spe probabili competit, ita notabiliter exposuit Bartolus in l. post emancipationem. *§. illud. de liberat. legat. ubi ait, quod spes succedendi non est legitima, nisi quando est fundata in jure praesenti, & ideo si quis in contratu remittit omne jus, quod habet, & habere spe-*

rat, intelligitur illud jus, quod habet de praesenti, & quod habet sperat in futurum, ex causa tamen de praesenti vid. Bartol. in l. quod Servius num. 4. vers. quod tene menti. ff. de condit. caus. dat. Bald. in l. paetum. num. 16. vers. 19. de collat. Alciat. conf. 46. Vfis. num. 6. vers. nec obstat illud verbum. volum. 1. Jason. in l. qui Rome. §. duo fratres. vers. adde etiam dictis. de verbis. obligat. Pacianus 1. conf. 132. num. 73. cum seqq.

Limita III. nisi renuncatio facta sit in iudicio. Bart Enenckel. de privil. in genere. lib. 3. c. 16. numer. 16.

Renunciations ultra specificata non sunt extendenda, l. jubemus 21. C. ad SC. Vellejan. l. tres fratres 33. l. emperor 47. §. Lucius 1. ff. de past. l. qui cum tutoribus 9. §. fin. ff. de transact. Decius conf. 352. num. 7. Nicol. Boer. quest. 23. num. 9. in fin. Carpz. p. 3. confit. 16. defin. 20. num. 7. sunt enim ea juris strictissimi atque ita stricte interpretanda, ut quamprimum aliquid operata sint, nihil amplius operari debant, l. si unus 27. §. 4. vers. ante omnia. l. emperor 47. §. Lucius 1. ff. de past. Carpz. p. 2. conf. 46. defin. 12. num. 6. Riminald jun. conf. 484. num. 33. vol. 5. Curtius jun. conf. 23. in princ. nec ab una re ad alteram porrigenda. Bald. in l. in summa. §. fin autem. ff. de condit. indebit. & in l. 1. C. de transact. Decius conf. 164. num. 6. conf. 493. num. 21. §. 26. conf. 595. num. 20. Ludov. Roman. conf. 168. per l. si domus. 21. ff. de servit. urb. pred. l. suum 13. C. de jur. deliber. Goedd. 1. conf. Marp. 24. num. 177. quia odiosa, ut multis deducunt Cravett. conf. 42. numer. 2. tom. 1. Cephal. conf. 58. num. 22. Mynsing. ref. 50. num. 17. Wessebec. 1. conf. 11. num. 14. & conf. 15. num. 6. Ininde in dubio contra eas potius quam pro iis iudicandum. Decianus conf. 52. numer. 23. Vult. 1. conf. Marp. 17. n. 58. Hinc etiam in renunciations neque de re ad rem, neque de casu ad casum, neque de persona ad personam extensio datur, l. jubemus 21. Cod. ad SC. Vellejan. Cifner. ad l. 5. num. 4. ff. de transact. Gail. 2. obser. 148. n. 12. Goedd. 3. conf. Marp. 26. num. 47. nec renunciatio quoad unum praedicit quoad alterum., Decian. ref. 7. n. 75. vol. 3. sicut nec unius renunciatio nocere potest alteri. Bart. in Auth. qui semel. num. 15. de probat. imo nullius est momenti renunciatio, quae alteri parti praedictum aliquod grave afferit, idem Bart. in l. fin. §. idem questivit. ff. de condit. indeb. Conf. Arg. 1. conf. 10. num. 22. ita renunciatio unius hereditis sequentibus in gradu nihil praedicit, l. qui supersfit. 64. ff. de acquir. hered. & ibi Bart. num. 2. & 3. Bertachin. in repertor. verb. renunciatio. Conf. Arg. 1. conf. 91. num. 25. cum renunciatio limitata ad personas dyntaxas expressas restringatur, arg. similier. 22. C ad SC. Vellejan. l. 27. §. 4. vers. ad omnia. ff. de past. l. si actionem 24. C. eod. Roman. in l. damni 18. §. si quis 5. ff. de damn. infest. Alex. in l. veteres. col. antepen. de acquir. poss. Paris. conf. 12. n. 9. & conf. 32. num. 13. vol. 1. & conf. 19. num. 50. vol. 3. Dec. conf. 316. n. 9. col. 2. conf. 452. num. 21. Philip. Matth. 1. conf. Marpurg. 20. num. 32.

IV.

Renunciare nemo intelligitur juri suo, quod

nescit, l. si mater 19. ff. de inoffe. tislam. Fol. gos. in l. 2. num. 5. C. de rescind. vend. Hypolit. ad rubr. ff. de fideiuss. num. 36. & 37. Alberic. in l. 4. §. questum. ff. si quis caut. Alex. conf. 42. num. 5. vol. 1. Decius conf. 180. num. 8. conf. 352. num. 7. Gail. 2. obser. 41. numer. 2. Ignorantia enim impedit renunciationem, Fachin. n. contr. 6. per l. eum qui 21. pr. ff. de offic. restlam. l. fin. §. fin autem 2. C. defurt. nec ad ignota & non cogitata renunciatio extenditur, l. legitimam 8. ff. de perit. hered. Gail. 2. obser. 98. num. 14. l. ult. §. idem quest 3. ff. de condit. indeb. Decius conf. 46. num. 141. vol. 2. & conf. 43. num. 37. vol. 3. Menoch. conf. 21. num. 10. Cephal. conf. 3. num. 100. lib. 1. & conf. 218. num. 18. lib. 2. & conf. 647. num. ult. lib. 4. Unde fit, quod ignorantis non possint dici renunciare, l. genero 8. ff. de his qui not. inf. si quis in gravi 3. §. si conditioni 31. ad SC. Syltan. l. generali. Cod. de tabular. 10. 69. Cravett. conf. 226. num. 6. verb. non obstat. junct. num. 7. itaque renunciatio valida non est, nisi appearat renunciantem istum de jure sibi competente fuisse certioratum, juxta notata Baldi in l. vendor 11. in 4. C. de reseind. vendit. quapropter ne illi quidem iuri quem renunciare intellegi, de quo dubitat per text. in l. fin. §. fin autem nescius. C. de fure. probat Philippus Matth. 3. conf. Marpurg. 25. num. 15. &c in specie quod renunciatio non valeat, si mulier vires patrimonii ignoraverit, trad. Mynsing. ref. 56. num. 26. Decian. conf. 46. num. 14. Vult. 1. conf. Marp. 17. num. 5. Covarr. 2. variar. ref. solat. cap. 4. num. 1. Ubi declarando limitat, ut procedat in generali, non vero in speciali renunciatione; huic enim qui renunciat, is etiam renunciat his, quae ignorantur, item procedit in casu dubio nec satius expresso, Glossa in cap. san. tate. fin. de renunciat. Philipp. Matth. 3. conf. Marpurg. 24. n. 48.

V.

Renunciatio non praesumitur, nisi probetur, cap. super hoc 3. de renunc. Bald. in l. 1. not. ult. C. de edict. Div. Adr. toll. Decian. conf. 100. num. 24. vol. 3. Cephal. conf. 25. num. 49. vol. 1. & conf. 547. num. 39. vol. 4. Menoch. lib. 3. de prafempt. 45. num. 11. & lib. 6. prafempt. 41. num. 1. Cravett. conf. 200. numer. 10. volum. 1. quia facit. Cephal. conf. 605. num. 2. volum. 4. Mynsing. ref. 43. num. 38. inde probari debet & quidem evidenter, & per probationes arctiores, ut scribit Cephalus dict. conf. 605. num. 2. vol. 4. adeo ut ex acta aliquo etiam proximo non inducatur, nisi de ea expressè agatur. cap. san. 7. ibiquegl. in verbo suslinere. in fin. de renunciat. Unde etiam quando alia conjectura sumi potest, illa potius, quam conjectura renunciations sumenda est. Cephal. conf. 25. num. 50. vol. 1. & conf. 434. numer. 5. vol. 3. Renunciatio enim quadam est donatio & dilapidatio, l. contra. 28. §. filius 2. ff. de past. l. si quis 12. de novat. Tiraquell. in l. si unquam. in verbo donatione largitus. numer. 173. & ibidem Rip. quest. 11. numer. 20. &c qui renunciat, alienare videtur, l. fuit questionis 24. ff.

ff. de acquirend. heredit. cum aliis adductis à Rui-
no conf. 205. num. 5. volum. 1. ac nemo suum ja-
ctare velle præsumitur, l. cum de indebito 25. ff. de
condict. indebit. Limitationis loco adde inf. a-
xiom. 26.

VI.

Renunciatio generalis jurata habetur pro spe-
ciali, Bart. in Auth. sacramenta. num. 16. ibidem
quo Salicet. num. 20. Jason. num. 56. C. si advers.
vendit. Bald. in l. 1. num. 4. C. de commod. & in l.
Antiqua 23. §. fin. num. 2. C. ad SC. Vellejan. Dd. in
l. sciendum 30. de V. O. & in l. si duo 13. §. idem Ju-
lian. ff. de jurejur. latè Jason. in §. item si quis.
num. 12. Inf. de action. Tiraquell. in Leg. connub.
gl. 5. verb. expressum. num. 148. per l. cum pater
77. §. filius matrem 23. ff. de legat. 3. qui non intel-
ligitur quis temerè ad juramentum venire re non
exactè considerat & explorat. l. qui jure milita-
ri 7. de testament. milit. Jason. in l. si quis. num.
19. Cod. de pac. nec intelligitur cùdem facilita-
tive jurari. quâ renunciari. Cravetta confil. 192.
numer. 9. Welsenb. lib. 2. confil. 52. num. 25.

VII.

Renunciations sunt personales, nec trans-
mittuntur in gradum sequentem, l. si quis filium
34. C. de inoffic. testam. Carpzov. p. 2. confil. 35.
defin. 11. num. 2. siquidem jus repudiatum in fili-
um non transmittitur, d. l. si quis filium 34. We-
senb. 1. conf. 15. num. 15. & prolixus confil. 240.
num. 31. & seqq. sed liberi ad hoc admittuntur
jure suo, & ex sua persona non obstante renun-
ciatione parentis, l. 3. §. Emancipatus 5. de honor.
possef. contra tibul. l. si quis posiblum 9. §. si fili-
um 2. in fin. de liber. & posib. l. si quis filio exhere-
dato 6. de injus. rupt. testam. Bart. in l. 1. §. si fili-
us. de conjung. cum emancip. liber. Jason in l. ar-
rogator. num. 19. de adopt. Faber in l. si quis. num.
11. C. de inoffic. testam. Alex. conf. 20. Viso. num.
8. vol. 1. & conf. 4. Ponderatis. num. 13. vol. 4.
conf. 119. Viso. in fin. lib. 5. ita nec matris renun-
ciationem obstat filio, quo minus ad avitam a-
spirare hereditatem queat, trad. Bart. in l. qui su-
perfluit. num. 3. & Cafrren. ibid. num. 3. de acq.
hered. Anchar. conf. 315. Corn. conf. 116. Diffi-
cultas. lib. 2. Tiraquell. de jur. primog. quest.
40. num. 13. & de retratt. proximit. §. 1. gloss. 9.
num. 142. Gabr. Roman. lib. 2. de jurament.
conclus. 6. per totum. Idem obtinere etiam in
feudis, ubi ex pacto, non jure hereditario suc-
ceditur, & proinde filius jure suo, non patris
venit, refert Socinus conf. 73. numer. num. 1. quia
venit filius non ex successione patris, sed jure
investitura antiqua, cap. si Capitaneus. verb. per
investitur am. de Feud. March. Tiraquell. in tract.
de jure primog. quest. 40. num. 13. & de retratt.
proximitat. §. 1. gloss. 9. num. 142. Molin. in con-
suet. Paris. tit. 1. de feud. §. 30. numer. 133. pra-
fertim si tempore renunciationis nec dum fuerit
natus, cap. 3. §. hoc quoque, ubi Bald. Alvarott.
num. 6. Isern. num. 9. Matth. de Afflict. num. 6.
de success. feud. Schurz. conf. 30. Indubitate. num.
2. cent. 1. & conf. 82. Habens. numer. 5. cent. 2.
cum liberis futuris nihil prejudicare possit, l.
cum servus 39. §. si quis alicui 4. l. filius famili. u. 4.

§. Divi ill. vers. quod si liberis. ubi Dd. de legat.
1. Bald. in l. 1. in fin. Cod. per quas personas nob. ac-
quir. multo minus filio in feudis. Pinell. in l. 1. C.
de bon. matern. Curt. conf. 1. in pr.

Declaro, procedere in casibus, qui non in re-
nunciantis vita, sed post mortem evenerunt, ad
quod successor non defuncti, sed suo jure venit.
Bald. ad l. ult. numer. 16. C. de pac. Cafrren. in
l. qui superfluit. numer. 3. ff. de acquir. hered.
fecus enim est, si casus accideret in vita parentum,
Jason. in l. si arrogator. num. 19. ff. de a-
doct. Alex. conf. 20. Viso. numer. 8. vol. 1. Ti-
raquell. in tract. primog. q. 40. numer. 113. liqui-
dem quando casus daretur in vita renunciantis,
qui juri suo puta delatae successionis renuncia-
vit, tunc renunciando & liberis suis præjudicat,
Baldus in l. pactum. num. 13. C. de coll. Cravett.
conf. 127. num. 1. atque sacerdos ejus nullum su-
um jus, sed tantum defuncti pretendere potest,
qui cum reperiatur renunciatio, heres contrave-
nire non potest, d. l. cum amatre 14. C. de reis
vindic. Cravetta confil. 34. num. 5. Bellon. conf.
15. num. 5. Gozad. conf. 75. Prima. n. 21. Decius conf.
181. num. 3.

VIII.

Renunciatio in dubio censetur facta contem-
platione illius, cui fit, Cafr. in l. planè. §. si duob.
bus, numer. 9. ff. de legat. 1. Alex. conf. 149. num.
5. volum. 7. Nicolaus Boëc. decif. 184. prope fin.
Franciscus Vivius decif. 316. numer. 8. & in com-
modum omnium suorum heredum, Johannes
Petrus Surdus conf. 244. numer. 33. ita quando
pater stipulatur a filio renunciationem pro se
& suis, stipulatur illam ad commodum sue he-
reditatis & omnium heredum, ita ut portio illa
renunciata augeat totam hereditatem pater-
nam, & dicatur cedere ad commodum patris,
& successivè omnium suorum heredum, illisque
omnibus accrescere, l. si pactum. 9. ff. de probat.
l. tale pactum 40. cum seq. ff. de pac. Menoch.
conf. 197. n. 73. ubiatur, in specie renunciationis
hoc tradidisse, Dec. in l. si actionem, numer. 3. C.
de transact. vid. Jason. conf. 217. l. 2. Parif. conf.
26. numer. 26. vol. 3. Socius conf. 34. vol. 4. A-
lex. conf. 149. num. 5. Goedd. 3. conf. Marp. 26.
n. 191.

IX.

Renunciatio quevis judicatur à causa finali,
Matthesfil. in tract. Extens. col. 2. Censetur enim
renuncians inclusissim. omnem casum, qui sub illa
causa finali comprehendendi potest, Joh. Andr. pos-
gl. in verb. Italie. de temporib. ord. in 6. Jaf. in
Auth. quas actions. num. 17. C. de SS. Eccles. quia
hæc sola significat principalem aliquid agentium
intentionem, ut ex Dec. conf. 350. num. 4. afferit
Rol. à Valle confil. 58. numer. 68. vol. 2. nec ullus
præsumitur, actum inanem condere voluisse, sed
potius, ut omni meliore modo valeat, l. quoties
81. de V. O. Crot. in l. 1. §. qui presens. n. 18. ff. cod.
per l. 4. ff. de milit. testam. Joh. Goedd. 1. conf.
Marp. 26. num. 48.

X.

Renunciationis tenor est attendendus, cap.
porrò 7. exir. de privil. c. un. in fin. de duob. fra-
trib. à Cap. investit. l. si a stipulatus 126. §. Chry-
sogonus

sogonus 2. in fin. ff. de V. O. quia non modo vim totius controversiarum, & in quem scopum illa dirigitur, ostendere potest, Bald. in l. quoties 12. n. 3. C. de suis & legitim. Ruin. cons. 164. num. 6. vol. 3. Paris. cons. 42. numer. 78. vol. 1. Schurf. consil. 1. num. 20. cent. 2. verum etiam ex eo mens & intentio renunciantis spectatur, atque sic renunciatio restringitur, l. emperor. 65. §. ancillam 1. ff. de rei vind. l. in fideicommiss. 3. §. cum Pollidius 3. ff. de usur. l. si is qui animo 27. ff. de acquir. poss. l. cum parte 77. §. dulcissimis 20. ff. de legat. 2. l. nomen debitoris 34. §. fin. ff. de legat. 3. allegatus à Paulo de Castr. consil. 332. circ. pr. lib. 5.

XI.

Renunciatio non valeret sine certioratione juris, cui renunciatur, argum. eorum, qua tradit Schurf. consil. 96. num. 12. cent. 3. Matth. de Affl. decis. Neapolitan. 350. numer. 4. Tiraquell. ad prefat. l. si unquam. numer. 99. C. de revoc. donat. Phil. Matth. 3. cons. Marp. 24. numer. 15. Alex. in l. pen. C. de pac. Cephal. cons. 405. numer. 42. vol. 4.

XII.

Renunciatio ex communi usu loquendi declaranda, Rom. cons. 179. n. 5. Socin. cons. 37. vol. 3. tum quia verisimile est renunciantem id sensisse, quod convenit cum communi usu loquendi, Socin. in l. cum testamento. ff. de reb. dub. Angel. cons. 261. col. 3. tum quod semper alias communis iste loquendi usus attendi debeat, Dd. in l. cum de Lanionis 18. §. asinam. ff. instrum. leg. Bart. in l. omnes populi. n. 59. de justit. & jur. Bald. in l. fin. q. 14. C. de hered. insit. Phil. Matth. 1. cons. Marp. 20. n. 59.

XIII.

Renunciatio semel extinta per nudam consensus mutationem non reviviscit, l. qui res 98. §. arcam 8. ff. de solut. junct. l. fin. C. de pac. ibique Baldus. Vasq. 3. controv. usifreq. c. 44. n. 9. Joh. Goedd. 1. cons. 26. n. 272. & rebus in alium statum mutatis renunciatio evanescit, sicut pactum de renunciando. l. fin. qui satisfas. cog. l. cum quis 38. in pr. ff. de solut. l. Mexia Nepotem 13. §. uxore herede 1. ff. de annuis leg. l. in confirmando 8. ff. de confirmator. Mynl. cons. 73. n. 17. & seq.

XIV.

Renunciatio generaliter, non censetur renunciasse legitimae, Pantschm. 2. quaff. pr. pac. 5. num. 103. quia presumitur de ea non cogitasse, Socin. cons. 50. num. 18. vol. 2. quem sequuntur Abb. & Dd. in §. caterum. in Autb. ut cum de appell. cog. gl. in clem. 1. verb. specialiter. de iudic. & ibid. Joh. ab Imol. Dd. in l. 3. C. de impub. subffit. Castren. consil. 132. incip. licet ista. Hyppollit. Riminald. consil. 85. num. 14. vol. 1. & consil. 166. num. 4. vol. 2. Burfat. consil. 32. numer. 49. & consil. 102. Pancitol. consil. 105. num. 27. vol. 1. Mandel. consil. 66. num. 4. Schurf. consil. 96. numer. 1. cent. 1. Bertrand. consil. 116. & consil. 28. num. 6. vol. 2. Socin. jun. consil. 122. n. 22. vol. 1. Berous consil. 49. n. 30. vol. 1. Curt. senior consil. 76. & quia lex requiriit specialem renunciationem in legitima, l. si quando 35. §. & generaliter 1. C. de inoffic. testam. Exemplum proponit Guilhelm. de Cun. in l. de his. ff. de

transact. ubi insert. Quod si frater resignet foro. ri fundum pro sua parte, ac soror dicat, se contentam esse, promittatque nihil amplius petere; nihilominus tamen poterit petere supplementum legitimae, nisi specialiter renunciaverit, quod multò magis in filio procedere respondit Valq. in repet. l. quoniam in prior. C. de inoff. test. §. 10. l. 1. n. 552.

XV.

Renunciatio in uno non inducit exclusionem in alio, l. si domus 21. ff. de serv. urb. prad. l. sum 13. C. de jur. delib. l. 1. §. sed videndum si de success. edit. Castr. consil. 80. n. 6. lib. 1. Gylm. 4. l. vot. 7. n. 25.

XVI.

Renuncians censetur se obligare ad non pertendum, Bart. in l. jubemus. Cod. ad SC. Vellejan. Canonistæ in capit. pervent. de emption. & vendit. Henrichman. consil. 1. num. 108. quia renunciatio dicitur abiisse in pactum, & ideo ab eo non recedendum, Baldus consil. 437. volum. 1. Gylman. 4. 1. vot. 7. num. 9.

XVII.

Renunciatione vel lapsu temporis excludi sunt paria, l. 1. §. sed videndum si de success. edit. Ant. Hering. in tr. de fidei juss. c. 28. n. 4. Carpz. p. 1. consil. 1. defin. 8. num. 8.

XVIII.

Non valet generalis renunciatio, nisi specialis aliqua praecedat, ita gloss. Gothofr. & Dd. communiter ad l. 4. §. 4. si quis caution. Sed negat Bachov. in Comment. ad d. l. hoc axiomam loc. elici, cum eadem etiamnum iniquitatis ratio, que generalem nudam reprobatur, hanc quoque conjunctam cum speciali explodat. Nec porro simpliciter negandum esse ait valere generalem renunciationem. Vide omnino hac de re Thomingium quest. 1. Grivell. decisione 122.

XIX.

Specialis renunciatio (cumprimi mulierum) non est trahenda ad res vel personas alias, l. 21. C. ad SC. Vellejan. Negusant. p. 6. de pignor. membr. 1. num. 14. Carpzov. p. 24. consil. 16. defin. 15. vide Sandæum lib. 3. tit. 11. defin. 4. juri enim alterius nemo renunciare potest, capit. placet 12. extr. de conversat. conjug.

XX.

Renunciatio etiam tacita præjudicat, cap. o. lim. 19. extr. de censib. siquidem etiam tacitè renunciare juri suo potest, cap. ex transmissa 3. extr. de renunt. cap. quod 15. extr. de sentent. & rejudic. cap. pen. extr. de his que sunt à major. verbi gratia, per factum contrarium, cap. gratum 20. extr. de offic. delegat. cap. accedentibus 15. extr. de privileg. ipso factō. cap. inter 20. extr. de sentent. & re jud. cap. ult. extr. de vita & honest. Cler. præstante advocatione in causa, in qua jus habet, c. ex literis 6. extr. de transact. Cravet. consil. 26. numer. 12. Vult. 3. consil. Marp. 21. num. 77. ita renunciat quis tacitè renunciationi, c. gratum. extr. de off. deleg. c. personas 4. extr. de appell. c. sollicitudinem 54. extr. cod. qui post applicationem testes producit, vel qui flat juri, cap. cum venissent 25. extr. de testib.

XXI.

Quicunque permittat aetiam Juri suo contrarium, ille

ille renunciatione videtur, quia tacens, cum contradicere deberet, consensisse videtur. l. qui patitur. 18. ff. mandati. Ita qui in ferius citatus comparet, renunciatione videtur exceptioni feriarum. Ita qui permitit in loco serviente id fieri, quo servitus necessariò impeditur, servituti renunciatione censetur. l. 8. ff. quemadmodum servit. amittantur.

Limita: modò quis sciverit jus suum, juri enim ignorato nemo renunciatione videtur, v. gr. conductor, qui casus fortuitos in se recipit, non tenetur de iis, de quibus cogitare non potuit. l. 19. ff. de inofficio. testam. confer axioma s. b. cap.

XXII.

Optione unius rei renunciatione quis alteri intelligitur, c. officii 14. extr. de testam.

XXIII.

Renunciatione non intelligitur juri suo, qui gratiae adversarii se submittit, cap. veniens 13. extr. de renunciat.

XXIV.

Renuncians instrumentis & liti renunciatione intelligitur, cap. cum pridem 4. extr. de pactis. Unde actis & processu qui renunciat, perinde est, ac si instantia simpliciter renunciat, Angelus in l. postquam. n. 3. vers. si autem renunciatur actis. col. 1. & ibi Alexand. n. 7. vers. quid autem si actor. col. 3. n. 49. Ripa n. 49. vers. & idem te nendo col. 9. Pacian. confil. 71. n. 4.

XXV.

Renunciatum esse juri, & aliquod jus non esse aut competere sunt paria l. 1. C. quando non petent. part. l. 3. in fin. & l. 4. ff. de bonor. poss. Baldus in l. nam est. §. 1. ff. de inofficio. testam. Roman. conf. 43. dubit. 3. Vultejus l. Conf. Marp. 17. num. 87.

XXVI.

Renunciatione plus potest quam sententia. Vult. lib. t. confil. 17. n. 84. ratio, quia sententia fertur in invicem l. inter stipulanten 83. §. 1. ff. de verb. obligat. l. summa cum ratione 21. §. fin. ff. de pecul. Renunciatione autem praesupponit animum & consensum renunciantis, l. queritur 14. §. si venditor. 9. ff. de adul. edict. cap. quam periculosum 8. 7. q. 1. & idem licet sententia contra rem judicata non valeat, l. 1. C. quando provocat. non est necesse. cap. expositi. extr. de arbitri. potest tamen rei judicata renunciarci, & renunciatione valebit, l. juris gentium 7. §. si pacificar 14. ff. de pact. Alex. in l. iudex posteaquam. col. 2. vers. sexto fallit. ff. de re judic. confil. 77. col. fin. & confil. 242. vol. 2. Paris. confil. 5. n. 43. vol. 1. & confil. 5. n. 16. vol. 2.

XXVII.

Renunciatione evanescit non purificata conditione, sub qua facta est, arg. l. necessario 8. ff. de pericul. & comm. rei vend. l. quoties 14. ff. de novat. l. Titio centum 71. §. ante nupicias 4. ff. de condit. & demonstr. Tiraquell. de retract. proxim. §. 1. gloss. 2. num. 22. Paris. confil. 31. num. 17. vol. 4. Rolandus à Valle confil. 11. num. 2. & 5. vol. 1.

CAP. XLI.
Repetitio. Iteratio.

Axioma I.

Turpius repetuntur & condicuntur quædam, quam ab initio non solvuntur, cap. 25. §. 1. vers. quia turpis. extr. de jurejur. Berlich. 1. concl. 64. num. 120.

II.

Repetitio non est ab eo, qui suum recepit, l. pupillus 24. in fin. que in fraudem credit. Wensem. de privileg. cred. n. 7. Multo minus ab eo, qui ex re judicata per executionem & assignationem Magistratus recepit, l. cum Dominum 13. C. de pignor. Wensem. 1. confil. 49. n. 13.

III.

Repetitio fieri debet tantum in necessariis, Bart. in l. repetendis. col. pen. de legat. 3. & confil. 39. Socin. confil. 10. incip. quamvis. col. 6. lib. 2. Cuman. confil. 22. incip. testator. col. 10. Ludov. Gom. ad §. æquæ. Instit. de action. n. 29.

IV.

Repetitio tacita in dubia voluntate semper est admittenda, l. 4. C. ad SCT. Trebell. l. si Titio 61. §. Julianus 1. de legat. 2. ita etiam tacite videtur repetita eadem conditio legati, non secus ac si repetito nominatio facta esset, l. cum pater 77. §. ab institut. 15. de legat. 2. vid. Cujac. in recitat. ad l. 2. de legat. 71. n. 4.

V.

Positum in priori parte Legis seu in præfatione, id repetitum censetur in posteriore §. ac nec plurimi 15. Institut. ad L. Aquil. ubi Dd. communiter. Ratio, quia una Legis particula per aliam declaratur, quemadmodum ex contextu voluntas testatoris sèpè colligitur. l. nummis. 75. de legat. 3. Harprecht. in Comment. ad d. §. 15. n. 4. ubi ampliat, ut qualitates in uno capite positæ etiam in aliis censeantur repetitæ, l. cum servus 18. de condit. instit. l. Sejæ 20. §. Gajo 2. ff. de fundo instrut. Mantic. lib. 5. de conjectur. ultim. voluntat. cap. 42. Ita clausula seu conditio in primo gradu posita in omnibus sequentibus casibus censetur repetita, arg. l. licet. 74. de legat. l. Caja 13. de alim. & cibar. leg. Hotton. ad text. 2. feud. 17. qui textus egregie ad rem facit.

Declarat hoc Axioma distinctione Angel. ad d. §. 15. quod referat, an una sit lex, qua tamen habeat plura capitula, an vero sint leges diverse: quoad prius, loquimur vel de his, quæ pertinent aut ad facti narrationem, aut ad juris dispositionem, ita si illo casu plura capitula inserantur, sub diversis orationibus repetita in sequentibus non intelligantur, l. 2. in princ. ff. de vi bon. rapt. si autem eadem oratione, repetita censeantur, l. 3. §. quid ait Prator 7. ff. de incend. ruin. naufrag. hoc vero, si ea, quæ sunt in præcedentibus, contra jus commune vergant, & ab eo exorbitant in subsequentibus, repetita haudquaquam videantur, arg. l. uxori 33. §. uxori 1. de legat. 3. si autem secundum jus commune, tunc si versemur in capitulis proximis, locum quidem habeat regula, l. 29. §. 6. de adulter. secus in distantibus capitulis, inter quæ alia

(U) inter-

intercedunt & interjecta sunt; §. item lapilli. Institut. de rer. divis. Quoad posterioris vero observandum, num anterior Lex veniat per modum regulæ, atque sic si præcedat, tunc præmissa intelligentur in omnibus repetita subsequentibus, arg. regula 9. circa fin. de jur. & fact. ignor. si autem non præcedat, tunc si una lex ad interpretationem alterius veniat, dicta quidem in una Legi, præsumuntur repetita in altera, l. nibil 2. de coniunct. cum emancip. liber. secus verò sit, si ad alterius interpretationem non veniat, l. i. §. meminiisse 9. §. quod autem 15. de ventr. inspic. confer. com. regular. in verb. repetitio.

VII.

Repetitio datur ei, qui tutus est exceptione, Vasquez. 3. contr. jur. civil. cap. 63. num. 37. Ubi omnino distinguit inter exceptionem facti vel intentionis, qualis est exceptione solutionis, l. qui se debere 7. ff. de condit. ob causam, & hoc respectu indistincte posse reperti, textus est in l. sed et si me 22. in princip. ff. de condit. indeb. & inter exceptionem juris, que elidit naturalem obligacionem, quam competere præsupponebat; quoniam verò talis exceptione aut tollat obligationem naturalem, & elidat civilem, ut est exceptione paci de non petendo, l. 27. §. si pacius. ff. de paci. aut civilem tollat & elidat naturalem, qualis est exceptione præscriptionis, aut civilem tollat & naturalem nullo modo tangat, ut est exceptione sententiaz, aut nec civilem, nec naturalem tollat, sed elidat utrumque, ut exceptione Macedonianai & Vellejani, aut nec civilem, nec naturalem tollat, nec etiam elidat, sed solum actionem elidat, l. Julianus 60. de condit. indeb. i. ut est exceptione litis pendentiaz, ideoque quomodo una ab altera differat, declarat latissime Vasquez. d. loc.

VIII.

Quamvis præterita interdicta sufficiant, tamen etiam illud iteramus, inquit Imperator in l. Apostolorum 4. C. de Apoſt. l. ult. ibi Purpure nundinas, licet innumeris constitutionibus prohibite. C. de vestib. boleber. u. lit. B. Cum enim Imp. ipsi nesciant & mirentur, quando & quomodo Leges in defutacionem veniant, ideo opus est subinde repetitione, Nov. 4. pref. l. 53. §. i. C. de Episc. audient. Ubi Justinianus facetur de Religiosis ordines deferentibus multa ab aliis Imp. fuisse sancta; quia tamen ea non fuerint observata, ideo se ex nova hac lege Clericos teneri velle, confer l. 2. princ. cum §. i. ad SCrum Vellejan. de public. judic. l. hac repetita 13. C. de Erogat. milit. Annon. l. i. §. i. C. de annal. except.

IX.

Nou rarum est in jure nostro, ut idem in diversis locis repeatatur, & quod alioqui certum est, clariss explicetur l. i. §. quamvis u. de vener. inspic. Hartm. Pistor. 2. quest. 36. num. 27. fac. l. 16. C. ad L. Jul. de adulter. eadem tamen rursus repetere nihil est necesse, Wensem. in parat. de poss. hered. petit. in fin. videntur enim ejusmodi repetitions sapè numero molesta, odiosa & vitanda. Consil. Argent. i. consil. 5. n. 1. Exemplo sit Scavola, qui dum denuo consultus, paucis qui-

busdam mutatis, nec tamen mutata facti specie præcipua, Scavola non iterat responsum suum, sed respondet se supra respondisse in luxorem q. §. legaverit 6. junct. §. pater naturalis u. de lig. 3. Eodem modo responderet etiam Paulus in l. quarto 58. §. pen. de adil. edit. vid. Cujac. in recu. ad Scavolam, in prefat.

IX.

Repetitioni supercedenda est, ubi non potest esse redditio, cap. si res i. in princ. 14. q. 6.

X.

Quoties naturalis causa solutioni facta subfuit, toties cessat repetitio. l. 3. §. ult. quod quig. jur.

XI.

Repetens indebitum solutum, illud debet probare, c. ult. extr. de solut.

XII.

Repeti non iniquè debet debitum benignè remissum. c. quod debetur 2. 14. q. 1.

CAP. XLII.

Repetundarum Crimen.

Quoties quis pecuniam accipit pro praefacto illo, ad quod ratione officii publici tenebatur, toties committit crimen repetundarum. Quia in justè accipitur pecunia pro re, ad quam praestandam gratis quis tenebatur. Exemplum est in judice, cui quid datum, ut pro me pronunciet etiam in causâ bonâ l. 2. §. 2. ff. de condit. ob turp. causâ.

CAP. XLIII.

Repræsentatio vid. Succ. cessio ab Intestato.

Axioma I.

Repræsentatio non intelligitur esse donatio, Cujac. in Julian. 49. ff. ad l. 17. §. ult. qua in fraud. credit.

Intellige, si per se & sola consideretur, l. sed si vir 31. §. quod vir 6. de donat, inter vir. & uxorem. sed relata ad consilium fraudatoris est donation. l. ait Prator. 10. §. si cum in diem 12. qua in fraud. credit.

II.

Repræsentatio est favorabilis & divino iuri congruens & in omni materia extendenda, Bald. in l. i. §. in primo, per illum text. ibi naturalis ratione submixum. C. de Caduc. toll. Folin. in capitula nos. col. i. vers. est ad ipsa. extr. de jurejur. Unde etiam videmus, quod jus repræsentationis non modo locum habeat in ea successione, quæ ex jure civili descendit, sed & in feudo atque Emphyteusi, adeoque in jure patronatus etiam obseretur per cap. unic. de natur. success. feud. Dd. in c. unic. §. si verò desit. de success. fratr. vel grad. succed. in feud. Guil. Bened. in c. Raynati 16. in verb. & uxorem nomine Adelasiam. n. 56. extr. de testam. per cap. cum seculum 13. & ibi Panorm. extr. de jure patronat. Innocent. in cap. cum 18. extr. de re judic. Corn. consil. 24. vol. 2. Fulgos. in Autb. post fratrem. C. de legiūm. hered. imo & in ea successione, quæ ex statu

statuto desertur. Bald. in l. scimus. C. de inoffic. testam. Fulgos. in l. de quibus ff. de LL. Jason in l. n. num. 37. C. unde liberi. Dec. in l. n. num. 19. C. de secund. nupt. & consil. 484. col. 2. Curt. sen. consil. 8. Alex. consil. 68. vol. 1. Jason consil. 159. col. 4. lib. 3. Hartm. Pistor. 2. q. 43. n. 17. Philipp. Matth. 1. Consil. Marpurg. 20. num. 71. cum seqq. atque sic non tam in fideicommissis, Gloss. Imol. Paul. de Castr. Angel. in l. cum ita §. in fideicommisso. ff. de legat. 2. Gozadin. consil. 40. Cravett. consil. 67. Roland. à Valle consil. 68. vol. 1. Regn. Sixtin. 2. Consil. Marpurgens. 18. num. 129. Alvar. Valasc. de jur. Emplyt. quest. 50. n. 41. & in quibuscumque hominum dispositionibus, quibus heredes ad successionem vocantur, coiustmodi sunt investitura & aliae dispositiones contratu & ultimarum voluntatum ea attendatur, secundum gloss. in l. cum ita §. in fideicommisso, quam ibidem sequuntur Imol. Paul. de Castr. de legat. 2. Tiraquell. in tract. de jur. primogenit. quest. 40. num. 184. quam communem ait Alex. consil. 88. num. 1. vol. 1. Gabt. in suis concil. lib. 4. titul. de fideicommissis. conclus. 3. num. 1. & in practica servandam esse, dicit Corn. in l. ultim. de verb. signific. nec ab ea in consulendo vel judicando recedendum esse, refert Jason consil. 215. colum. 5. vers. sed præmissis. vol. 4. quam maximè in successione descendantium & liberorum procedere ex l. sed et si §. nepotes. l. Luccius 85. de hered. insit. trad. Dd. in l. 1. Cod. de condit. insert. Tiber. Decian. respons. 1. num. 346. vol. 1. Bart. & Alciat. in l. 220. ff. de verb. signific. unde etiam filius jure representationis non modo omnes qualitates & privilegia tamen personæ patris, quam gradus competentia sibi assumit. Bart. in l. 1. §. si sit filius. ff. de conjung. cum emancip. liber. & in l. 2. in fin. C. de liber. prater. sed etiam nepos & in feudis succedit in gradu patris, eumque representat, tamen si sit solus, quam si concurrat cum patruo filio Vasalli defuncti, c. 1. circ. princ. de success. feud. vid. latè hac de re. Alvar. Valasc. de jur. Emplyt. quest. 50. per tot. Hartm. Pistor. 2. quest. 23. & an inter ascendentis locum habeat, Hunn. 3. var. resolut. text. 1. quest. 31.

III.

Quoties proximitas graduum absolutè spectatur, tories juri representationis non est locus. Quia jus representationis non competit, nisi ex legis speciali beneficio. Nov. 18. cap. 3. vers. hujusmodi verò privilegium. Hinc ubi hoc deficit, illi saltē vocari consentur, qui proprio jure tales sunt. Exemplum est in tutela agnitorum, item in retractu confangvinitatis. Timquell. de retract. P. 1. §. 11. gloss. g. n. 1.

Limita: nisi expresse jus representationis statuto seu consuetudine in casibus ejusmodi fuerit introductum.

CAP. XLIV.
Reprehensio.

Reprehensio temeraria est prohibita, cap. no. 5. distinc. 21. sed tum justa dicitur, quando primum sit in se ipso, & postea in alio, cap. qui

sine 3. & seq. cap. postulatus 6. 3. q. 7. Unde etiam reprehensio autoritatis, quæ tantum Superioribus convenit, debet fieri cum benevolentia, cap. licet 3. dist. 45. & reprehensio zeli, quæ minoribus conceditur in maiores, debet fieri cum reverentia, cap. si quis super 42. §. ex his. 2. q. 7.

CAP. XLV.
Reprobatio.

Axioma I.

Reprobatio est species defensionis, Carpzov. P. 1. Constitut. 10. Definit. 13. n. 5. quæ nemini deneganda, quin & ipso jure competit, ut de novo ob ipso iudice eam impetrari non sit necesse, arg. l. 1. vers. ut superfluum. C. de thesaur. Hartm. Pistor. P. 2. q. 2. n. 6. Jac. Schultz. 1. q. 49.

II.

REPROBATIO unius ex duobus propositis, videtur includere approbatonem alterius, l. Tribunus 20. §. fin. ff. de testam. milit. cap. nonne 5. de presump. Surd. decis. 195. num. 3. D. Barbos. in l. cum Prætor, in princ. n. 37. & n. 53. cum seq. ff. de judic.

III.

REPROBARI amplius non potest semel approbatum, cap. nulli 9. extr. de accusat. vid. sup. liter. A. c. de Approbatione. l. Pomponius 19. ff. de Neg. Ges. Pat. in anal. Cod. de judiciis n. 12.

CAP. XLVI.
Repudiatio. Repudium.

Axioma I.

Repudiari id non potest, quod quis, si velit, habere non potest, l. 174. §. 1. de Regulis Juris, unde & hereditas illa repudiari nequit, quæ nec adiri potest, l. 4. l. 1. potest 18. ff. de acquir. poss. vid. Philipp. Matth. ad l. 3. ff. de Reg. Jur. n. 3. & ibi. dem Hypollit. à Collib.

II.

Quotiescumque adest casus, propter quem, si tempore sponsaliorum affuerit, sponsus seu sponsa matrimonium renuisset, tories judex ad repudium prænior esse solet. Carpz. in Jur. prud. Eccl. l. 2. Defin. 179. n. 9. quia promissio non obligat ultra promittentis intentionem. v. gr. Si atroc delictum commissum fuerit, si altera pars morbo contagioso vel desperato labore, si inter sponsum & sponsam intervenerint inimicitæ irreconciliabiles. Carpz. d. l. Defin. 176.

Limita: modò cipus non fuerit talis, in quem inquirere debent contrahentes, v. gr. si male moratus sit sponsus. Mtv. P. 6. Dec. 226. n. 1. & 2.

III.

Quodcumque vitium obstat cohabitationi, illud dissolvit sponsalia, quia finis sponsaliorum

(U) 2

& nu-

& nuptiarum est cohabitatio. Ita ergo ob morbum Gallicum, epilepsiam vel alios morbos contagiosos conceditur, repudium *Carpov. lib. 2. Defin. 180.* Ita & ob foetorem anhelitus, *Mev. P. 4. decif. n. 8.* confer *Koppen. in usu præcl. Instit. observ. 36. seq.*

Limita: ut tamen iudex non statim proruat in dissolutionem, sed ante tempus aliquod curationis praefinit. *Carpz. d. Defin. 180.* Et hoc casu pars nocens expensas restituere tenetur. *Mevius part. 9. decif. 15.*

IV.

Ad jus repudiatum nemini patet regressus, nisi simile ei postea jus deferatur. *Brunnem. C. de proxim. sacror. scrin. col. 4. n. 3.*

CAP. XLVII.
Repugnantia.

Axioma I.

Repugnantia se illidunt, & sibi invicem fidem derogant, ut contraria, *l. i. C. de furt. & ibi Dd. l. scriptur. 14. C. de fide instrum.* Dec. Cagnol. in *l. pugnantia. ff. de R. I. Consil. Argent. l. cons. 21. num. 4.*

Intellige, si scil. nullo distinctionis fædere conciliari possint, Philip. Matth. ad *l. pugnantia 188. de R. I.* Exemplum est in *l. 16. de condit. Instit.* ubi Marcius inutilem eam institutionem scribit, si quis hoc modo heredem scripsisset: si Titius heres erit, Sejus heres esto, si Sejus heres erit, Titius heres esto. Eadem ratione & Julianus in *l. s. 16. qui 13. §. utrum ita. 3. de reb. dub. duas orationes pugnantia continentis falsas simul esse dixit, quapropter si removeri distinctione possint, interpretari deber dispositione non contradicat, cap. inter dilectos 16. de fid. instrument. Bart. in l. fin. §. idem que sit, de condit. indeb. Alex. consil. 141. col. 4. li. 2. Dec. ad d. l. ubi de Regulis Juriis. n. 3.*

II.

Ubi repugnantia, ibi incertitudo, *cap. sollicitudinem 54. extr. de appellat. l. i. C. de furt. Laurent. in tract. cauel. caut. 143. n. 4.*

CAP. XLIX.

Repulsio.

Axioma I.

Qui una via repellitur, admittitur per aliam viam, *cap. constitutus 45. extr. de appellationib.*

II.

Repellere qui negligit injuriam à socio, si potest repellere, tam est in vitiō, quam ille, qui facit, *cap. non cap. ult. 23. q. 3.*

III.

Repellere vim si licet in continent, *cap. si vero 3. cap. perpendimus 23. extr. de sententi. excommunic. quia talis repulsio violentia per vim est iuris naturalis, cap. jus naturale 7. dist. l. vid. infra lib. ult. cap. VII.*

IV.

Repulsa legatorum jus gentium violat, nisi (1.) Princeps specie legationis illudat, (2.) missus

sit vilis aut infamis, (3.) Specie legationis speculatoris mittantur, aut ut seditiones concident, Perez. *C. de legation. n. 8.*

CAP. XLIX.
Requisitum.

Axioma I.

Quod jus vel statutum non requirit, id nec nos debemus desiderare, *l. 8. de public. in rem a. quia ejus est supplere, cuius etiam fuit condere, l. ult. C. d LL. cap. ult. 25. q. 1. qui si plus voluisse, nulla fuisset difficultas id peraq. requirere, exemplum l. unic. §. 11. C. de Cad. toll. c. ad audiendam 12. extr. de decim. Petr. Gilcker. de prescrip. p. 2. m. 1. cap. 4. n. 31. vid. omnino de requisitis Anton. de Morator. *prescript. tit. 7. concl. 22. n. 67.* quod enim à jure non requiritur, non est superstitiosè desiderandum, post Cravet. Rol. à Valle de inventar. *par. 3. q. 52. incip. sed. quid dicemus, pag. 107.* Josias Nolden de *Statu Nobilium, cap. 16. §. 154. in fin. ne quidem in feudis & Vafallis, Schrader. de feud. part. 6. cap. l. n. 22.**

II.

Quotiescumque aliquid à Lege non requiritur, eti illud interveniat inutiliter aut minus recte, non tamen vitiat actum, *l. i. C. de rei ux. a. 2.* Neque enim debemus plus ad formam seu substantiam alicuius actus exigere, quam lex ipsa exigit, argum. *l. illam merito 19. vers. superflibus quidem. C. de collat. Novell. 18. cap. 5. Harprecht. ad §. 3. Instit. de locat. conduct. num. 236.* Idque etiam in testamento locum habere, docet *Gloss. in l. qui testamento. §. per contrarium de testimoniis & latius exornat Fernand. Vasq. in tr. de fucef. creat. lib. 2. P. 1. §. 13. limitat. g. n. 25. Panschm. 2. q. 21. n. 6.* E diverso cum plura à Lege requiruntur ad solennitatem actus, conjunctum ea interponendae sunt, alijs effectus non sequentur, *l. unic. §. 2. C. de suffrag. l. si heredi plures 5. de condit. instit. Reincking. lib. 1. class. 4. cap. 1. n. 33. Bocer. de pena furti. cap. 1. n. 132.*

III.

Quoties plura copulativè requiruntur, omnium complementum requiritur, nec sufficit partis adimplatio, *l. si quis in stipulatus fuerit 12. de V. O. Gail. 2. obs. 125. n. 8. l. si heredi 5. de condit. Instit.* Limitat hanc regulam Tiraquell. in tract. cessante causa cessat effect. limit. 22. num. 17. pag. 42. ut procedat, si utrumque requisitorum consideretur ad illum effectum producendum, secus si alterutra ratio non æquæ habeatur in consideratione.

CAP. L.

Res.

Axioma I.

Re sua uti vel abuti merè facultatis actus est, qui nullo tempore absque prohibitione & patientia huic acquiescente præscribitur. *Panorm. in cap. quod translationem. num. 4. de offic. legat. cap. accedens 14. de concess. præbend. cap.*

cap. peruenit 15. de censib. Schurz. consil. cum venationes. n. 20. centur. 3. Baldus in l. 6. C. de servit. per l. viam 2. de via public. Chassan. in confoederud. Burgund. tit. de justie. §. 4. verb. novam militia. n. u. Jason in l. beneficia. n. 56. de confit. Princip. latè Tiraquell. in retrahit. convenit. §. 1. gloss. 2. n. 21. Welschm. 2. consil. 58. n. 7.

II.

Res ipsa alia est à possessione rei. l. si duo 3. §. fin. ff. uti possid. l. qui restituere 8. l. officium 9. ff. de rei vind. Vult. 3. Consil. Marp. 20. n. 6.

III.

Res quælibet præsumitur retinere qualitatem, qua semel imbutam esse constat, arg. l. videamus 17. ubi Bart. ff. quod met. caus. l. pater 38. §. quindecim 5. ibique Bart. ff. de legat. 3. cap. semel 8. ubi Dyn. de R. I. in 6. & manere in eo statu quo ante fuit, l. ex persona 3. Cod. de probat. l. fin. in princ. ubi Batt. & Angel. C. de pigner. act. l. si quis 3. ff. de serv. export. Regn. Sixtin. 2. Consil. Marp. 18. n. 38.

IV.

Res opera humana factæ non habent accessoriū, nisi quæ Legi scripta vel consuetudine aut distinctione Dominorum sunt statuta, l. quod in rerum 24. §. si quis 2. ff. de legat. 1. l. locut. 60. de V. S. l. 6. §. si quis 3. ff. comm. pred. quod declarat pulchrè Innocent. in c. cum ad sedem. de restitut. spoliat. vid. Oldendorp. 2. Consil. Marp. 5. num. 122.

V.

Res sua nemini inviro debet auferri, §. ult. ibi nec cuiquam. Inst. de his, qui sui vel alien. jur. l. si filios am. 25. §. i. in fin. solut. mar. l. 9. C. de judic.

VI.

Res quæ succedit in locum alterius, eodem jure certi debet cum illa, cap. Ecclesia 3. ut liceat.

An res succedit in locum pretii, vid. Pretium.

VII.

Res intelligi debet, ut potius valeat, quam peccat, cap. inter 6. extr. de fide instrum. vid. super lib. I. cap. Actus.

VIII.

Rei meæ occasione quod per alium quæritur, mihi de jure restituendum est, cap. in nosm 10. extr. de sepultur.

IX.

Rei subjectus est sermo, non res sermoni, cap. intelligentia 6. de V. S.

X.

Res si venit ad eum statum, à quo incipere potuit, tenet, etiam si ab initio non tenuit, cap. placet 12. extr. de conversat. conjug.

XI.

Quoties de persona contrahentium tantum obligandæ agitur, toties res aliena potest esse objectum contractus, quia persona obligari potest circa quilibet rem, etiam alienam; sufficit enim, quod intuiti rei alienæ alteri semper salvis sit regressus contra personam obligatam. Exemplum est in emtione venditione l. 28. ff. de contrab. emt. Item in contractu pignoratio, quate-

nus ob rem alienam oppignoratam competit creditoris actio contraria. l. 9. §. 4. ff. de pign. act.

XII.

Quoties agitur de jure reali transferendo, toutes res aliena objectum contractus esse nequit, quia jus reale transferri nequit, nisi in re propriâ; cum nemo plus juris in aliud transferre possit, quām ipse habet, cap. 7. de R. J. in 6to, ita res aliena hypotheca loco alteri cedi nequeunt, rot. tit. C. si res aliena pignori data sit.

Limita: nisi domino consentiente aut postea rei ab alio oppignorata pignorationem ratihabente l. 6. C. eod. ibid. Brunnem.

XIII.

Quæcunque res jure divino certam non habet decisionem, illa subjecta est decisioni principis & consequenter ad jurisprudentia objectum spectat: quia ubi desinit legislator divinus, ibi incipit legislator humanus seu Princeps, quippe qui custos est utriusque tabula. Poterit ergo princeps venationem auferre privatis, non vero poterit adulteria concedere.

Limita: possunt tamen illa, quæ jure divino decisâ sunt, legibus civilibus (1.) juberi, (2.) determinari, (3.) exasperari. Brunnem. l. 1. de jure Eccl. cap. 2. n. 34.

XIV.

Quæcunque res directe in sensum incurrit, illa est corporalis: hoc est, quod dicitur suâ naturâ tangi posse. pr. Inst. de reb. corpor. & incorpor.

XV.

Quæcunque res in jure consistit, & in sensum à posteriori tantum incurrit, illa est incorporeal, quia hæc tangi nequit. Ita merum imperium, quia per exercitum demum actuum juris dictionalium & sic à posteriori in sensu incurrit, est res incorporeal. Idem de aliis iuribus dicendum, uti de usufructu, jure venandi, &c.

XVI.

Qualemque est rei incorporeal subjectum talis ipsa res esse censetur, quia res hic se habet per modum accessori, hinc sequitur naturam sui subjecti tanquam principalis. Hinc jurisdictio feudo cohærens reputatur immobilia, secus si persona saltem concessa. Annus redditus ex certo feudo seu molendino debitus est immobilia, alias vero mobilis. Sic jura ad petendam rem mobilem destinata, ut nomina personalia & actio v. gr. ex mutuo, sunt mobilia.

XVII.

Quoties res mobilis in effectu debet fieri immobilia, toties opus est destinatione & cautione, quia hæc duo faciunt, ut res eadem semper existat. Ita ergo hæc ratione pecunia poterit fieri immobilia. Harpocrite. ad tit. Inst. de reb. corp. & incorp. n. 12. seqq. Sicut etiam lecti in diversorio publico. Carpz. P. 3. Constat. 24. Defin. 10.

XVIII.

Quoties æqualitas ponderis, numeri & mensurae æqualitatem rei infert, toties res dicitur.

(U) 3

fun-

fungibilis, quæ constat numero, pondere & mensura. Quia sic est comparata, ut non possit in commercio hominum esse sine numeratione, ponderatione & mensurâ, cùm alioquin induciretur inæqualitas. Tales ergo res non sunt, equi aut oves, licet possint numerari, neque libri utut possint ponderari, sed argentum infectum, pecunia signata, triticum, &c. conf. Struv. Jurispr. Rom. Germ. Forens. l. 3. tit. 4. thes. 5.

XIX.

Quæcunque res ad usum sacrum perpetuò destinata est & adhibita, illa est sacra, quia hodiè non amplius consecratio, sed destinatio perpetua & usus sacer rem sacram facit. Exemplum est in calice destinato & adhibito ad usum sacræ Cœnæ.

XX.

In cujuscunque re violatores gravior poena statuta, illa est sancta. Ratio est in §. 10. Instit. de rer. divisi. tales sunt porta & muri civitatum l. 1. ff. eod. etiam municipalium l. 8. §. fin. eod. item vallum l. 3. §. 17. ff. de re milit.

XXI.

Quæcunque res universitatis ad certum usum destinata, illa non poterit ab aliquo civium ad alium usum adhiberi, quia quæ universitatis sunt, singulorum non sunt, §. 6. Instit. de rer. divisi. Mev. P. 6. decisi. 3. ergo nec singulis relîcta erit, potestas disponendi pro libertu de rebus universitatis. Ita silva venationi destinata ab uno civium non poterit excidi, Berl. P. 2. concl. 49. n. 24.

XXII.

REI suæ quilibet liber est moderator, & arbitrus, ut possit facere quicquid velit, l. in traditionib. 41. ff. de paci. l. in remanda 21. C. mandati. Castrensi. consil. 260. Visis compromiso. col. 2. in princ. lib. 1. Roman. consil. 277. Non est dubium, n. 2. vers. consequens est. Cephal. consil. 121. n. 10. & consil. 429. n. 56. & 57. Dec. consil. 48. in princ. lib. 2. Ubi ampliat etiam in rebus de futuro, Thomas de Thomasset. in floribus Legum, reg. 98. & 247. Menochius quesi. illustr. 28. n. 15. Perez. ad l. 1. vers. ex qua, inferatur. tit. 2. lib. 5. Ordin. pag. mibi 76. Escobar. de ratiocin. cap. 90. n. 50. Menoch. consil. 255. num. 10. & consil. 296. num. 41. Molin. de Justit. tract. 3. disput. 1. concl. 1. Cardin. Tuschi. pract. concl. tom. 2. lit. D. concl. 486. & tom. 6. lit. R. concl. 112. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori Ecclesiast. resolut. 149. num. 4. in 2. edit. Mar. Antonin. Mar. resol. lib. 2. resol. 45. num. 6. Rot. decisi. 105. num. 6. apud Farinac. p. 1. recent. & decisi. 457. num. 3. apud eundem p. 2. recent. de quo etiam Menoch. de presumpt. lib. 4. de presumpt. 83. num. 8. Vincent. Carot. sing. 457. Iniquum enim est, liberum non esse homini ingenuo de rebus suis posse disponere. l. non usque adeo 2. ff. si quis à parente fuerit manumiss. Curtius junior

consil. 110. n. 8. Castrensi. consil. 260. col. 2. in princ. lib. 1. quos referit Card. Tuschi. d. lit. R. concl. 112. n. 4. ubi n. 11. per l. 1. §. si im- puberi 21. ff. de coll. honor. ampliat in tan- tum, ut possit quis res suas projicere in mare, & citat Caltr. consil. 125. col. 1. lib. 1.

Unde in concessione, seu traditione, rei sua potest quis apponere legem, quam velit, l. 1. §. conveniat 6. ff. depositi, l. si quid possessor 31. §. scit autem 3. l. sed et si lege 25. §. consuluit 11. ff. de petit. hered. l. legem 10. C. de patris. l. legem 9. C. de do- nat. Corn. consil. 24. per totum lib. 2. ubi loquitur in emphyeusi, & feudo, Cephal. consil. 3. n. 51. ubi in primogenitura, Cra- vett. consil. 82. n. 6. Surdus de aliment. tit. 8. privileg. 56. n. 93. & tit. 9. q. 18. n. 13. & 14. & decisi. 62. n. 6. Cald. Pereira de potest. eli- gendi. cap. 16. num. 6. & de extinct. emphyt. cap. 3. n. 11. Cabed. Lusit. decisi. 31. in princ. p. 2. Bobadil. in sua Politica lib. 3. cap. 4. num. 63. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 175. n. 5. Cened. pract. & canon. quasi. lib. 1. q. 35. Card. Tuschi. d. lit. R. concl. 112. num. 17.

Declara axioma procedere in re sua libera, secus si res sit communis, vel in qua aliis jus habeat, Anchæ. consil. 155. Optimis rationibus. n. 7. & seq. Boët. de cœs. 320. n. 12. ver. ex quo secundum, ubi subdit, quod in re sua quis non potest contrajus; nam contra leges & contra bonos mores non potest quis de re sua disponere, quia Reipublica interest, ne quis re suam male utatur, Abb. consil. 48. Videtur primo, cir- ca fin. vers. nec obstat. fidicatur. lib. 2. quem refert Card. Tuschi. d. lit. R. concl. 112. n. 28. In præjudicium enim tertii re propria abuti nemini licet, Menoch. consil. 226. n. 50. & 51. & de presumpt. lib. 4. pres. 83. n. 8. Joh. Mar. Novar. quesi. forens. lib. 1. q. 63. n. 8. [Unde nec Dominus fundi quic- quam facere licet, per quod usus servitu- tis constitutæ impediatur, l. si domus 21. ff. de S. V. P. l. si eo loco 9. ff. si servit. vindic. Nec Dominus fundi servientis servitum rectè constitutam deteriore facere potest, l. servitutes 20. §. stolidicum 14. ff. de S. V. P. l. sed si quid 15. §. proprietas 6. ff. de usufr. l. 6. §. ult. ff. si serv. vind. Gail. 2. ob. 67. n. 6. Carpz. P. 2. Consil. 41. Defin. l. n. 3. & 4. adde supra 1. 7. 2.

XXIII.

RES transit cum suo onere ad quem- cunque vadat, l. is cui opus 23. ubi latè ja- son num. 6. ff. de novi operis nunciat. l. si convenerit 18. §. si fundus 2. ff. de pignerat. act. l. 1. C. de distr. pigner. l. Julianus 40. ff. de manum. testam. l. Gaius 23. ubi Bartolus ff. de

ff. de manumiss. l. Pomponius. 13. §. 1. de acquir. possess. l. fin. §. fin. ff. de contrab. emt. l. via constitui 23. §. si fundus 2. ff. de servit. rustic. prad. cap. si quis laicus 42. Et ibi gloss. 16. q. 1. cap. ex literis 5. de pignorib. cap. pafloralis 28. §. fructus. de decim. [cap. in aliis quibus 32. Et seq. extr. eod. tit. cap. 1. extr. de censib. cap. tua 9. cap. pen. extr. de usur. Extravag. Comm. declarationes. §. de sagnis. de decim. cap. cum non sit 33. extr. eod.] Ordin. Regia Lusit. lib. 4. tit. 3. in princ. ubi Parens meus, Bellacomb. tom. 1. commun. opinion. lib. 3. tit. communia servit. n. 67. pag. m. 426. Menoch. consil. 2. n. 31. Et consil. 51. n. 11. Et consil. 80. n. 79. Dn. Barbosa. in l. post dotem. n. 5. ff. solut. matrim. Cabed. Lust. decis. 52. n. 1. part. 2. Cald. Pereira de extint. emphyt. cap. 3. n. 33. Et de emt. cap. 10. n. 10. Et cap. 27. n. ult. Card. Tuschi. præct. concl. tom. 5. lit. O. concl. 145. Franc. Leo in thesaur. fori Ecclesiast. part. 2. cap. 15. n. 41. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. resol. 529. n. 6. in 2. edit. Bellet. disquisit. clerical. part. 1. tit. de exent. Cleric. Et corundem bonorum à muneribus publicis. §. 3. n. 2. Et tit. de Clerico debitore. §. 8. n. 6. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 705. n. 11. Mangil. de imput. q. 106. n. 4.

Intellige, quando onus réale, non ita, quando est personale, d. l. ult. ff. de contrab. emt. l. cogi 16. §. unde queritur 3. ff. ad SCt. Trebell. l. cum fundo 36. & ibi Baldus ff. de servit. rustic. prad. l. cum cui 13. C. de act. Et oblig. l. ult. C. de hered. act. Bellacomb. d. n. 67. Cald. Pereira in l. si curat. rem. verb. sua facilitate. n. 80. Cod. de in integr. restitut. minor.

Amplia, transire cum suo onere etiam in singularem successorem, d. l. cum fundo 36. ff. de servit. rustic. prad. l. 3. Cod. eod. Bellet. dict. §. 8. n. 3. & in Ecclesiam, seu alium privilegium, Duen. reg. 100. n. 14. Cravatt. consil. 217. n. 5. Bellet. d. §. 8. n. 8. & ita in fiscum Tiraquell. de retract. lig. §. 1. gloss. 10. n. 13. Menoch. consil. 75. n. 63. Bell. d. §. 8. n. 9.

Amplia (2.) non valere pactum, ne fundus in emtorem transeat cum onere, quia nihilominus emtor tanquam possessor rei cogitur præstare onus, quod fuit tempore contractus, Perez. C. de prad. Et omnib. reb. navicular. n. 7. Quodsi tamen possessor rem oneri subjectam ad inidoneum possessorem transferat, alienans tenetur in subsidium, nisi casu superveniente facultatibus lapsus fuerit. Hinc circa alienationem idoneitas est examinanda. Perez. C. eod. n. 8.

Limita: si alicui desertus fundus à peræquato. re assignatur, hic tenetur saltē pro oneribus futuri non anteacti temporis l. 7. C. de censib.

XXIII.

Res transit cum suo commodo. Hinc si princeps concedat alicui jurisdictionem novæ arcis, censeretur quidem concessio facta ob benemerita personæ, & sic ad vitam ejus perdurare, unde non poterit ab heredibus prætendi ex causa concessionis paternæ: Possunt tamen jurisdictionem prætendere tanquam adhærens arci. in quam filii succedunt. Perez. C. de excus. muner. n. 19. seq. Et ad tit. C. de prad. Et omn. reb. navicul. num. 1. seqq. Sic panes civiles ab imperatoribus in ædes singulis distributi, & cum privilegiis cerevisiam panemque coquendi cum ædibus transeunt ad emtores, licet sint alterius opificii. Perez. C. de annon. civil. n. 6.

XXIV.

RES omnis per quascunque causas nascitur, per easdem dissolvitur, cap. omnis 4. 27. q. 2. cap. omnis res 1. de regulis juris. in decretalibus. Valasc. consil. 130. n. 17. NARBONNA de appell. à Vicario ad Episcopum. part. 1. n. 95. Et ideo eandem solemnitatem requiri in revocatione actus, quæ requiritur in confectione ipsius, tradunt Duen. reg. 187. vers. decimo octavo. Cald. Pereira de potestate elig. cap. 7. n. 13. facileque res omnis ad suam naturam revertitur, l. si unus 27. §. pactus 2. Et §. seq. ff. de pact. Greg. Lop. l. 5. gloss. 3. post princ. tit. II. part. 4. Menoch. de presumpt. lib. 2. pref. 16. n. 21. Mangil. de imput. quæst. 45. num. 12.

XXV.

RES sua nemini servire potest, l. si rem alienam 41. ff. de pignerat. act. l. in recomuni 26. ff. de servit. urb. prad. l. uti fruis. ff. si susfructus petatur. Surdus de aliment. tit. 8. privileg. 49. num. 7. Et decis. 76. n. 2. Menoch. consil. 281. n. 7. Sigism. Scaccia de commerc. §. 2. gloss. 5. num. 89. inspect. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 876. num. 10. Ovid. de Amicis de Jur. emphyteut. q. 15. n. 3. vers. 2. Et n. 9.

XXVI.

RES inter alios acta aliis nocere non debet. l. de unoquog. 47. ff. de re judic. l. sape constitutum est 65. ff. eod. tit. l. nam post ea 9. §. fin. ff. de jurejur. l. quia non debet. 10. ff. eod. l. Lucius 21. ff. de bis, qui non insam. l. Modeftinus reppondit 10. ff. de exceptionibus. l. Claudius 16. ff. qui potiores in pignore hab. l. si petitor 31. ff. de jud. l. si unus 27. §. pacta 4. in fin. ff. de pact. l. 1. cum multis seqq. ff. de except. rei judic. toto tit. C. res inter alios acta. l. legitimam 14. C. de contrab. emt. cap. inter dilectos 6. de fide instrum. cap. veniens 8. de transact. cap. super eo 15. de offic. deleg. [cap. constitutus 3. extr. de test. c. cum super 17. extr. de sentent. Et re judic.

(U) 4

judic.

judic. cap. dilecto 25. in fin. extr. de præbend. cap. inter 8. extr. de donat.] Ordin. Regia Lusitan. lib. 3. tit. 81. in princ. Exornant Tiraquell. in speciali tract. Res inter alios acta. Fulgos. consil. 209. Duobus fratribus, in princ. n. 2. & consil. 89. n. 4. vers. circ. tertium. Limitat in sententia lata super ingenuitate, quia omniaibus præjudicat, Covarruv. præc. cap. 13. num. 4. & cap. 14. num. 15. & 16. Thom. de Thomasset. in florib. Legum. reg. 273. Menoch. quest. usufr. cap. 23. n. 13. cum seqq. Menoch. consil. 472. n. 14. & consil. 75. n. 92. & consil. 103. n. 7. & consil. 384. n. 12. & remed. 3. retin. n. 571. & consil. 28. n. 28. Mascard. de probat. concl. 394. n. 29. & concl. 1243. & concl. 1267. n. 2. Brunor. à Sole in locis communib. verb. res 12. Hieronymus de Laurent. Avenion. decis. 82. n. 1. Surd. consil. 577. n. 25. Cardos. in praxi Judicum. verb. res. n. 25. cum seqq. & verb. sententia. n. 67. Cæsar. Argel. de contrad. legit. q. 7. n. 80. & q. 10. n. 264. & q. 2. n. 14. Mar. Antonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. 106. n. 7. & 38. & 45. lib. 3. resolut. 106. num. 7. Cardinal. Tusch. practic. concl. tom. 6. lit. R. concl. 265. per totam. Ubi ampliat & limitat multis modis. Melchior Phœbos Lusitanens. decis. 202. n. 4. tom. 2.

Declarat: quod res inter alios acta etiam aliis prodeesse non debeat. Meier. colleg. jur. Argent. tit. ff. de re judic. n. 73. Scaccia de sentent. & re judic. gloss. 14. q. 12. n. 52. & 62.

XXVII.

RES una & eadem diverso jure censeri non debet, l. eum, qui 23. ff. de usuc. cap. 30. extr. de decim. ita concessio castro vel territorio omnis coherentie & pertinentie simul transferuntur. Montan. fin. reg. cap. 80. n. 1. & seqq. per l. via constitui 23. §. pen. & ult. de servitio rustic. præd. l. uxorem 41. §. legaverat 6. de leg. 3. Bart. in l. si quando. C. de bon. vacant. lib. 10. Laurent. Calcan. consil. go. n. 6. Fabian. de Monte de Ent. q. 6. in princ. num. 9. quia de adhaerentiis idem judicatur. cap. volentes 8. de offic. legat. l. que religiosis 42. de rei vind. scilicet, ut transeant, l. prædiis 91. §. Titio 3. de legat. 3. Wesemb. 2. consil. 78. n. 6. Vide supr. lit. I. cap. Jus.

XXIX.

RES de facili revertitur ad suam primavam naturam, l. filio quem pater 23. ff. de liber. & posthum. l. 21. §. si quis autem 3. C. de testam. l. 27. §. pactus 2. ubi Jason de pact. cap. ab exoratio 2. distinet. 35. Seraphin. de privileg. juram. privileg. 58. n. 8. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 544.

n. 31. Phil. Matth. 2. Consil. Marp. 26. n. 13. res enim quælibet sua origine metiri debet, l. qui id, quod 33. ff. de donat. l. fin. ff. si ex noxal. caus. exemplum est in feudis foemineis apud Gothofr. Ant. disput. feud. 6. thes. 2. lit. B. vers. veluti si detur.

XXIX.

RES præsumitur esse illius, intra cuius fines est instituta, l. si fines 10. C. de evit. Menoch. consil. 2. à n. 83. Gam. decis. 29. n. 1. Valascus de Jure Empytent. q. 8. n. 38. col. 3. & quæst. 51. n. 3. Cald. Pereira de emt. cap. 21. n. 3.

CAP. LI.
Rescriptum.

Axioma I.

Rescriptum Principis potest inter partes, quod possunt ipsæ partes ex conventione, Gloss. sing. in l. memorint. C. unde vi. fac. text. in l. ibi cum enim. C. commun. de legat.

II.

Rescripto Principis est obtemperandum, l. eleganter 23. §. si post rem 1. ubi gloss. ff. de condit. indebit. l. si peculium 6. §. sicut 4. ff. de pecul. legat. Wesemb. 1. consil. 43. num. 35. nec ab ejus forma recedendum, l. quid tamen 21. in princ. ff. de arbitr. cap. cum venient 3. extr. de eo, qui mitt. in possess. habetur enim pro lege. l. 2. C. de Legib. & pro sententia definitiva. Umn. in process. judic. diff. 7. num. 11. ac intelligitur ita, quod nemini facit injuriam, cap. cum super 23. de offic. deleg. ubi Felin. l. ex facto 43. ff. de vulgar. substit. l. nec avus 4. C. de Emancip. liber. cum Principis intentio talis esse præsumatur, qualis est intentio Legis scripte & rationalis naturalis. Decius consil. 11. n. 3. & 4. Consil. Arg. 1. consil. 11. num. 32. Wesemb. consil. 100. n. 19. Vult. 3. Consil. Marpurg. 22. num. 20. Qua de causa rescripta Principis dicuntur habere tacitam clausulam, si preces veritate nitantur. cap. sedes 15. cap. si quando. 5. de rescr. & intelliguntur salvo jure tertii. Gail. 2. obs. 58. num. 3. & 4. Dec. consil. 287. num. 8. cum nunquam præsumatur animus ejus fuisse, quod velit juri alteri quæsito derogare, cap. super eo 15. §. hoc eum. de offic. judic. leg. gloss. ibid. in verbo intentionis. d. l. nec avus 4. C. de Emancip. liber. l. 2. §. merito 10. & §. si quis à Principe 16. ff. ne quid in loc. publ. Decius consil. 606. num. 8. ac intelligantur salvo jure Imperii & cujusque, Bodin. 1. de Republic. cap. 8. n. 104. Marsil. sing. 103. Arnif. 1. de Majst. cap. 5. num. 20. Knichen. de Encycl. cap. 10. num. 16. Marant. consil. 28. n. 2. Wesemb. consil. 21. n. 5. Gylman. lib. 1. p. 2. tit. 11. vot. 7. n. 14. 20. & 40. Seraphin. decis. 827. num. 1. Mantic. lib. 23. de taciti. convent. tit. 19. num. 23. Vietor de Except. Imper. conclus. 24. Quapropter Imperatoriis rescriptis resistere sacrilegii instar est, text. est in l. 5. Cod. de divers. rescript. Quod intelligi debere, non quod omne Principis scri-

scriptum servari debeat; sed quod valeat in casibus iis, quibus d. l. s. loquitur, nimurum qui priè à Principis potestate pendent, declarat Obrecht. ad tit. C. de divers. rescript.

Limita: hæc intelligenda esti regulariter de validis & juri conformibus, non de surreptitiis aut juri contrariis. l. 2. 7. Cod. de precib. Imp. offerend. l. ult. C. si contr. jus vel util. publ. c. ex parte tua 3. extr. de offic. & potest. judic. deleg. c. causam que inter vos 14. extr. de sent. & re jud. quæque justitio quantum auferunt. l. 2. & l. 3. l. pen. Cod. de precib. Imp. offer. quo respectu omnes litteras Principium surreptitiis & obreptitiis esse ipsa jure nullas, nec ullum habere effectum, ex l. eti legibus 5. in verb. mendax prelator caret peccato impetratio. C. si contr. jus vel util. publ. l. si quis obrepserit 29. ad L. Cornel. de fals. cap. ceterum 3. cap. super literis 20. extr. de rescr. l. sed si bac 10. §. patronam. 12. ubi gloss. ad verb. per obreptionem. & Dd. de in jus vocand. probat Corn. consil. 45. In hac. n. 7. vol. 2. ratio, quia cum justitia & veritate congruere, ac etenim etiam accipi ac interpretari debent, l. ex facto 43. ff. de vulg. subf. ac propterea rescriptum contra jus commune factum ab omnibus est refutandum, cap. 25. quæst. 2. Myns. 4. obs. 8. sic rescriptum, per quod quis impetravit suspensionem litis, vel alios judices non faciat mentione ejusdem litis & omnium circumstantiarum, prohibetur esse ipso jure nullum, cap. ceterum 3. de rescript. cap. super literis, ubi Henr. Boich. eod. tit. cap. 1. & cap. fin. ut lit. pend. & singulariter Baver. in suis singul. ad verb. rescriptum. n. 6. nisi quando rescriptum juri quidem constituto, sed non æquitati contrarium impetraretur, quo casu tale adhuc subsistere, textus est in l. ult. ff. de Senator, vel quando supplicanti crimen indulgeret, hoc est, criminis poenam remitteret, l. pen. C. de precib. Imp. offer.

III.

Rescripta surreptitia nullam tribuunt jurisdictionem, cap. super literis 20. de rescr. l. præscriptione 2. C. si contr. jus vel util. publ. Vult. 1. Consil. Marpurg. 16. n. 81.

Intellige cum Gail. 1. obs. 14. n. 5. verum, si nimurum capitula illa principali negotio sint conexa, secus si separata; hoc enim casu surreptionem in una parte non vitiare aut invalidum redere in aliis, ait Felinus in cap. sedes. n. 4. de rescript.

IV.

Rescripta Principum cum cause cognitione emanata transciunt in rem judicatam. Carpzov. P. 1. Constitut. 26. Definit. 19.

V.

Rescripta obtenta contra publicam utilitatem non valent, e. gr. ne quis teneatur tributa solvere, Perez. C. de annon. & trib. n. 29. seq. ne aliquis Magistratum gerat, l. 37. C. de decur. Perez. C. eod. n. 23. ne quis teneatur exercitui annonam advehere. Perez. C. de quibus muner. vel præstation. n. 1. seqq. In omni enim rescripto excepta & reservata censetur utilitas publica, & quamvis solius principis sit interpretari suam legem vel privilegium; inferiori tamen Magistratu con-

cessum est prius providere publico. Brunnem. ad l. 5. C. de aqueductu. n. 2.

Limita: nisi princeps rescriperit de certa scientia vel motu proprio, vel non obstante jure communi. Ut & si principis secunda iussio intervenerit. Perez. C. de annon. & tribut. n. 31.

VI.

Rescriptum omne à Principe motu proprio concessum valet, cap. motu s. de prebend. in 6to.

Limitatur in casu speciali l. 14. C. de cohortal. & princip. ubi tale rescriptum non prodest ei, qui nondum deposita cohortal militia novam dignitatem affectavit. Brunnem. C. eod. col. 6.

VII.

Rescripta non ob justam causam emanata sunt invalida. Si autem causa non appareat, presumuntur per subreptionem emendicata. Brunnem. C. de decur. column. 9.

IX.

Rescriptum eo ipso presumitur subrepticum, quod in incompetenti judici insinuatum. Brunnem. ad l. 5. C. de aqueductu. n. 1.

IX.

Rescriptum semper intelligitur salvo jure tertii: nec dominum per rescriptum colli potest, nec in injuriam aliquos tribuendum est. Brunnem. in l. 5. C. de fid. & jur. h. s. hinc semper è humanitate est accipendum, ne cuiquam injuriam inferat, adeò ut rescripti verba potius impropriæ sint interpretanda, quam ut eorum contextus in aliorum præjudicium detorqueatur. Perez. C. de collegiat. n. 9.

X.

Rescripta & iussiones principum requirunt subscriptionem glorioissimi Quæstoris. Nov. 14. hodie Cancellarii. Perez. C. de petit. bonor. sublat. n. 2. Vid. Vizzan. de mandat. princip. cap. 4. n. 28. seqq.

XI.

Rescripta impetrata à potestibus in curia sunt ipso jure nulla. Brunnem. ad l. 1. C. de fund. limi. tropb. in fin.

XII.

EIAM in dignitate constituto rescriptum Principis allegant non creditur, nisi illud edat. Brunnem. C. de curios. & statut. col. 3.

XIII.

Rescriptum cum clausula ex certa scientia priori concession non præjudicat; requiritur enim expressa derogatio prioris concessionis. Perez. C. de cohortal. & princip. n. 20.

XIV.

Rescripta grata sunt stricti juris, nec extunduntur ad non specificata, cap. quamvis 38. de prebend. in 6. Decius in cap. super literis. n. 5. de rescr. Alex. consil. 97. num. 6. lib. 2. Farinac. 1. consil. 3. num. 15. & ideo recipere interpretationem restrictivam dicuntur, l. eleganter 23. §. 1. vers. quid ergo. ff. de cond. indeb. unde nec rescriptum imperatum contra aliquem super iis, quæ ei concessa sunt per privilegium, valere dicitur, nisi in rescripto de privilegio vel de persona mentio habeatur, cap. cum 22. extr. de rescr.

Intel.

Intellige hoc procedere in rescriptis ad lites, ratio, quia concedens à partibus videtur circa imperata decipi, cap. P. & G. 40. de offic. deleg. c. fides 15. cap. ex tenore 16. c. fin. de resp. cùm intelligi debent ad effectum, ut jus commune, quo ad fieri potest, minus lèdatur, Alexand. consil. 33. vol. 6. Decianus consil. 33. vers. tertio præmitto. lib. 1. secus enim est, quando rescripta jus commune non lèderent, nec gratiosa essent, sed juris ratione niterentur, quo casu latissimè interpretari debent, hoc est, quantum patitur verborum necessitas, Joh. Mill. in verb. rescripta sunt stricti juris, Roman. consil. 363. Farin. 1. consil. 35. n. 130. cùm ea de jure communi suppleantur, gloss. in l. cum olim. extr. de sent. & re judic. & in cap. Pastoralis. extr. de fid. instr. & in c. cum specialijs pr. de appell. & comprehendant, quicquid comprehendendi quacunque significatio potest, c. 2. & c. pastoralis 5. ibique gloss. extr. de caus. poss. & propriet. fac. l. 3. C. de Episc. aud. l. vel universorum 12. ff. de pign. atq. Jac. de Aren. in cap. 1. gloss. fin. extr. ut lit. pend.

XV.

Rescripta non sunt in genere & indistinctè, sed specificè & distinctè exprimenda, cap. cum dilecta 22. ubi Panormi. in 2. nombr. cap. postulati 27. de rescript. Felin. in cap. ceterum. n. 2. eod. per doctrinam Innocent. in cap. ex literis. de offic. deleg. cap. ex literis 2. de dol. Corn. consil. 45. in hac consultatione. n. 14. vol. 2. & consil. 227. Videatur. n. 9. eod. vol. quia certior non dicitur fieri, cui non omnes rei circumstantiae atque cause dilucide exponuntur. Tiraqu. de retract. proxim. §. 36. gloss. 2. n. 30. per Clem. causam. ubi Imol. de Elect. c. concrationi 3. ubi gloss. in verb. scirerit. de appell. in 6. Wesemb. 1. consil. 34. n. 30. quicquid enim in eo expressum non est pro omisso censetur, Gail. 1. observ. 35. n. 3.

XVI.

Rescripta derogare juti communi non intelliguntur. l. causam 8. C. de rescript. Corn. consil. 236. n. 5. vol. 1. & consil. 190. n. 8. vol. 4. & consil. 245. n. 3. vol. 1. sed secundum jus commune sunt accipienda, idem consil. 17. Viso processu. n. 28. vol. 2. Wesemb. 1. consil. 43. n. 39.

XVII.

Rescripta intelliguntur secundum formam petitionis, Ias. in l. Justitia, in fin. n. 6. de justit. & jur. & in l. 1. n. 7. C. de divers. resp. Innocent. & Dd. in c. 1. de transact. & in l. Gallus. §. nunc. de lege. de liber. & posthum. Wesemb. 1. consil. 2. n. 83. Ubi limitat obtinere in ambiguis & generalibus, non etiam in claris.

XIX.

Rescripta specialia derogant generalibus etiam prius imperatis, licet de his nulla fiat mentio in specialibus, textus in c. scut 1. extr. de resp. & ibi Abb. n. 3. & Felin. n. 3. cap. quamvis 4. de prob. in 6.

XIX.

Rescripta non dicuntur ejusdem tenoris, quando continent diversos judices imperatores, l. non à judge 64. ff. judic. solv. cap. ex tenore 16. ibidemq. Hostiens. de rescript.

XX.

Rescriptum non juvat impetrantem, si contra rescriptum facit, Ang. in sing. verb. rescriptum. n. 22. quia non intelligitur pro eo rescriptum, qui contrarium facit ejus, quod est scriptum, Innoc. in d. c. mandatum. de resp. unde & rescripta abutentes privantur commodo rescripti, & condemnantur in sumptibus & damno adversario, cap. ult. extr. de resp.

XXI.

Rescriptum vires accipit ex intellectu scribentis. Innocent. in c. mandatum de rescript, nec visitiat propter modicum defectum, cum ex precedentiis & subsequentibus potest mandatoris intentio cognosci, cap. ex parte II. ibique glossa de fid. instrum.

XXII.

Rescriptum tacita veritate impetratum non valet, cap. ad nostrum 5. extr. de confirm. util. cap. dicenti 25. quæst. 2. sicut etiam cassatur, si à curia non emanaverit, cap. in memoriam 3. disp. 19. vel si non sit honestum, justum, possibile, tempori & loco conveniens, cap. erit. 2. disp. 4. si obsecrum, ita ut plenè intelligi non possit, d. cap. 2. si non exprimat petitionem, cap. Maximianum 6. disp. 81. si clausula hæc, si preces veritate nitantur, omittatur, d. cap. dicenti 25. §. universa q. 2. vel si expresse non continet nomen ejus, qui convenire vult, cap. ult. §. item subscrive 2. quæst. 8.

CAP. LII.

Res communis.

Pro re communi melior est pars prohibentis, & religiosum, ubi Angel. & Faber Instit. de res. divis. ne quis consortium plus sua portione vel iusto in re communi usurper, l. duo fratres 7. in fin. ff. de acquir. hered. vel etiam utilitatem aqua solitam intervertat, Bald. in cap. 1. §. 1. n. 14. de Pac. Constant. per l. si diligenter g. C. de aqua duet. tit. II.

Declarata procedere, quando aliquis ex sociorum consortio uti vult ad eum usum, ad quem non est destinata, non autem quando uti vult, ad quem usum esset ordinata, d. §. religiosum, ubi Ang. & Fab.

CAP. LIII.

Reservatio.

Axioma I.

Reservatio nihil juris de novo tribuit, l. t. quæ 14. §. plerique 8. ff. de religios. l. pen. ibi: fine prejudicio. ff. de ag. quotid. Barthol. Capoll. consil. 25. incip. in civilibus. col. pen. num. 21. ad fin. Decius consil. 516. col. 5. circ. med. num. 22. Cravett. consil. 29. n. 8. consil. 127. n. 7. consil. 70. num. 6. & consil. 144. n. 15. Consil. Arg. 1. consil. 2. num. 155. Natura enim reservacionis est, ut jus reservatum conservet, cap. indemnitatibus 43. in fin. de Elect. in 6. l. 4. §. 1. ff. quib. mod. pign. solvit. l. 3. §. penult. ff. de liber. hom. exhib. Dd. in l. si quis legaverit ff. de legat. 1. Angel. in l. scripturas. C. qui potior. in pignor. & in l. omnes. §. num. 2. C. de prescript. 30. annos. Hippolyt.

polyt. de Marsil. in l. qui ignorans. n. 3. ff. de fals. Oldrad. consil. 214. Alex. consil. 28. lib. 1. Cravett. consil. 70. num. 6. Tiber. Decian. respons. 13. n. 8 in vol. 2. Philipp. Matth. 1. Consil. Marp. 21. num. 21. Unde & verba prolatæ ad effectum & finem reservandi non operati aliquam acquisitionem de novo dixit Geminian. consil. 108. col. 2. ante med. vers. bis præmissis. Huc optimè facit text. in l. 6. §. si in venditione. in fin. ff. commun. pred. ubi si vendor ædium excipiat, & servitum reservet, quam dixit Titio deberi, licet emtor consenserit; si tamen in veritate compripiatur, nullam servitum Titio deberi, talis reservatio nihil operabitur.

Intellige verum, si scilicet de jure competit. jus reservatum ad jus reservantis conservandum. Cravett. consil. 29. n. 8. & consil. 127. n. 7.

II.

Reservatio præsupponit jus reservatum antecedere. Consil. Argent. 1. consil. 24. n. 38. quia, quod non est, reservari nequit, l. 2. ff. de ususfr. cap. super 5. de renunciat. l. adeo 7. §. quod si toto 5. ff. de acquir. domin. l. 4. ff. locat. Oldendorp. 2. Consil. Marp. 5. n. 41. & ex nihil nihil sit. juxta Philosophum, quem citat Bald. in l. si quidem in 2. notab. per ill. text. si mancip. ita fuerit alien. ne manuauit. Consil. Arg. 1. consil. 24. n. 38. cum reservatio nihil juris tributari illi, in quem dirigitur, si prius jus non habebat. l. minor. 39. §. 1. & ibi gloss. de Exiūt. Angel. in l. scripturas. C. qui potior in pignor. & in l. omnes. C. de prescript. 30. annor. Natt. 3. consil. 627. n. 10. & reservatio, non reperiens reservabile, nihil oporetur, Angel. in l. si quis legaverit, ibique Bart. de legat. 1. Natt. 3. consil. 626. n. 198.

III.

Reservatio in aliqua dispositione declarata, quid & quantum ibi comprehensum sit, Cravett. consil. 214. n. 14. p. 2. Knichen. in Comment. de Saxon. non provoc. jur. cap. 5. quod est de regalibus. n. 28. pag. m. 242. Eximens enim aliqua reservando, reliqua concessisse videtur, quia exceptio & reservatio declarat regulam, idem Knichen. part. 2. de invest. pat. cap. 1. n. 113. Unde etiam reservatio specialis, Wir behalten uns bevor die vier Malefiz. Falle/ aperto Marte in reliquis concessionem infert, vide Rosenthal. de feud. tom. 1. cap. 5. concl. 7. n. 8. in addit. lit. D. & tom. 2. cap. 12. conclus. 1. n. 34. in addit. lit. K. Quin imò reservacionem declarare observationem subsecutram, ex Cravett. consil. 21. num. 8. & seqq. refert Bertazol. 1. consult. decis. consil. 21. num. 54.

IV.

Reservatio unius inducit abdicationem ceterorum, l. 12. §. 42. ibi nam hæc ff. de instruō & instrum. leg. l. 12. ff. de jurisdict. Thom. Michael. de jurisdictione. concl. 35. lit. c.

V.

Reservatio inficit titulum & illum ipso jure, annulat, cap. si eo tempore 45. de Elec. in 6. quia est tam maligna naturæ, ut quicquid inventi defructat, & in oppositum ducat, Menoch. recuper. possession. remed. 15. n. 444.

CAP. LIV.
Res judicata, Decisio,
Præjudicia, Pra-

xis.

Axioma I.

Non exemplis judicandum, sed cuiusque causæ momenta consideranda & ponderanda, atque ex his judicandum est, cum vel minima circumstantia sapienter jus variet: ideoque præjudicia pondus nullum habent, nisi facta ipsa causus eventientes sibi peræquæ similes fuerint, Frideric. Pruck. lib. 1. consil. 42. num. 13. Data enim dissimilitudine etiam leviuscula omnes præjudicii vires auferuntur, Everhardus in Topic. loc. à simili. Pruckman. d. 1. num. 14. cum disparitas facti disparitatem juris operetur, Goedd. 3. consil. 32. num. 189. & 3. consil. 33. num. 424. & ex modica variatione plerumque jus omne mutetur, & modicum fermenti totam massam inficiat, Mynsing. decad. 10. respons. 99. num. 3. siquidem tot seculis nulla reperta causa est, quæ esset tota alteri similis. Quintilianus lib. 7. in prefat. Fieri enim non potest (in exemplis) ut paria sint omnia, idem lib. 5. cap. 13. pag. 309. frequenter etiam optimæ causæ similes sunt malis, & innocens reus multis verisimilibus premitur, idem Quintil. lib. 12. cap. 1. in fin. vix est ulla per omnia alteri similis, idem lib. 5. cap. 2. pag. 252. Itaque indocti advocati esse dicit Albericus de Rosate ad l. 1. de Consil. Princip. cum iura nos suppetunt, ab exemplis operari, & dicere, sic judicatum est, Knichen. de invest. pat. lib. 1. cap. 1. num. 101. Cravett. consil. 592. num. 9. tom. 4. imò miserrimi ingenii eos esse, qui non nisi inventa decisione Dd. propofitas quæstiones norunt definire, trad. Paul. de Castr. in l. Clodius in fin. ff. de acquir. hered. Viv. lib. 1. opin. 398. num. 50. Nevizan. lib. 5. Sylv. Nupt. num. 72. pag. 503. Hinc Barbatius vitio vertitur, quod sàpe allegari decisiones Rotæ, quæ in rerum natura non essent, ut judices deciperet, prout de eo conqueritur Dauth. de testamenis. num. 150. pag. 197. Siquidem, ut ait Hartman. Pistor. 4. quest. 25. num. 17. non me latet in iudiciis, in quibus plenius deliberandi spatum non supererit, multa ~~ταχινες~~ tractari, & alibi nimur 2. quest. 8. num. 30. In iudicio non raro contingere solet, quod Fabianus de Monte in tract. de emi. vendit. p. 3. quest. 5. in prim. n. 105. monet, ut videlicet multa recipiantur, vel fiant, quia locus vel tempus non patitur plenius deliberandi consilium, ut inquit Jctus in l. 1. de Exercit. action. aliquando pfleget man auch die Urtheil heraus zu löcken / Jefarie cap. 28. vers. 8. quo circa & in Camera Imper. recepta est sententia, quod vel minimus apex causam facile mutet, quo minus idem judicetur in hac, quam in alia causa, prout testantur Gylm. in Symphorem. tom. 1. part. 1. volam. 1. pag. 213. num. 8. & 9. Fichard. 1. consil. 3. num. 3. Græv. in proem. num. 44. licet è diverso interim non negetur, quod magnum quidem sit habere aliquam decisionem in terminis, Alex. Jafon & alii citati à Wesel.

Wesembecio consil. 24. n. 13. Ludov. Gomez. ad §. equè. num. 14. In sit. de actionib. cùm si quis in praxi decisionem alicuius Doctoris in terminis, ut loqvuntur, terminantibus habeat. & allegare possit, non facilè causa cadat, ea præsentim, quæ textu Legis expreſſo caret, Thomas Trivifan. lib. 1. decif. in prefat. num. 13. Petr. Wesemb. consil. 38. num. 12. Marpurg. 1. consil. 24. n. 24. §. 3. consil. 33. num. 130. atque hoc respectu sufficiat, in claris Doctoris etiam sine lege loquentis decisionem in terminis habere, Matth. Wesemb. consil. 19. num. 63. & consil. 195. num. 124. vide latissimè Walter. de jur. & stat. Dd. cap. 15. §. 96. pag. 270.

II.

Senatum judicata à probabilibus trahuntur, in exempla, que Senatores ipsi auctoresque literis mandarunt, quorum & prarogativam esse reor, in similibus controversijs sententium. Ren. Chopin. in prefat. ad mores Parisi. adde Janum Seguerium, ubi vide citatos auctores varios rerum judicatarum & arrestor. n. 2.

III.

Decisiones Cameraleſ pro jure communi ceneri & reputari debent, arg. 1. 1. de confitut. Princip. 1. filius 14. ibi: sic enim inveni Senatorum censisse. ad L. Cornel. de falf. Græven. in prefat. conclus. Gail. num. 26. vid. in loco de præjudicio axiom. 1. Argentorat. 2. consil. 86. num. 30. vid. Besold. in theſaur. verb. Cammer. Gericht p. 151. ubi in utramque allegat. Sed declarari poterit, si dicatur hoc obtinere in sententiis juris declaratoris, non item in sententiis facti decisoris, quia hoc caſu vel minima circumſtantia jus variare potest.

IV.

Rei judicata affert præjudicium delictum supervenientis, cap. ult. exir. de adulter. tollit enim rei judicata sententiam, cap. ex literis 5. exir. de divorti.

V.

Quoties quis simpliciter absolvitur, sive ab integrâ actione, torties denuo agenti obflat exceptio rei judicata, quia res semel apud judicem. acta non est iterum agenda & retractanda, cùm alioquin nullus foret litium finis. Ita ergo, si oppositâ exceptione compensationis, jurisjordan. &c. reus absolveretur, postea denuo conveniri haud posset.

Limita: modò lapsum fuerit decendium, tunc enim demum sententia vim rei judicata habet.

VI.

RES JUDICATA pro veritate habetur, l. si non sortem 26. §. heredi 11. ff. de condic. indeb. l. cum putarem 36. ff. famili. hercisc. l. ingenium 25. ff. de statu hom. l. res judicata 207. ff. de Regulis Juris. l. 1. C. quando provocare. Doctores in cap. suborta. de re judicata. Macard. de probat. concl. 1296. num. 14. cum seqq. Menoch. consil. 611. num. 14. & consil. 63. n. 3. Surdus decif. 170. num. 15. & decif. 280. n. 1. & consil. 91. n. 2. & consil. 106. n. 13. Brunor. à Sole in locis

communib. verb. sententia 48. Ant. Monach. Florent. decif. 35. num. 1. n. 24. §. 25. Mar. Ant. Var. resolut. 1. 1. resolut. 76. n. 2. & resolut. 94. n. 11. Card. Tusch. pract. concl. tom. 6. lit. R. concl. 267. num. 54. cum seqq. [Rei enim judicata standum, l. post sententiam 9. Cod. de sentent. & interlocution. l. 1. 2. C. de re judic. Goedd. 3. Consil. Marp. 32. n. 171.]

[Generalis est exceptio in judiciis perſorioriſ, ſive ubi ex compacto & colluſione colligitorum actum ſit: tūm enim res judicata pro veritate non habetur, ſed intra quinquennium retractatur, l. 2. in princip. ff. de collus. deteg. ubi Cujacius in parat. l. Cod. in fin. l. 27. Cod. de liberal. cauf. l. ſi ſervus 108. §. 1. de legat. l. l. ſi perſorio 14. de appellat.]

VII.

Sententia præſumitur rite & recte lata, l. Herenrius 63. §. Gaja 1. ff. de Erict. cap. in preſentia 6. de renunciat. Angel. consil. 300. Neviz. consil. 36. n. 2. Alex. consil. 95. Uſis. num. 9. lib. 2. Paris. consil. 108. Pro ſolutione. n. 35. cum seqq. lib. 4. Gam. Lufian. decif. 110. num. 5. Mar. Antonin. d. lib. 1. resolut. 50. n. 30. & resolut. 71. n. 4. & lib. 3. resolut. 13. n. 1. Cardin. Tusch. diçt. lit. R. concl. 267. n. 53. Cald. Percira de emt. cap. 34. n. 40. Rot. decif. 94. n. 1. apud Farinac. p. 1. recent.

IX.

RES JUDICATA facit de albo nigrum, & de nigro album, [Jafon in l. Julianus. ff. de condic. indeb. Marant. de ordin. judic. p. 6. n. 426. Curtius jun. consil. 177. n. 12. vol. 2. Bursat. consil. 49. num. 1. volum. 1. Menoch. de preſumpt. lib. 2. preſumpt. 67. n. 48.] falſumque mutat in verum, non essentialiter, ſed quoad effectum, Caſtreñs. consil. 6. circa fin. vers. cum igitur. lib. 1. Rom. consil. 504. In caſu. vers. ſecundo quia. Alexand. consil. 93. Repeſitus. n. 5. vers. & ſententia. lib. 6. Hyppolit. Riminald. consil. 41. n. 7. & seq. Curt. ſenior consil. 75. col. 7. num. 11. Curtius junior consil. 177. n. 13. lib. 2. Card. Tusch. d. concl. 267. num. 54. & 55. Et de non ente ens, & de ente non ens, Jafon. in l. Julianus. colum. num. 2. ff. de condic. indeb. Curtius junior consil. 26. num. 6. lib. 1. & de indebito debitu, & de debito non debitu, [l. cum proponas 8. de reb. autor. judic. poſſ. Vult. 3. Consil. Marp. 29. n. 3.] Angel. Aretin. consil. 40. Capio primam. n. 30. & seq. vers. cum ſententia. [Quin imò rem judicatam eſe alteram naturam, quæ det originem, perimat, augeat & extingvat, dixit Bald. in cap. noſti. de Elect. & in l. placet. col. 7. C. de

C. de SS. Eccles. sicut enim feodium, quod feodium non fuit. Petr. de Bella Pertic. in Epit. sua feud. cap. 6. n. 10. Curtius jun. de feud. p. 3. m. 15. n. 1. Schrader. de feud. P. 5. cap. 5. n. 13. vers. sexto constituitur feendum. Alex. consil. 1. n. 16. & 24. vol. 5. quos sequitur Henricus à Rosenthal. in tract. de feud. cap. 6. concl. 72.] probatio tamen per evidentiam facti etiam contra rem judicatam obtinet. Mascard. vol. 1. q. prelum. 8. n. 15. seq.

IX.

RES JUDICATA factus irretractabilis inter partes, l. eleganter 23. §. si quis post 3. de condicione indebet. cap. cum inter 13. de re judicata. Alex. consil. 39. col. 2. vol. 6. Decius consil. 445. col. 5. Socinus reg. 16. Cravett. consil. 10. n. 7. Curtius jun. d. consil. 26. n. 6. lib. 1. & consil. 177. n. 12. lib. 2. Paris. consil. 23. num. 218. lib. 1. [etiam illud, quod alias jus non est, l. statu liberi a ceteris 29. §. Quintus Muius 1. ff. de stat. liber. Bald. in l. in genuum col. 2. vers. concludendo. ff. de stat. hom. Bursat. consil. 139. n. 8. vol. 2. Roland. à Valle consil. 83. n. 12. vol. 1. Vult. 3. Consil. Marp. 21. n. 141. maximè quando sententia lata sit auditus partibus & visus illarum juribus, juxta l. in causa 13. in pr. vers. causa cognita. de minorib. Vult. 3. Consil. Marp. 29. n. 5.] Cardin. Tusch. d. concl. 267. n. 85. ubi n. 86. post Alciat. reg. 3. pref. 9. n. 17. extendit, etiam si sit lata ex contumacia veravel ficta, Rot. decis. 8. n. 1. ap. Farin. p. 1. recent.

Amplia: non solum in eodem, sed & in alio iudicio, cap. 2. de except. in 6to. vid. hanc ampliationem deduciam à Scaccia de sentent. & re iudic. gloss. 14. q. 11. num. 46. seqq. Valenzuela Velasquez tom. 1. consil. 68. n. 44. seqq.

Declaro: quod res judicata non praedjudicetur, vid. Hartm. Pistor. lib. 4. q. 29. Scaccia de sentent. & re iudic. gloss. 14. q. 12.

X.

RES JUDICATA inducit notorium, Cravett. consil. 819. n. 4. & efficit rem manifestam, Cephal. consil. 57. n. 34. vol. 1. & consil. 180. n. 2. vol. 2. Tiber. Decian. consil. 55. num. 31. vol. 1. & consil. 17. n. 15. & consil. 19. n. 30. & consil. 54. n. 40. vol. 2.] Abbas consil. 89. In questione. num. 2. & 3. lib. 1. ubi intelligit de notorio praesumpto, refert Cardin. Tusch. d. lit. R. concl. 267. num. 63. [maxime inter easdem personas, cap. fin. de cobabit. Cleric. Jason in l. admonendi. n. 43. ff. de injur. imo & consensum atque approbationem si non expressam, saltem tacitam, cui contravenire amplius non debet, quod semel 21. de Regulis Jur. in 6. l. fundum 11. ff. de servit. rust. pred. l. in diem 9. de ag. pluv. arc. l. 1. §. prodeft. 14. ff.

quod legat. l. de accessionibus 14. §. fin. de temp. prescript. cap. requisitus. 17. de sponsalib. Cacher. decis. Pedem. 62. n. 18. Vult. 3. consil. 18. n. 74.]

Limita primò in sententia, seu re judicata nulla, nam cum sententia nulla non sit sententia, l. ult. Cod. de sentent. ex brevivul. recitand. Clem. pastoralis. §. ut igitur. de re iudic. Tiraq. in boves. §. hoc sermone. limitat. 1. n. 9. ff. de verbis significat. ideoque non tranfit in rem judicatam, juxta tradita per Vant. de nullit. titul. Quoties, & intra quod tempus. n. 8. Magon. Lucens. decis. 62. n. 15. & decis. 98. n. 5. Surdus consil. 61. n. 53. Azeved. l. 2. n. 23. tit. 17. lib. 4. novus Recopilat. Mar. Ant. var. resol. libr. 1. resol. 77. n. 14. & resol. 109. n. 3. & 4. Cald. Pereira questionum forensium libr. 2. q. 37. à princip. Amatus Rodericus in practica. cap. ult. P. 2. n. 10. & 11. nec parit exceptio- nem rei judicata, l. 4. §. condemnatum 6. ff. de re iudicata. Tiraq. de retractu lig. §. 1. gloss. 2. à n. 5. Petr. Rebuffus ad Leges Gal- lia, tom. 1. tit. de sentent. executiv. artic. ultim. n. 4. pag. m. 256.

Limita secundò in sententia notoriæ injusta, ut per Surdum decis. 260. n. 39. & consil. 61. n. 14. quem citat Mar. Antoninus d. lib. 1. resolut. 77. n. 4. ubi n. 13. subdit, injustitiam notoriæ equivarari notoriæ nullitati, Card. Tusch. d. lit. R. concl. 267. n. 109. & seq.

CAP. LV.
Resignatio.

Resignans beneficium resignatione admissa, statim jus suum & possessionem perdit. Abbas in cap. Sollicita. num. 10. de resit. spoliat. Rebuff. in praxi benefic. de infirm. benefic. resignat. in gloss. 10. num. 3. Menoch. de recuper. possess. rem. 14. num. 59.

CAP. LVI.
Resistentia.

Axioma I.
Resistere posse perversis, & non facere, est ipsis consentire, cap. qui potest 8. 23. q. 3.

II.

Quoties facultas propriâ autoritate aliquid faciendū conceditur, toties id intelligendum, nisi alter resistat. quia contra resistentem opus est iudicio. Ita si testator permisit legatario propriâ autoritate legatum occupare, hoc aliter non licet, quam si heres consentiat, alioquin vero interdictum quod legatorum locum habet. Sirvius de vindict. privat. cap. 15. §. 2. n. 2. Idem est, si aliqui concedatur potestas occupandi rem venditam, si emitor statuto tempore pretium non solvere.

III.

Executoribus non rite procedentibus resisti potest, l. 5. C. de executor. Si scil. vel extra territorium exequantur, vel non ostendant literas commissionis, vel non gerant insignia, vel periculum sit in morâ & damnum irreparabile immineat. Brunnem. C. de executor. col. 2.

IV.

Satelles, qui injustè resistentem occidit, non punitur de homicidio l. 29. §. pen. de L. Aquil. l. 2. C. de defensor. Brunnem. C. eod. n. 3. Sive quis pro debito civili, sive delicto non-capitali capiens datus sit. Et præsentes tenentur judicis apparitoribus assistere, si sine periculo possint, aut non sint Clerici, alias extraordinariæ puniuntur. Perez. C. de cohortaz. & princip. n. 9.

V.

Omnis permitta resistentia debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ. Brunnem. C. de executor. col. 2.

VI.

Iter facientes & res suas perquirentibus resistentes eō ipsō reddunt se suspectos & poenæ obnoxios. Brunnem. C. de cursu publ. col. 3.

CAP. LVII.
Resolutio.

Axioma I.

Resolutione facta, actus resolutus amplius in considerationem non venit, l. Julianus 131. §. 1. de V. O. l. etiam 27. de solut.

II.

Refoluto jure dantis resolvitur jus accipientis, l. veſtigialis 31. de pignor. l. 3. quib. mod. pign. l. 69. §. prædium de leg. 2. l. 7. de A. E. V. Welemb. 2. consil. 73. n. 57. & part. 7. consil. 325. n. 14. vid. sup. p. 1. lit. I. cap. Jus. axiom. 1.

CAP. LIX.
Respectus.

Respectus diversi locum non habent, ubi personæ vel bona omnia absolutè obligantur, & quidem uni sibi ante omnes homines. Rosenth. de feud. cap. 10. concl. 12. n. 24. Arnst. 1. relect. polit. 5. seq. 7. n. 71. De diverso modo considerandi vide omnino Senecam lib. 3. de benef. cap. 5. & seq. Tusch. lit. e. concl. 54.

Respectus personæ quomodo haberi debeat in poenis, vide Pana. & Justitia.

CAP. LIX.
Respectus Parentelæ.

Axioma I.

Quoties una personarum, de quarum cognitione queritur, immediatè & proximè conjunctæ est stipiti, toties inter illas est parentelæ respectus. Quia respectus paternus ex sibi inducit fraternitatem quæ unam facit carnem, Gen. 37, 27. Carpz. Jurispr. Eccl. l. 2. Defin. 40. n. 15. Ascendentium ergo loco mihi sunt avorum vel parent-

tum fratres; liberorum vero loco fratum & sororum descendentes.

II.

Ubicunque est respectus parentelæ, ibi matrimoniū est prohibitum. §. 3. 5. Inst. de nupt.

CAP. LX.
Responsio, Refutatio,
Solutio Dubiorum.

Axioma I.

Respondere interdum cogimur, ne ignorantes esse videamur, cap. in mandatis 2. in fin. distinctione 43. Nemo tamen respondere debet propter hoc, ut plus videatur scire, quam sciat, cap. ult. §. pariter dict. distinct.

II.

Respondere & non tacere differunt. Indicat hanc differentiam Augustinus in princip. lib. 3. contra Gaudent. Accepit, inquit, Gaudent, responsionem tuam, si tamen responde dicenda est, quam mihi propterea referre voluisti, ne, si tacuisses, diceremus, te esse convictum: Sed non hoc est respondere, quod est, non tacere. Nam si hoc est, respondisti planè: sed ideo, ut etiam hic, qui de te aliquid possent sperare, noverint, te non invenisse, quod respondere deberes, & tamen respondisse, ne taceres. Ideo cùm caveres, ne viulus dicereris, fecisti, ut responderes. Quem etiam citat Gruterus in fin. defensionis suspicionum extraordinariarum. Inde videtur sumptum istud B. Lutheri tom. 3. Jen. pag. 408. dum scribit: Sie meynenes sey geantwortet / wann sie ein Buch machen / und schreiben darauf das Bortlein Antwort.

III.

Responsio apud Jurisconsultos non semper apta est & congrua, verbi gratia, in §. ult. Inst. qui testam. tutor. dar. poss. queritur, an nepotes veniant appellatione filiorum, nec ne? Respondetur venire, siquidem liberos dixerit: Ait hoc non esse in questione, inquit Bachovius. Et tamen ita quoque loquitur Jurisconsultus in l. 6. de testam. tutel. ut appareat, non semper ita subtiles & accuratos Jctos fuisse...

IV.

Jctorum refutationes & responses mutua & modestæ esse debent, Anton. Matthai in omni. de Modest. Jureconsultorum. Cujac. in recti. C. de nec ossar. serv. hered. instiut. ubi tamen obiter notari posset, responsionem esse aliam ad hominem, aliam ad rem. Vide Aristot. 2. Sophist. Elench. cap. 2. n. 6. 7. & 8. Phys. cap. 8. quo facit & illud Cujacii in recti. ad tit. Cod. de bon. matern. pag. 942. dum inquit: Cùm adversarius (de Alciato loquitur) destitutus est suis argumentis, (per refutationem eorum) licet, (ut est apud Aristot. dd. locis), argumentari ad hominem, quod sit hoc modo: Tu tuam sententiam his testimoniis confirmare vis, hæc ego testimonia refutavi; restat igitur falsam esse tuam sententiam. Eadem response utitur idem ad lib. 1. Feud. dum ait: Defensio nuda est,

qua

qua sit ad hominem (ut Aristoteles loquitur...) hoc modo: Vici jam satis, quia, quod intendisti, probare nequivisti. Ejusdem tenoris sunt & ea, quae scribit idem ad cap. i. extr. de Except. dum inquit: Exceptionem illam, quod actor etiam in alia Ecclesia præbendam possideat, non possunt opponere ii, qui ipsi varia beneficia in diversis Ecclesiis obtinent. De istis solutionibus, quae extempore & ad hominem sunt, fere dici potest id, quod de nomenclatoribus & Poëtis Sec. nec. l. 1. de benef. cap. 3. dum refert: Quemadmodum nomenclatori memoriar loco audacia est, & cuicunque nomen non potest reddere, imponebit; ita Poëtae non putant ad rem pertinere, verum dicere, sed aut necessitate coacti, aut decoro corrupti, id quoque vocari jubent, quod belle facit adversum. Vide & Quintil. lib. 1. cap. 8. quapropter garrulos eludere responsionibus, prudentia est, cap. in mandatis 12. in fin. dist. 43.

V.

Responso ut certa dari possit, quaestio debet esse certa & finita, cap. de muliere 6. extr. de Spofal. alia cum responso est obscura, & ad plura potest referri, non dicitur plenum responsum, cap. cum olim 24. extr. de V. S. quod & in testibus considerandum esse, an ad ea, quae interrogantur, ex tempore verisimilia, vel utrum unum eundemque præmeditatum sermonem attulerint, colligitur ex cap. si testes. S. in testib. 4. q. 2.

VI.

Respondere positionibus si reus iussus recusat, vel si contumaciter recedat, habetur pro confessio, cap. si post 2. de confess. in 6.

VII.

Respondere qui vult, non debet in alterius potestate esse, sed libertatem habere, c. accedens 10. extr. de procur.

IX.

Icti sunt excusandi, si secundum ea, quae ipsis proponuntur, respondent. Sic enim ipsis sua responsa tuerintur, secuti Scævolam, qui sepiissime hæc clausula responfa sua munivit, veluti in l. ex parte 39. §. 1. ibi: secundum ea, que proponerentur, fam. herc. l. ult. §. ult. de pign. act. l. Titius 25. §. 1. de liber. & posph. l. Lucius 88. §. Dame 12. & ult. de leg. 2. l. prædia 27. in fin. pr. de instr. legat. l. Titius 2. §. 2. in fin. de aur. & arg. leg. l. Lucius 78. §. 1. ad SCt. Trebell. l. pater 17. in pr. de dol. malie except. vid. supr. lit. F. cap. Factum.

CAP. LXI.

Respublica. Civitas.

Axioma I.

Respublica nunquam interit arg. l. proponeatur 77. de judic. latè Ant. Faber in nat. dub. ad l. 21. quib. mod. usiusr. vel usus amitt.

II.

Nihil repudiandum est, quod Reipublicæ servire potest, Ulp. in l. si quis in graviz. §. urum 14. ff. ad SCt. Syll. Oldendorp. ch. 1. art. 3. p. 22.

III.

Respublica ex mutua justè imperantium & parentium obligatione constat. Petr. Greg. Tholos. lib. 4. de Republ. cap. 5. Althus. polit. cap. 9. n. 3. Schönborn. 4. polit. cap. 4. Reinck. 1. de reg. sec. c. 1. n. 10.

IV.

Respublica jure minorum utitur, etiam in solutione debitæ pecunia. Brunnen. ad l. a. C. de pred. decur.

V.

Respublica Romanorum & fiscus idem sunt, l. non est ambigendum 12. ubi gloss. de bonor. possess.

CAP. LXII.
Restitutio.

Axioma I.

Quoties quis tenetur ad rei restitutionem, cuius usus permisus ipsi non erat, toties omnia restituere tenetur, quæ occasione rei percepit, quia accessoria sequuntur suum principale arg. §. 26. Inst. de R. D. Exempla sunt in male fidei posses-fore l. 117. ff. de R. Vind. depositatio l. 1. §. 24. ff. depos. creditore l. 14. ff. de condit. indeb. manda-tario l. 10. §. 2. ff. Mand. tutore l. 1. pr. §. 1. seqq. ff. de tutel. & nat. dist.

CAP. LXIII.

Restitutio in integrum.

Conf. Cap. Metus. Dolus. Minor.

Ratihabitio.

Axioma I.

Restitutio illud reddit, quod abstulit laesio, l. 1. quod si minor 24. §. restitutio 4. ff. de minor. Bart. in l. si quidem. n. 1. C. de pred. min. Laurent. Tennin. de Rodulph. in trans. cauel. 260. num. 7. Ex quo vulgata illa practica nata, quod restitutio in integrum non concedatur non laesio, per doctrinam Bart. & Bald. Castrens. & aliorum in l. nam & postea. S. si minor. ff. de jurejur. Milis in repert. verb. Restitutio in integrum. Man-rit. in tr. de restit. in integr. cap. 54. Lancellot. Conrad. in l. uniu. limis. 8. num. 42. Rota Ro-mana decif. 87. de restitut. in integr. & decif. 384. de appellat. in nov. Capell. Tholos. decif. 389. Francisc. Marcus decif. 56. & decif. 516. num. 4. p. 1. Boer. decif. Burdigalen. 75. num. 6. Cache-ian. decif. Pedemont. 159. Decius in l. fin. not. 2. C. de transact. ubi ait, quod minori non detur restitutio simpliciter, sed ita demum, si sit laesio, & de laesione ipsa constet, addit. & Panorm. con-sil. 77. vol. 2. Alex. consil. 55. num. 18. vol. 5. Natt. consil. 343. vol. 2. Berous consil. 68. num. 81. vol. 1. Decius consil. 389. num. 10. Curtius jun. consil. 6. num. 20. Paris. consil. 33. n. 36. vol. 1. & consil. 61. num. 44. vol. 3. Decianus consil. 16. n. 241. vol. 1. & consil. 39. num. 149. vol. 2. neque restitutio porrigitur, nisi ad id, quod in judicio est deductum, l. fin. ff. de condit. indeb. Ita cessat restitutio, ubi laesio non potest probari, l. 11. §. 3. ff. de mi-nor.

Limitatis forsitan actio talis sit, ubi iura laesio-
nem presumunt, quales recenset Brunnem, in re-
pet. Wesemb. ad tit. ff. de minor. q. 21.

Declarata, ut laesus restituatur, si laesio fuerit ali-
cujus momenti, nam ob rem planè minimam
non datur restitutio, l. 4. ff. de restit. in integr. nisi
res minima majori summae præjudicet. Eckolt. ad
ff. de restit. n. 6.

II.

Restitutione in integrum semel denegata, fru-
stra amplius peritur, t. t. C. si sepius restit. in in-
tegr. postuletur.

Excipe, nisi ex nova causa vel super diverso
articulo petatur. l. 2. l. ult. C. d. tit. Ord. Camer.
Imper. part. 3. tit. 52, sive de novo illa causa
emerserit, contra gloss. in cap. ult. extr. de restit.
in integr. sive antea extiterit; & hoc rursus sive
non allegata, sive allegata quidem, sed non pro-
bata fuerit. Gloss. in l. 7. §. 9. de minor. Azo. ad
d. tit. si sepius. Bachov. ad Treutl. diff. 11. thes. 1.
lit. E. vol. 1.

III.

Restitutio in integrum est reciproca, cap. 1.
ibidemq. Dd. extr. de restit. in integr. &c colligant
communis, ut & ipse possit uti restitutione minori
concessa, l. 6. §. 3. C. de tempor. in integr. restit.
l. quod si minor 24. §. restitutio 4. de minor. l. 1.
& 2. C. si advers. transact. Cujac. ad l. eleccio 6.
§. ult. de noxal. action. Speculat. in tit. de dilata-
tion. §. videndum. n. 14. Affl. decif. 210. in fin.
Iniquissima enim est, si ex uno latere tantum rem
restituit. Cujac. ad. t. C. de repud. que sunt in ju-
dic. in integr. restit.

Declara verum, quando utatur super eodem
capitulo vel conexo, non autem super diversis,
qua nihil commune habent cum eo, quo aliquis
est laesus, l. 29. §. 1. ff. de minor. Azo. in summ. C.
de min. vers. pen. Fallit quando minor dolo ad-
versarii laedatur. Affl. d. decif. 210. n. 16.

IV.

Restitutio in integrum ut in damno, ita & in
lucro cum alterius damno versari non debet.
l. un. C. de repud. que sunt. l. 18. de dol. l. 22. l. 29.
ex quib. caus. major. l. 27. §. 1. l. 39. §. 1. ff. de
minor. l. 31. §. 4. ff. de administr. tutor. l. 30. de
Edic. Causa specialis est in l. pen. C. de his, que
vi met. caus. & limitatio notabilis in l. 98. §. 1. de
solut. l. 48. §. 1. de fidejuss. Vid. Myns. ad §. 3. In-
sist. de novat. n. 7.

V.

Qui restituatur, plenè & liberè restitui, & in
pristinum statum reponi debet, cap. ult. extr. de
restit. in integr.

VI.

Quoties ex contractu laesus est minor, toties
intra quadriennium petenda est restitutio. l. fin.
C. de temp. in integr. restit. Quoties vero per alienationem
rei sua laesus, toties per quinquennium
petat restitutio. l. fin. C. si major fact. ratib. ab.
Ratio generalis est, quia lapsu tanti temporis mi-
nor major factus, videtur ratihabuisse id, quod
in minori etate gestum. ratio vero differentiae
est, quod contractus per se sint validi, alienatio
vero rei minoris sine decreto facta per se non

subsistat: major ergo contractuum erit favor &
consequenter brevior præscriptio.

Limita: ut præscriptio quinquennii sufficiat
in alienatione onerosa, v. gr. venditione, non
etiam in alienatione lucrativa, v. gr. donatione,
hæc enim demum confirmatur post majoren-
tatem inter præsentes decem, inter absentes vi-
ginti annis. (2.) procedit hoc etiam in aliis à tu-
tore nulliter gestis circa alienationem bonorum,
e. gr. in mutuo. Carpz. l. 5. resp. 76.

VII.

Quoties laesus post contractum supervenit, to-
ties ea non parit restitutionem arg. §. 3. Insit. de
emt. vend. quia talis laesus non contingit facto
contrahentis, sed ex incerto futuro eventu, qua-
lis nunquam restitutioni locum facit. l. 11. §. 4.
ibi: nec enim eventus damni restitutione indu-
get. ff. de minor. ita ergo, licet ob hostis immi-
nitatis terrorem, famam aut aliam causam rei
venditæ pretium ultra dimidium decreverit, non
tamen idœo restitutio concedenda. Lauterbach.
ad 3. part. ff. tit. de rescind. vendit. §. 1. n. 10.

IX.

Restituere quis debet, quod sibi retinuit, si ad
alios pertinet, cap. ad aures 3. extr. de Excess. Pro-
lat. Nisi enim restituatur ablatum, si restitutio pos-
sit, non dimititur peccatum, c. super 2. extr. de
mpt. cap. ale. extr. de furi. cap. cum tu 5. extr. de
usur. cap. generalis 12. diff. 54. cap. si res in pr. 14.
q. 6. cap. peccatum. 4. de R. I. in 6. cap. peccatum
25. q. 9.

IX.

Restitutio prius fieri debet, quam principalis
quaestio agitur, cap. causam 16. extr. de offic. de-
leg. cap. accedens 4. ut lie. non confit. cap. ex con-
questione 10. extr. de restitut. spoliat. ita spoliatus
etiam à judice suo restituatur ante omnia juris
ordine prætermisso, cap. conquerente 7. extr. de
restit. spoliat. & restituatur in integrum etiam ante
liis ingressum. 2. qu. 2. per tot. cap. Episcopio. &
seqq. 3. q. 1. cap. quanto & seqq. 3. q. 2. etiam si
prado sit. c. DEUS 3. q. 1. cap. in literis 5. extr. de
restit. spoliat. & quidem cum sua causa & fructu-
bus perceptis à tempore spoliacionis in pristinum
suum statum, cap. bone 51. extr. de appell. cap.
constitutus 8. extr. de fil. presbyt. ordin. cap. con-
querente 7. extr. de restit. spoliat. & qui percipi
potuerunt, cap. gravis 11. extr. eod. unde ante-
quam restituatur spoliatus, nec spoliatori re-
spondere tenetur, c. cum dilectus 2. extr. de ordin.
cogn. c. ult. 5. q. 2. & donec non fuerit restitutus
spoliatus, non tenetur respondere de proprie-
tate, l. de conquerente 7. extr. de restitut. spoliat.
cap. sollicitè 2. extr. d. tit. cap. ult. extr. de ordin.
cognit. c. cum prius restitutio facienda causaque
possessionis quam causa proprietatis tractanda
sit, cap. 1. extr. de restit. spoliat.

X.

Restitui qui perit, debet probare se possedi-
se, & spoliatum fuisse, cap. olim inter 17. extr. de
restit. spoliat. cap. consultationibus 10. extr. de offic.
delig.

deleg. Ei enim, qui possidet, restitutio non competit, *Gloss. in cap. examinata 15. extr. de judic.* Qui ergo spoliacionem probaverit, restituatur: qui autem in probatione defeccerit, statim destituitur, *cap. cum Ecclesia 3. extr. de caus. poss. & prop.*

XI.

Restitui cum res non potest, in alio æquivalente debet fieri restitutio, *cap. Ecclesia 4. extr. ut lit. pendent.* Unde si rem alienam consecravimus, non tenemus ipsam præcisè restituere, sed suffici, si ejus æstimatione restituatur, *l. comparimus 14. q. 6. ab eo autem frusta restitucionem possumus, qui non habet, unde solvatur, cap. si res 14. q. 6. quia restitutio beneficium cum effectu non competit contra eum, qui non habet unde restituatur, donec ad pinguiorem fortunam per venerit, cap. olim 16. extr. de restitut. *Ipsius cap. cum tu 5. extr. de usur.**

XII.

Restituendum mihi de jure est, quod occasio ne rei meæ per alium queritur, *cap. in nostra 10. extr. de seputur.*

XIII.

Quoties cessat iusta & necessaria absentia causa, toties cessat restitutio contra usucaptionem, quia sic alteri poterit culpa imputari, quare absuerit, & res suas neglexerit. Talibus autem negligentibus non subvenitur, sed necessitate rerum impeditis *l. 16. ff. ex quib. caus. major.* Et absesse quis tantum dicitur ex necessitate, non voluntate *l. 26. in fin. ff. eod.* ita ergo, qui voluntatis causâ absit, non restituatur, sicut nec quid dolosè absit *l. 4. ff. eod.* dolus enim excludit necessitatem. E contra restituatur, qui reipublica causâ *l. 4. & pen. ff. eod.* vel studiorum gratiâ absit, *l. 28. pr. ff. eod.*

XIV.

Quicunque judex habet plenam, i.e. cum executione conjunctam jurisdictionem, ille potest in integrum restituere; quia restitutio est juris beneficium, quod ab omni, qui juris dicendi & exequendi potestem habet, peti potest. Omnis igitur judex ordinarius restituit in integrum *l. fin. C. ubi & apud quem.* non delegatus, nisi id principaliter ei concessum, aut delegatus fuit principis, *Zoef. ad ff. h. t. n. 3. & 4.*

Declaro: ut procedat, modò judex simul fuerit competens ratione personæ, contra quam petitur restitutio, vid. *Brunnem. ad l. 2. C. ubi & apud quem.* Quodsi super actione reali amissa petatur restitutio, sufficit, modò competens fuerit ratione rei sitæ.

XV.

Quoties quis iniquè Iesus & causa petendæ restitutio in integrum jure non expressa, toties petenda restitutio ex clausula generali prætoris *l. 1. §. 1. ff. ex quib. caus. maj.* quia sic æquitas suggestit restitutio, & aequitatem vero prætor in hac materiâ porosissimum respicit, tales cause sunt error & ignorantia in certis causis, *Berlich. decisi. 40. seq.* Casus fortuitus vel impedimentum, quod in ipsis potestate non fuit aver-

tere, quia Iesus fuerit. *Sfort. Odo de restit. in integr. p. 1. q. 13. art. 1.* Paupertas que persecutio nem juris nostri impedivit *cap. 8. de appellat. Cornel. Benincas. de privileg. paupertatis quæst. 4. num. 18.*

XVI.

Quoties competit remedium ordinarium, roties cessat restitutio tanquam remedium extraordi narium, quia extra ordinem non succurritur nisi in subsidium, ethi alia ratione Iesus consuli nequeat, *arg. l. 16. pr. ff. de minor.* Ita ergo restitutio non datur, si contractus sit ipso jure nullus, v. gr. si pupillus contraxerit sine autoritate tutoris *d. l. 16. pr.* pariter nec actio doli, aut quod metus causâ datur, quando ordinaria actio adest, *l. 14. §. 2. ff. quod met. caus.*

Declaro: ut procedat (1.) nisi remedium extraordinarium sit pinguis vel utilius *l. 3. C. si tunc vel cunct. interven.* (2.) nisi remedium ordinarium sit generale, qualis est conditio certi generalis *l. 16. §. 6. ff. de in integr. restit.* (3.) nisi dubitetur, an alia actio adsit, in dubio enim admittenda restitutio, *cap. 3. X. de in integr. restit.*

XVII.

Quoties contra iura scienter agitur, toties restitutio denegatur, quia sic adest dolus. Dolus autem suus nemini patrocinari potest *l. 12. ff. de dolo mato.* & frustra leges invocat, qui contra easdem delinquit *l. auxilium. 37. ff. de minor.* ita ergo non restituatur, qui contra ius naturæ delinquit, sicut nec qui se maiorem simulavit, *l. 1. l. 2. C. si min. major. se dix.*

Limita: nisi concurrente dolo adversarii hoc fiat *l. 3. vers. quod si. C. d. t. Gail. lib. 2. obs. 65.*

XIX.

Quoties novum adest gravamen, toties nova semper competit restitutio, quia sic adest nova læsio.

XX.

Quoties res est individua, toties restitutio unius prodest alteri, *arg. l. 10. pr. ff. quemadmodum servit. amitt.* alioquin enim ob causâ indivisibilitatem minori non plenè prodest restitutio in integrum. Ita minori socio contra non usum servitutis restituto, alteri quoque, licet major sit, restitutio prodest, quia servitus est res individua excepto usufructu, *un. C. si in eadem caus.* Idem est in pignoribus, præscriptionibus, *Brunnem. ad l. 10. ff. quemadmodum servit. amitt. Carpzov. in Process. tit. 19. art. 2. §. 6. n. 33.*

CAP. LXIV.
Restrictio. Conf. Cap.

Extensio.

Axioma I.

Quoties verba generaliora sunt ratione legis, toties lex non extendenda, sed restrin genda; nam alioquin si quis neglectâ sententiâ legis verbis saltet ejus inhæret, fraus fieret.

(X) 3

legi.

legi. l. 29. ff. de LL. Exemplum est in omni iure singulari, item in Legibus correctoriis, Zoë. ad ff. de legib. n. 65.

Limita: nisi ex extensione nulla oriretur in iustitia aut absurditas. Tali namque casu in penalibus ob favorem publicum: in correctoriis propter regressum ad jus commune sapienter admittitur extensio.

CAP. LXV. Retentio.

Axioma I.

Retineri aliquid potest, de quo actio institui nequit, l. 1. in pr. ff. quib. mod. pignus solo, quia favorabilior est retentio, quam petitio, l. per retentionem 4. C. de usur. Bart. & Dd. in l. si sortem. §. centum de cond. ind. Dec. consil. 298. n. 4. Bald. in l. peregrinias. col. 3. sent. rescind. non poss. & in leg. 2. not. 4. C. de fidejuss. Jafon. in l. 12. §. 1. ff. col. 12. ad finem. vers. Tu adverte. leet. 2. de acquir. possess. Benintend. decis. Bonon. 77. num. 4. Vult. 3. Consil. Marpurg. 34. num. 163. & consil. 18. num. 265. cum multa retineri possint, quia acquiri nequeant, Sichard. ad l. 4. C. de usur. num. 8. Consil. Marpurg. vol. 4. consil. 29. n. 100. in d. & retento facilius concedatur, quam petitio. l. 1. de pignor. Cagnol. in l. quod à quoq. num. 2. de R. I. l. invita. 156. §. cui damus i. ff. eod. c. intelleximus 7. extr. de judic. junct. c. cum inter. 5. extr. de except. Bertazol. consult. decis. consil. 383. num. 4. lib. 1. Unde eam non male speciem privatae executionis vocavit Carpzov. P. 2. Consil. 25. Defin. 20. num. 1. quia pinguis sit medium, quæ & ipsa perceptio dici soleat, l. deducta 58. §. accepta 3. ff. ad SCrum Trebell. l. cum pater 77. in pr. de legat. 2. Anton. Faber in Cod. l. 2. tit. 30. defin. 2. num. 6. Carpzov. P. 3. Consil. 32. Defin. 14. num. 6. Hinc generaliter Dd. statuant, quoties ad creditorem res aliquæ debitoris pervenerint, commodius creditorem ad ius suum pervertendum, si eas retinuerit, quam si adversus debitorem egerit actione in personam, quod etiam probat Cujac. lib. 34. ad edit. Pauli in d. l. 2. princ. pag. 577. confer Anton. Faber in nat. decid. ad d. pr. vers. plane commod. Ratio in promptu, quia creditoris facilius indulsum est, ut retineat, quod jam habet, quam ut consequatur, quod non habet. Phil. Matth. ad l. 5. n. 26. ff. de R. I. Gratian. disceptat. forens. tom. 2. consil. 356. n. 27. & jura semper faciliora in conservando, quam concedendo beneficio. vid. sup. lib. 3. cap. Conservatio.

II.

Una res pro alia retineri non potest, cap. fin. ubi Dd. C. de commod. Welsmec. consil. 207. n. 77. & 78. ibi: zum andern haben wir eine ge meine Rechts-Negul. l. si non inducto 5. C. in quib. caus. pign. tacit. contrab. Marpurg. l. consil. 24. n. 283. Est enim retentio species executionis privatae, quam Creditor propria autoritate facit. Coler. part. t. de process. execut. cap. 2. n. 184. & 188. Ergo ab ea non est incipiendum, post Bartol. & ceteros Cludius in comment. de cond.

indeb. cap. 7. num. 66. ubi postea exceptiones subjicit.

III.

Invitis nobis res nostras alius retinere non potest, l. 25. §. 1. solut. matr. limitationes hujus regulæ vid. ibid. lit. i. in glossa.

IV.

Retentioni locus non est, nisi ubi Lex illudex. pressit, l. ult. C. commod. l. fin. in fin. Cod. de compensat. Alex. in addit. ad Bart. in l. si non sortem 26. §. si centum ff. de condit. indeb. Consil. ad l. in rebus. §. possunt. vers. extra hos casus. ff. commodat. Sebastian. Medic. de compensat. p. 2. q. 16. num. 4. Goedd. 1. Consil. Marp. 24. num. 283.

V.

Retentionio non negatur, negata compensatio, l. necessarias 8. §. 1. ff. de pignera. act. Vult. 1. Consil. Marp. 22. num. 34. quia ubi non competit compensatio, ibitarnem competit retentio, Corn. consil. 66. col. 8. Paris. consil. 100. num. 35. vol. 2. Cephal. consil. 573. num. 21. lib. 4. tametsi retentio revera etiam sit & dicatur compensatio, l. in restituenda 4. C. de peti. hered. l. etiam 5. ff. de compensat. Bart. ad l. divisor. §. ob donationes. ff. solut. matrimon. Roland. à Valle. consil. 17. num. 4. vol. 4. saltem per indirectum, Sebaft. Medic. de compensat. p. 1. quaff. 16. n. 25. Goedd. 1. Consil. Marpurg. 24. num. 286. unde & regulari est retentionem non denegari, l. ex quibus 51. l. qui exceptionem 40. §. si pars 1. l. sim arca 33. ff. de condit. indeb. praesertim cum res ea valde sit favorabilis, & in ipsa aquitate naturali fundata, d. l. per retentionem 4. Cod. de usur. adeo ut creditor suo debitori succedens, et si non possit agere, l. debitor 7. C. de pat. possit tamen uti retentione pro suo credito, Bald. in d. l. debitori, Vultej. 1. Consil. Marpurgens. 22. num. 34.

Declarata regulam procedere, si sine vitio res ad aliquem pervenerit, aut sub sit causa retinendi rei coherenter, puta propter expensas in rem factas, v. gr. si sartor vestem retineat, ob non soluta tam mercedem, procurator vel advocatus acta, faber equum curatum & sic de similibus: securus enim effet, si res cum vitio ad aliquem perveniret. Gail. 2. ob serv. 12. n. 5.

VI.

Ubi compensatio admittitur, ibi etiam locum habet retentio, arg. l. ob negotium 20. de compensat. l. 3. C. eod. Sic leges permittunt venditori rem venditam pro pretio nondum soluto retinere, l. hereditatis 22. de hered. vendit. l. Julianus 13. §. offerri 8. l. qui pendente 25. l. bona fides 50. de act. emt. l. quod si 31. §. 8. de edil. edit. l. cum fundus 31. §. 1. de reb. cred. l. pater. 6. C. de aet. emt. Sic & marito ob impensas necessarias in dotem factas retentionem concedunt., §. item si de date 37. Inst. de act. l. quod dicitur. l. 15. de impens. in rem dot. fact. l. servus 30. de act. emt. l. si is, qui 56. §. 3. ff. de jur. dot. l. illud convenire 5. §. fin. de pat. dozal. l. 23. solut. matrimon. Bocer. class. 2. disput. de jur. dot. thes. fin. eandem concedi & commodatario, l. creditoris 15. §. fin. de furt. depositario, l. penult. G. deposit. Colo-

Colono. l. 12. ubi gloss. de vi armat. & aliis passim, ordine recenset Joh. Breiger. in disput. iugum. de retentione, per tot.

VII.

Retentio rei propriæ, cuius plenum habeo dominium, est nulla, l. in remandata 21. C. de mandat. l. sed eti. 25. §. consuluit u. de petit. hered. quia quod semel meum est, amplius meum, fieri non potest, §. sed si rem. 10. Inst. de legat. arg. l. uti frui s. si usi fruct. petatur.

IX.

Retineri non debet sibi aliquis, quod alii necesse habet dare. cap. ad aures 3. extr. de excess. Prelat. siquidem retinere nitens non sum, suo privatur. cap. de multa 28. in princ. extr. de prebend. & dignit.

An retineri possit depositum, vide

Depositum.

CAP. LXVI.
Reticentia. Veritatis
Occultatio.

Reticentia pena, das man einem verkannten Gute keine Beschwerde oder Schaden verschweigen soll / major est quam mendacii, vid. C. I. A. thes. 19. de adul. edit. v. c. si venditor, sciens patiatur ruere emtorem, & per errorem in maximam fraudem incurre: quo pertinet locus ille Ciceronis 3. offic. ubi ait: Nam cum ex L. XII. Tabul. satis esset ea prælati, quæ essent lingua nuncupata, quam qui inficiatus esset, duplice poenam subiret, à Jctis etiam reticentia poena est constituta. Qui enim mentitus est in modo agri venditi, vel in quantitate tributi, quod venditus fundus debuit publico, non tenetur in id omne, quod emtoris intercessit, sed tantum quanto minoris, l. si minor 9. C. de act. emt. qui autem reticuit modum, vel pondus rei vendita, vel tributum, cui obnoxia res vendita est, tenetur in omne id, quod emtoris intercessit, l. 13. de act. emt. simili modo qui mentitus est de artificio vel peculio servi à se venditi, tenetur denat taxat quanti minoris: qui autem sciens reticuit servum fugitivum esse vel morbosum, tenetur omnino quanti emtoris intercessit non decipi, Cujac. ad d. l. 13. in pr. & §. 6. de action. emt. in recit. pag. 842. quod tamen non perpetuum, quando enim reticentiam non nocere, texus est in l. 48. §. 1. de furt. vid. & 2. Feud. 26. §. Vasallus. & Anton. Gothofr. disp. u. th. 3.

CAP. LXVII.
Retorsio.

Axioma I.

Retorsio species est defensionis, quæ nunquam locum habet, si non offendit præcesserit, arg. l. cum in eo 44. sub fin. ff. de pat. l. 59. ff. de admin. tutor. Carpzov. P. 3. Conflit. 38. Defin. 8. num. 5. Si quidem nemo gravari, nec iusti indignari dicitur, qui patiatur tela in se rectorqueri, quæ ipse roserit, l. 11. ff. quod quisque jur. stat. Nam dicere ut servetur edictum, quod quisque

juris statuerit in alium, &c. nihil aliud est dicere, quam ut servetur æqualitas, Matth. de Afflict. ad cap. 1. num. 17. de consuetud. reb. feud. Quis igitur ausit jus retorsionis autoritate Legum destitui, qua certè jubent, ut idem jus in se statui patiatur, quod in alios statuit. l. cum in eo 44. sub fin. ff. de pat. l. cum hereditas 59. ff. de admin. tutor. l. altiu 15. ff. si servit, vindic. l. frater a fratre 38. vers. porro cum. ff. de condic. indeb. l. vindicantem 17. ff. de evit. addo ex jure diuino pariter, Matth. 17. v. 12. Luc. 6. v. 31. ex Canonico cap. iustum 2. vers. nec in se posse. distinet. g. c. cum omnes 6. vers. cum igitur extr. de const. c. pro illorum 22. §. quia vero. vers. cum nobis Legem. extr. de prebend. & dignit. vid. & Dan. Moller. in Conflit. Saxon. p. 3. conflit. 38. n. 2. ubi Reinhard. Rosa in addit. Matth. Berlich. p. 3. concl. 51. n. 3. Jac. Thöming. decis. 26. Carpz. P. 3. Conflit. 38. Defin. 1. n. 10.

II.

Retorsione facta, cessat contumelia, l. quæ omnia 28. ff. de procunat. Unde sequitur, quod adhibito uno nempe retorsionis remedio, alterum, quod est actio injuriarum, amplius competere nequeat. Harprecht. ad §. bac actio 12. n. 78. Inst. de injur. Carpzov. Part. 4. Conflit. 46. Defin. 10. num. 6. quia cessante causa cessat effectus, qui est actio ipsa, cap. eti. Christus 26. extr. de iurejund. cap. cum cessante bo. in princ. extr. de appellat. cap. cum infirmitas 13. extr. de pæn. & remiss. 28.

III.

Retorsio non infamat eum cui insinuat. Rennemann. de jure retors. p. 140. seqq.

CAP. LXIX.
Retractatio, Retro-
tractio.

Axioma I.

Retractari id, quod semel legitime factum est, ex supervenienti casu non debet. l. 1. ff. de irin. acta privat. l. donationes in concubinam 31. ff. de donat. cap. factum 73. de R. l. in 6. Carpzov. P. 3. Conflit. 28. Defin. 8. num. 7. neque etiam, quod semel bene definitum est, retractari debet, nisi ubi major autoritas fuerit, cap. quod benè 6. q. 4. hinc nunquam retractationem locum habere in præjudicium juris, quod interim fuit quæsumi alteri ex l. bonorum. 24. l. si indebitum. §. 1. rem. hab. not. Afflict. decis. 286. Hartm. Pistor. 3. quæst. 24.

II.

Ut retrorahatur quid, per fictionem contingit, & propriea nunquam admittitur; nisi quando æquitas hoc vadet; ea vero cessante, nihil retrorahatur, l. postliminium 19. cum ibi allegatis de captiv. & postlimin. revers. Hartm. Pistor. lib. 3. q. 24. num. 16. Retrotractio quoque actus fieri nequit in tertii præjudicium. Hinc princeps post mortem institutor non potest in præjudicium herendum ab intestato confirmare, majoratum. Perez. C. de propos. sacr. cubic. num. 7.

CAP. LXIX. Retractus. Retro- venditio.

Axioma I.

Quoties quis se fundat in retractu, toties illum sibi competere vel pacto, vel statuto probabit, quia retractus refragatur libertati commerciorum, pro hac verò presumitur; nec constitutio Friderici Imperatoris unquam apud nos recepta, sed totum jus retractus ex moribus & statutis dependet. Brunnem. cent. 2. decis. 80. Socius igitur, qui se fundat in jure retractus ratione partis à socio vendita, tenebit illud probare. Carpz. P. 2. Conf. 31. Defin. ult. in fin.

II.

Retractus gentilitius competit duntaxat illi, cui statutum concessit: quia retractus gentilitius à jure novo reprobatur per l. adum. 14. C. de contr. emt. sic in locis, ubi jus civile viget, retractus haud est validus.

III.

Quicunque primus est in successione, ille quoque primus est in retractu, quia hic potius jus habet, ergò meritè erit preferendus, & quia jus retractus per omnia ferè imitatur naturam successions ab intestato. Hinc igitur etiam contra remotionem agnatum jus retractus locum habet. Berlich. P. 2. concl. 39. n. 54.

IV.

Quoties quis ex jure retractus rem reperit, roties easdem conditiones acceptare tenetur, quas primus emtor, quia retrahens succedit in locum primi emtoris, ut ergò & onore & commodo emtoris utatur, aequum est. Ita ergò si conventione emtori fides habita sit de pretio, dafvers auf gewisse Tagzeiten bezahlen möge / procedit etiam retrahent. Zoëf. tratt. de retrovend. num. 98.

Limita: nisi dolosè in contractu fuerit versatus primus emtor, utsiote si fraudulenter majus premium ad impediendum forte retractum obtulerit.

V.

Quocunque in primæ venditione convenitum, illud censetur repetitum in retrovenditione, quia haec estimatur ad modum primæ venditionis, ita ergò idem premium in retrovenditione solvendum.

Limita: nisi expressè vel tacitè aliud actum; semper enim subintelligitur clausula: si res in eodem statu permanerit, nec deteriorata fuerit.

CAP. LXX. Reverentia.

Axioma I.

Reverentia juri non potest praescribi, c. cum non liceat 12. ubi latè Felin. de prescript. fac. qua not. Roch. de Curt. in repe. c. fin. col. 79. in pr. extr. de prescript. Ludov. Gomez. ad §. panales. Inst. de action. n. 31.

II.
Reverentiali juri pacto partium renunciari non potest, l. alia 14. §. eleganter 1. ibidemque Bart. ff. solut. matrim. quemadmodum nec remitti.

Intellige nimurum expresse, non verò tacite, arg. l. 2. C. de juram. cal. & cap. 1. eod. in 6. puta quando pater vel patronus non invitus in judicio comparuit, vid. Lud. Gomez ad §. panales. Inf. de act. n. 31.

III.

Reverentia par cuique parentum debetur, l. furioso 4. ff. de curat. farios. 1. veluti 2. ff. de justit. & jur. l. quicque litiganti 4. §. fin. l. parentes 6. ff. de in ius voc. Roland. à Valle confil. 37. n. 3. cum seqq. vol. 3. Dec. in l. 3. C. de in ius voc. cand. ubi in nor. 3. inquit: Sicut patri reverentia debetur, ita & matri, quia patris & matris equalis est pietas, licet in æquali potestas, §. famina 10. Inst. de adopt. Gœdd. 3. Confil. Marburg. 28. num. 131. Distinguunt tamen Carpzov. 6. respof. 9. n. 19. inter reverentiam naturalem & civilem. illa (juri naturalis) utrique parentum ex aequo debetur: Non etiam hæc, que solo jure civili nascitur, que in patria potestate, que juri civili assignatur, fundata est: Hoc enim jure patria potestas non est concessa sexui, qui se ipsum regere nequit. Ergo nec jura inde manantia.

IV.

Officiales puniuntur, si illustribus personis non debita praestetur reverentia, e. gr. si consilium ingredi volentibus non pateat ingressus, aut reverentia inter salutandum illis non habita fuerit, aut denegata sedendi cum judicibus facultas, cum & ipse princeps illis assurgat. l. 2. C. de proxim. sacr. scrib. ibique Perez. n. 22. Idem ad iii. C. de domest. & protet. n. 6.

CAP. LXXI. Revocatio.

Axioma I.

Revocatio presupponit habitum, l. decem 116. de V. O. c. ad dissolvendum 13. extr. de defonsata. impuber. Pantzsch. 2. q. pmct. 13. n. 75.

II.

Per revocationem generalem non censentur revocata ea, quæ specialibus locis vel persona prius fuerint concessa, cap. pen. de prescript. in 6. Castr. conf. 146. p. 1. incip. super primo. Alciat. in tract. presumpt. reg. 3. pres. 69. Thom. Grammatic. confil. 103. num. 235. Gylman. 1. p. 2. vol. 7. tit. 11. n. 17.

III.

Revocate licitum est re integra, quod quis fecit, cap. quicunque 11. de sent. excomm. in 6. Unde & potestas re non integra alicui revocari non potest, cap. in causis 30. extr. de elec. sicut nec ea, quæ per modum contractus sunt concessa, l. quod semel 5. ubi Bald. ff. de decret. ab ordin. faciend. Cyn. Bart. & Paul. de Castr. in l. digna. C. de LL. Bald. Salicet. Igneus in l. donationes quas. C. de donat. ins. vir. & uxor. Imol. in c. 1. vers. 5. per

per predicta de constitut. Paris. consil. 11. n. 47. & n. 54. vol. 1. Barbat. in cap. novit. n. 177. de judic. Roland. à Vallé consil. 26. n. 19. lib. 2. Ant. Gabr. comm. opin. tit. de jure questio. concl. 5. n. 1. Regn. Sixtin. 1. Consil. Marpurg. 9. n. 81. sed illud tamquam revocatur, quod illicite factum est, e. causam 18. extr. de rescript. siquidem illicitum mandatum per superiori revocari posse, textus est in cap. Quintavallii 23. extr. de jurejur. sicut & ea, quae metu non obstante juramento tradita sunt, cap. Abbas 2. extr. de his, que vi.

IV.

Quoties alterius contrahentium nihil interest, toties contractus ab altera parte revocari potest, quia sic alter queri nequit de jure sibi ablato & damno illato, & sic actione destituitur. Exemplum est in deposito l. 1. §. 5. ff. deposit. mandato §. 11. Instit. Mandati. societate, §. 4. Instit. de societ.

Amplia, ut procedat, licet conventum sit, ut intra certum tempus tantum revocetur.

V.

Revocari debent in pristinum statum, quae sunt post appellationem, cap. consideramus 10. extr. de elect. cap. ex conquisitione 10. extr. de rest. spoliat.

VI.

Revocationi æquivaler certa scientia principis, cap. pastoralis 28. extr. de offic. delegat.

VII.

Revocatio faciliter inducitur, quam concessio. l. si fuerit 10. de reb. dub. §. sed si quis priore 3. Instit. quibus mod. testam. infirmam. ubi Aretin. per gloss. in l. si quis priore ad Trebellian. Socin. jun. consil. 85. n. 1. Pantchman. 2. q. 1. n. 88.

IX.

Revocatio generalis tantum operatur ad omnia, quantum specialis ad singula, arg. l. duo 30. de administrat. tut. l. si servus ejus 82. de acquirend. bored. l. omnes 4. C. de prescription. 30. annor. l. 2. Cod. de quadr. prescript. Pantchm. 2. q. 13. n. 13. l. minor. 39. ff. de evict.

IX.

Revocari possunt de facto, quæ de facto sunt, Innocent. in cap. audit. de restitut. spoliator.

De Revocatione Donationis vid. Donatio.

CAP. LXXII.

Reus.

Axioma I.

Reus non statim est, qui accusatur, sed qui convincitur, can. ult. caus. 15. q. 8. unde & accusator reo nisi presente non auditur, cap. accusatori. cap. accusare, & seq. c. absente 3. q. 9. reus etiam dicitur, qui falsum de alio profert, & qui crimina faciliter credit, cap. non solum 85. n. 3. sicut & ille reus est, qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit, cap. quisquis 80. §. uterque. d. quest.

II.

Reum inauditum condemnare juris ordo non patitur, l. de qua re 74. ff. de judic. l. prolatam 4.

ubi Bart. C. de sentent. & interlocut. l. absentem 6. junct. gloss. in verb. non posse. C. de accusat. l. meminerint 6. C. unde vi. 1. i. & tot. tit. C. de requiri rend. reis. cap. i. in fin. ibi: nec nos contra inauditum. de cauf. possif. & propriet. cap. nos in quemquam. 2. q. 1. Jalon. in l. 2. col. 4. vers. item. adde C. de edend. vid. & Apost. Paul. ad Tim. 1. Epist. cap. 5. quo respicit & illud Nicodem: Num quid & lex nostra judicat hominem, nisi prius audierit ab ipso & cognoverit, quid fecerit? Job. 7. v. 52. cum reo cuique sua pateat defensio. Carpz. in Crimin. P. 3. q. 13. n. 6. Reulin. lib. 3. consil. 1. num. 7.

III.

Reus excipiendo fit actor & probationis onere gravatur, l. 1. ibi: qui si probaverit. C. de sciar. cap. frater uester 47. dist. 50. cap. unic. §. si quis hominem. ibi: nisi per duellum, &c. de pace teneund. Andr. Gail. 1. de P. P. cap. 16. n. 4. Mafcard. de probat. concl. 804. n. 31. Menoch. 1. presumpt. 3. n. 46. Carpzov. in Crimin. Part. 3. quest. 106. num. 48.

IV.

Reorum est fugere, l. ult. §. ubi autem. C. de bon. matern. l. 2. pr. & §. 1. C. de jurejur. proper calunn. Bart. Calstr. Jalon. post gloss. in l. de die. per illum text. ff. qui satisfar. cog. Goedd. ad l. 3. de V. S. n. 2. litesque protrahere, responsiones effugere, undecunque moram necesse, argum. l. properandum 13. §. 1. C. de judic. Unde presumtio est adveritus eos, qui nimis subtiliter dilataiones querunt, quod non necessitate, sed moræ studie hoc faciant. cap. nullius 4. extr. de presumpt. ubi Felin. n. 1. citat verba Bald. ad cap. in presentia. col. pen. extra. de probat. non vadit. (inquietis) qui de innocentia sua confidit per mendicata suffragia, sed festinat, ut veritas inquiratur, l. si fidei iusfor 29. §. quadam 4. ff. mandat.

V.

Reus & actor eodem jure consentur, & eadem est utriusque conditio, cap. pendentiam 2. extr. de mut. petit.

VI.

Reus astore non probante debet absolvi, cap. cum Ecclesiast. 29. extr. de cauf. poss. & propriet. cap. mulier. 34. extr. de jurejur. cap. accedentibus 15. extr. de privileg. quamvis reus nihil probaverit, cap. unic. extr. ut Eccles. benefic. licet probatio nes sint æquales, cap. ex literis 3. extr. de probat. vel obscura partium iura, nihilominus tamen reus absolvi debet, cap. inter 6. ir. fin. extr. de fid. inst.

VII.

Rei forum sequitur actor. can. neminem caus. 3. q. 6. can. experientia, & seq. caus. 11. q. 1. cap. duo simul, q. 9. extr. de offic. ord. cap. 1. cap. si Clericus 5. cap. cum sit 8. extr. de for. compet. cap. relatum 21. de jur. patronat. cap. statutum 11. §. cum vero. de rescript. in 6. vid. supr. lib. I. c. de Actore.

IX.

Reus est, qui peccat, & qui peccanti consentiunt, cap. ita 11. quest. 3. cum non solum reus judicetur is, qui facit, sed etiam qui facientibus

CON-

consensum præbet; cap. omnes 17. qu. 4. cap. vii.
duas, in fin. 17. q. 1.

IX.

Reo non incumbit onus probationis, sed actio-
ri, cap. quia, & seq. 6. q. 5. vid. & supr. lib. XIV.
cap. Probatio. nisi quando contra eum militat
præsumptio, & tunc onus probandi in cum trans-
fertur, cap. unic. extr. ut Eccl. benefic.

X.

Reo illa poena est infligenda, quæ magis time-
tur, cap. quoniam, extr. ut lit. non contestat.

XI.

REI partes favorabiliores sunt parti-
bus actoris, I. favorabiliores 125. ff. de R. I.
l. matrem 17. C. de prob. c. cum inters. extr.
de except. Menoch. de presump. lib. 1. pref.
go. n. 1. [siquidem in jure cum reo beni-
gnus, quam cum actore agitur, I. qui ac-
cusare 4. & l. ult. C. de edend. I. inter par-
tes 38. ff. de re judic. unde etiam pluribus
defensionibus non solum diversis, sed &
contrariis uti potest. I. cum de indebito 25.
in princip. de probat. I. 5. & l. 8. ff. de ex-
cept. l. squidem 9. Cod. eod. tit. Carpz. p. 3.
q. 105. n. 21. in criminal.] Quod intelligen-
dum est procedere in fine litis, quia in
principio magis favendum est actori, ut
per Thom. de Thomasset. regul. 110. & 270.
Menoch. dict. pref. go. num. 18. Gail. lib. 1.
observ. 31. n. 9. Buccaron. de different. in-
ter judicia civilia & crimin. differ. 164. n. 5.
cum seqq. cui adde, quod Reo favendum
sit potius, quam Actori etiam in ambi-
guis, I. favorabil. 125. ff. de R. Jur. §. reti-
nende 4. Inflit. de interdict. cap. cum sunt
partium 11. de R. I. lib. 6. prout exornant
Hippol. in l. unius. §. in ea. à num. 6. ff. de
ques. & consil. 51. num. 41. Alciat. de pre-
sumpt. reg. 3. pref. 44. Menoch. in simili-
tud. lib. 2. pref. 90. Sanchez in Precepta
Decalogi. tom. 1. lib. 1. cap. 9. n. 51. hinc pri-
vilegium alicui tributum in agendo ma-
gis ei competit dum convenitur. Brun-
nen. C. de comit. consil. in fin.

Non obstat, quod obscura petitio
Actoris declaratur in favorem ipsius
Actoris, & non Rei, l. si quis intentione 66.
ff. de re judic. quia rejecta solutione, gloss.
verb. Actori, in d. cap. cum sunt partium,
& gloss. 2. in cap. cum ad Sedem, de restitu-
spoliat. afferentium hanc regulam proce-
dere in fine judicii, hoc est, in decisione
causalium, at verò d. l. si quis. in principio
litis, quo tempore magis favetur Actori,
respondeatur, sensum hujus Axiomatis, &
similium esse, quod ubi Jura partium, id
est, Actoris & Rei, sunt obscura hinc in-
de, quia scilicet post discussionem eorum,

quæ utrinque adducta & allegata sunt,
res adhuc obscura, omniaque sunt paria,
& necessariò facienda est interpretatio
in favorem alterius ex litigantibus, tunc
potius Reo favendum est, tum propriæ
conditionem ipsius miserabilem, secun-
dum quam cum præsumatur cum non
plenè instructum accessisse, & tamen
æqualiter docuit de jure suo, plus aliquid
egisse videtur quam Actor, & par est cre-
dere, quod si plenè esset instructus, ple-
niissimè suam innocentiam ostenderet;
tum etiam propter causam absolutionis,
quæ in re dubia securior & favorabilior
est, l. absentem 5. ff. de paenit. cap. alligant.
vers. nonne 26. q. 7. Unde fit, ut Axioma
hujusmodi non tantum in fine respectu
sententiae ferenda, quæ data paritate
probationum, potius ferenda est pro
Reo, gloss. 2. in cap. Clerici 81. dist. Hippo-
pol. consil. 2. num. 12. & à num. 18. Duen.
reg. 313. limit. 2. sed etiam in principio, &
in medio litis procedat, ut quia Reus ali-
quid petit, quod re hinc inde discussa,
pro utraque parte, dubium est, an conce-
di debat. Quare cum in d. l. si quis. non
agatur de interpretatione eorum, quæ
utrinque sunt obscura, sed de declara-
da petitione, quæ dubia proponit per
Actorem, meritò tunc in ipsius favorem
fit interpretatio, quia non convenit ea,
quæ Actor producit, retorqueri in ejus
odium, & in favorem rei, cui sat est (ser-
vata justitia æqualitate, iuxta regul. non-
licet 33. de R. I. lib. 6.) idem concedi, ut
videlicet exceptio, quam dubiam propo-
suit, in ipsum favorem explicetur, iuxta
d. l. si quis.

Limita tamen, nostrum Axioma non
procedere, si Actor tueatur causam ali-
quam Jure favorablem; ex quo enim
tunc omnia ex parte ipsius & Rei non
sunt paria, præponderat favor cause, &
sententia pro Actore fertur, cap. ex litte-
ris 3. de probat. cap. ult. in princ. de re ju-
dic. l. in partes 38. ff. illo tit. & docent Al-
ciat. d. pref. 44. n. 13. & Tiraquell. id ex-
tendens ad quacumque causam piam in
tract. de privileg. pia causa, privil. 140.
cum seq.

XII.

REI officium est se defendere, l. i. in
princ. ubi Bart. & Doct. ff. de edendo. Iaf.
in l. si ex pecunia. col. fin. vers. circa illud.
C. de serv. fug. Cardin. Tusch. pract. concl.
tom. 7. lit. R. concl. 327. n. 3. Vide quæ dixi
verb. actor.

CAP.

CAP. LXXIII.

Rigor.

Axioma I.

Rigorem quando lex civilis fovet, licet expresso per Canonem non reprobetur, talis rigor non observatur de Jure Canonico, cap. dilecti. de judic. Abb. in c. filius s. per ill. text. de restam. in ult. notab. item in repetit. e. cum effe. col. 5. § 6. eod. tit. & cap. Ecclesiast. de confit. Gomez. ad §. actionum. In fit. de actionib. n. 4. quem confitare in generalitate verborum legis, non attentamente & ratione ipsius, autumant Canonistae in cap. 2. de re jud. quos citat Covarruvias reg. possessio. p. 2. §. 6. n. 6. de Regulis Juris in b. appellatus eum, juris excessum ad terrorem, Abbas d. cap. 2. in princ. de cuius asperitate vide Mantic. 8. obser. 81. Valascum q. 5. n. 3. Unde etiam Pontifex rigorem juris in d. cap. literis, de restit. spoliati. (ut advertit Panorm. ibid. n. 6.) accepit pro odio illa subtilitate, qua benignitati opponi solet, quod probare videtur text. in l. generaliter 24. §. si quia seruo io. in fin. de fideicommiss. libert. ubi rigor jus subtile dicitur, & cap. cum illorum 32. de sentent. excomm. latè Tiraquell. de remitt. consangu. §. 35. gloss. 1. n. 21. dum docet, rigorem juris esse summum illud jus, quod à Cicero, Terentio, & aliis summa iuria appellari convevit, rigorosa etiam dispositio dura dicitur in l. profectio 10. ff. qui & a quib. manumiss. quod odii plena sit, quod latissime explicant Covarr. in d. cap. possessio. p. 2. §. 6. de R. I. Menoch. remed. 1. recip. possessio. n. 21.

Intellige verum de taliriore, ubi nulla ratio per aequitatis artem elici potest, Treutl. vol. 1. dis. 1. th. 2. lit. b. non vero de justitia aequitatis, conf. Duaten. 2. dis. anniv. 18. & ad tit. de just. & jur. cap. 2. Ant. August. 4. emend. 8. Conan. 1. comm. 11. Donell. 1. comm. 13. Coras. p. 1. de art. jur. cap. 15. Siquidem hoc in casu rigor & aequitas, quoad justitiam, non sunt contraria, imò utrumque sub justitia contrinetur, quia justitia est ars boni & aequi, alioqui si dixeris esse contraria, ut Dd. plerumque loqui solent, necesse est fateri, quod justitia contineat secum pugnantia. Et si rigor est justitia, fateri oportet aequitatem esse illi rigoris contrariam, quod absurdum, & contra l. placuit & C. de judic. Non sunt ergo aequitas & rigor legis contraria, sed altera alterius moderatrix & suave temperamentum ex ratione legis ipsius deductum, (quod Aristoteles *Metaphysicae* vocat, glossa vero in cap. ut constitueretur. verb. detrahendum. distin. 50. dispensationem,) & sicut exceptio temperat regulam, ita aequitas temperat rigorem legis, nec tamen omnino sunt opposita, sed utraque sub lege & justitia continentur & secundum hanc accipienda esse, cap. 2. & cap. fin. de transact. l. in ambiguis 5. §. quoties 2. de Regulis Juris d. l. placuit 8. C. de judic. refert Alvar. Valascus d. q. 5. n. 3.

II.

Non debet pati ad arma & rixas procedere eos Praetor, quos sua jurisdictione potest comprehendere, l. 13. §. de usu fructu.

III.

Rixa inceptor non dicitur, quia ira aliquid facit, sed qui ad iram provocat, post Aristotelem Bald. per eum allegatus consil. 143. super questione. col. 1. lib. 1. Farin. 1. consil. crim. 35. n. 14. atque hunc semper dici in culpa esse docet Bald. in l. si ex plaga. §. cum Tabernarius. ad L. Aquil.

IV.

Rixa autor proper homicidium non tenetur ordinariā poenā, nisi & pugnae autor sit. Jobann. à Sande decisi. l. 5. tit. 9. defin. 7.

CAP. LXXV.
Rogatio. Rogari.

Rogare est jubere & mandare, l. 1. §. 1. ff. mandat. Unde verbum rogo esse significativum voluntatis ipsius rogantis, cum demonstret, quid ille velit, ait Menoch. l. 2. arbitrar. judic. cas. 46. num. 19. Ubi simus etiam limitat procedere

in

51. extr. de sent. excomm. ita rigori detrahitur, ubi multorum strages timetur, cap. ut constitueretur 25. in fin. dist. 50. cap. quoties à populis 1. 9. 7. ita rigorem temperari matraretudine debebare, textus est in Clem. 1. §. quia de judic. ita quandoque Rigor juris ratione etatis temperatur, cap. ult. extr. de sent. excomm. cap. ult. distin. 14. & generaliter rigorem juris non esse servandum, secundum Canones, præcipue ubi ius actoris factum est deterius, alienit cap. 1. extr. de dol. & contum.

CAP. LXXIV.

Rixa.

Axioma I.

Ubi rixa inopinata datur, ibi cessat dolus, l. 1. §. Divus 3. ff. de sciar. & ibi Albertic. n. 5. in fin. l. si in rixa 17. post num. 1. ff. eod. Gram. decisi. 17. n. 4. & decisi. 23. n. 6. Menoch. de arbitri. judic. q. cas. 362. n. 4. vers. hoc juris. & n. 1. Ludovic. Peguerus decisi. crim. 14. n. 15. Handed. consil. 99. n. 45. lib. 1. Farinac. 1. consil. 67. in addit. sub lit. 4. unde rixa initium semper attendendum esse, ut dignoscatur, an fuerit simplex, vel ex proposito processerit, colligit Blanc. in sua pract. criminal. §. secunda pars defensionis. n. 11. ideoque quando rixa à joco incipit, animus non occidendi adfuisse censetur. Cephal. consil. 31. n. 4. vers. tertia presumptione. Berzazol. 1. consil. decisi. 309. n. 1. & 2. quapropter homicidium rixa calore commissum, licet dolo commissum dicatur, & ex proposito, & forsan ex hoc videatur, pro eo imponi posse poenam ordinariam: aequus tamen judicant Doctores, cum non nisi extraordinariā posnā plecti debere, per d. l. 1. §. Divus 3. in fin. de sciar. & l. 1. §. quero ad Tertull. Farin. 1. consil. 2. in addit. lit. c. Conf. Tiraquell. de pen. temp. caus. 1. n. 1. & seqq. Alber. in l. si in rixa. post n. 3. de sciar. Gram. decisi. 1. n. 4. & decisi. 23. n. 6. Clat. in pract. crim. §. homicidium. n. 37. vers. alia etiam est defenso. in fin.

II.

Non debet pati ad arma & rixas procedere eos Praetor, quos sua jurisdictione potest comprehendere, l. 13. §. de usu fructu.

III.

Rixa inceptor non dicitur, quia ira aliquid facit, sed qui ad iram provocat, post Aristotelem Bald. per eum allegatus consil. 143. super questione. col. 1. lib. 1. Farin. 1. consil. crim. 35. n. 14. atque hunc semper dici in culpa esse docet Bald. in l. si ex plaga. §. cum Tabernarius. ad L. Aquil.

IV.

Rixa autor proper homicidium non tenetur ordinariā poenā, nisi & pugnae autor sit. Jobann. à Sande decisi. l. 5. tit. 9. defin. 7.

CAP. LXXV.
Rogatio. Rogari.

Rogare est jubere & mandare, l. 1. §. 1. ff. mandat. Unde verbum rogo esse significativum voluntatis ipsius rogantis, cum demonstret, quid ille velit, ait Menoch. l. 2. arbitrar. judic. cas. 46. num. 19. Ubi simus etiam limitat procedere

in

in his, qui jubere possunt, non verò in iis, qui jubere non possunt, d. l. i. §. 1. ff. mand. siquidem rogationem Domini esse praeceptum, patet ex gloss. in l. i. verb. quemadmodum quod jussi. iuxta Mimum rogando cogit, qui rogar potentiorem, Wesemb. i. consil. 45. n. 11.

CAP. LXXVI.

Roma.

Roma est caput orbis terrarum, l. 3. §. quoniam verò. C. de Consulib. l. 1. §. 10. C. de V. I. E. & omnium civitatum, §. ult. Inflit. de fated. & nationum, cap. beati, in fin. 2. q. 7. communis nostra patria, l. 33. ad municip. l. 19. de interdict. & releg. l. 2. C. de Consul. Tusch. præc. concl. tom. 7. concl. 366. Lud. Gomez ad §. fuerat. num. 5. Inflit. de aet. ubi intelligit non respectu urbis, sed propter residentiam Imperatoris. Urbs æterna & terrarum dominia, Ammian. l. 14. in qua fortunam imperii habitate putabatur, Arnold. Clapmarus de arcan. Rerum publicar. l. 2. cap. 26. Ungepaup. exercit. Justinian. 5. q. 2.

CAP. LXXVII.

Rubrica.

Axioma I.

Ex rubrica optima sumitur interpretatio nigris, sive ipsius textus, qui rubrica subjicitur, Bart. Bald. Alex. Dec. in l. 1. per ill. text. ff. de reb. cred. & tot. tit. C. de relig. & sumpt. Bart. in l. 1. ff. de confirmat. tut. Gloss. in l. 1. circa fin. C. ne fiduci. juss. dot. dentur. & in Auth. ad hec C. de usur. Quando enim aliqua materia posita est sub aliqua rubrica, inde judicatur esse illius naturæ, cuius est rubrum, Gloss. in cap. 1. & in cap. si super. de offic. deleg. in 6. & in cap. tibi qui. de rescript. Everhardus in loc. Topic. à rubric. n. 1. ubi post alios à se allegatos addit iis locis, argumento hoc concludi posse. Executores & conservatores datos à Papa habere jurisdictionem delegata, quia de ipsis agitur sub rubrica de offic. deleg. & n. 4. subjicit Legem vel Canonem in dubio intellegi debere, ut conveniat rubrica, per l. Imperator 16. ubi Bart. ff. de in diem addit. & Panorm. in cap. inter alia. circa fin. de immunit. Eccel. Quod & de statutis respondet Decius consil. 396. num. 7. dicens: Rubricam declarare & demonstrare intentionem statuti. Hinc Bald. in l. un. col. 2. C. ne liceat ter provoc. inquit: Quando textus est dubius, rubricam probare, quomodo talis textus intelligendus sit, additique hoc valde notabile esse pro rubricis statutorum, vide & Decian. respons. 13. num. 26. lib. 3. ubi ait ab omnibus Doctoribus doceri, in dict. l. 1. ff. de reb. credit. quod ex rubrica statuti arguere liceat, consule & Johan. Richard. in specie de statutis Reipublicæ Francofurtensis agentem consil. 33. n. 18. lib. 2. Quare si rubrica sit generalior nigro, hoc est, plus continet, quam Leges positæ sub ipsa, allegari posse ad decisionem causarum, tradit Glossa ex l. 1. & rubr. C. de Capit. Civitatis. cens. exim. lib. 11. quod verum, si orationem perfectam habeat, Ripa in

dicit l. 1. n. 13. Bolognet. n. 11. & Cagnol. num. 23. quia quando rubrica plures casus decidit, magnum verò decidat unum, videtur hoc exempli gratia fieri, quod non restringit regulam, §. ha. Genus. Inflit. de gradibus, vel poni ille casus tanquam magis dubitabilis, quo casu inde non excluduntur alii casus in rubrica expressi. Vide Fischin. n. contr. 67. si itaque verba nigri sint obscura, declarari debent per rubrum. Gloss. in l. 1. C. ne lic. tertio provoc. & late prosequitur fact. in questione, si statuti rubrica ita erat concepta. Filia dotata non succedit, aut generaliter intelligatur exclusa etiam à bonis patria, cum in negro diceretur, nisi de bona maris & aqua. n. contr. q. 68. per tot. quia ex rubro nigrum explicandum est. Nic. Everhard. d. loc. n. 11. Gloss. & Bart. in l. 1. C. de cap. civit. censib. exim. Carpov. P. 4. Confit. 6. Defin. 1. n. 7.

Limita: nisi quando textus cum rubrica repugnaret, tum enim textus magis attenditur, quam rubrica. Jason in l. 1. n. 5. de reb. cred. Everhard. d. loc. num. 12. Menoch. lib. 6. præsumpt. 2. n. 17. quo referri potest t. r. C. de juar. ubi Azo in summa lib. 11.

II.

Rubrica præbet auctoritatem arguendi, sicut textus gloss. singularis in l. 1. C. etiam ob Chirograph. fac. l. pen. ff. de stat. bonis. gloss. sub rubr. ff. ad Leg. ful. de adult. & l. 1. ff. fieri. petetur. Inde rubrica ad denotandum id, quod in contextu habetur, conscribuntur, ne rubrica plus quam in textu legis disponere censeatur. Alciatus in rubric. ff. de rebus credit. Menoch. 6. de præsumpt. 1. n. 4.

CAP. LXXXIX.

Ruina.

Ruina metus sit tantum, c. si enim 40. in fin. de paenit. diff. 2.

CAP. LXXXIX.

Rumor.

Rumor minus est quam fama, Innocent. in cap. 3. tit. de præsumpt. per cap. super eo 2. de consanguin. & affin. Rumor enim facilis nascitur, quam fama, l. fin. ff. de hered. inflit. l. 28. ff. de offic. testam. Cicero 1. de Onat. indeque rumor vicinia non facit probationem, cap. super. extr. de eo, qui cognov. consanguin.

CAP. LXXX.

Rusticitas, Rusticum,

Rusticus.

Axioma I.

Rusticitati hominis parcendum est, l. 2. §. 1. si quis in jus vocat. non ierit. & rusticitati venia præbetur. Novell. 154. cap. 1. quæ enim per rusticitatem omittuntur, ea nocere non dicuntur, l. 1. §. ult. de ventur. inflit. l. 3. Cod. de defens. civit. Unde videmus rusticitatem excusare a dolo præsumpto. Jason in l. 7. ff. de juris. num. 32. Ripa

Ripa in tr. de pest. tit. de remed. preserv. contra pest. num. 232. quod tamen absolute verum non esse autem Menoch. 2. arbitr. jur. cas. 194. numer. 34. idque ideo quod dolus tantum presumptus insit, cum filius sine venia per rusticitatem parentes in jus vocat, quem tamen non excusat, colligitur ex d. l. 2. si quis in jus vocat. utpote in qua dolum presumptum fuisse patet ex eo, quod dolus verus, ut qui claris & manifestis probationibus detegi debet, l. dolum. 6. C. de dol. in casum d. l. 2. vere non cadat. Quando igitur in dubio rusticitati favendum sit, tunc nota est distinctio haec, quod ipso quidem jure ea non excusat, ac privilegiata sit, quia privilegia (ut strictae interpretationis) non sunt tribuenda illis, quibus nec Lex concedere solet, sed tantummodo ex aequitate in casibus iure expressis, si nimis iudicii ita visum fuerit, succurratur, Menoch. d. l. num. 83. Alex. in l. juris ignorantia. C. qui admitti. Decius in l. si quis. numer. 35. de jurisdict. & cap. super literis. de rescript. numer. 7. & ibi Berous numer. 68. Decius consil. 274. col. 2. Ripa in tract. de pest. tit. de remed. preserv. contr. pest. num. 246. Tiraquell. in tract. de pan. Leg. caus. 11. in fin. unde & hoc respectu rusticus, in quo simplicitas, non duplicitas dominatur, ob contumaciam, in quem alii incident, d. l. 2. ff. si quis in jus vocat. junct. l. consummatio 33. ff. de re judic. excusari petebitur, maximè quando Doctorum copiam habere non potest. Zafius in l. si quis. de jurisd. numer. 24. cum seq. eodem modo & præter regulam, quæ in aliis obtinet, excusare a suspicione usuraria, patet ex cap. ad nosfrans. de empt. l. cum allegas 15. C. de usur. l. pater 17. in princ. de dol. except. posse item rusticum aliquo modo excusari a contrariis testimoniosis, ut à poena falsi, text. est in Novell. 90. §. quamvis.

Limita I. secus esse in sagacibus & versutis, qui adeò sunt callidi, ut non agros coluisse, sed studiis operam dedisse videantur, vulgo quadrati disti, maximè quando copiam JCTorum habere possunt, quod è loci presumitur, ubi merum & mixtum est imperium; hic enim dicitur locus insignis, etiam si esset castrum, & non civitas, aut si non habent, sicut tales vadere in sylvas pro lignis, aut mulieres deducere ad tempora pro indulgentiis solent, ita & ad doctos viros ire pro consiliis poterunt, prout loquitur Baldus in l. 6. num. 1. C. qui admitti. add. & Glōss. in l. Athleta & de rusticis, de excus. tut. quamnot idem Baldus in l. 1. C. de interd. matrim. & l. 2. Cod. de rescind. vendit. Andr. Sicul. consil. 76. illud medium. col. fin. vol. 3. & in d. cap. super. in literis. num. 64. & 66. de rescript. Thom. Ferrat. in cautel. 17. incip. magna est, in fin. Jafon in l. venia. ubi latissime C. de in jus vocand. Decius in l. si quis id. de jurisdict. num. 34. & in d. cap. super literis num. 7. in fin. de rescript. & ibi Berous num. 66. Ludovicus Gomez, ad §. Serviana. numer. 30. Instit. de actionib.

Limita II. in his, quæ sunt juris naturalis, l. 2. |

C. de in jus vocand. vide omnino Farinac. de probat. quest. 19. num. 53. vel juris notorii, Angelus & Imola in l. ex consensu. §. ult. ff. de appellat. Alex. consil. 103. num. 14. libr. 1. Menoch. d. l. 2. cas. 194. num. 16.

Limita III. in rusticico, qui clandestinè aliquid facit, l. qui contra 4. C. de incest. nupt. l. 1. C. de interdict. matr.

Limita IV. in his, quæ sunt inducta ad rigorem, vel ad solennitatem alicuius actus conservandam, veluti in testamento, l. ult. C. de testam. l. juris ignorantiam 6. C. qui admitti. & ibi Bald. idem in l. quinque. Cod. de serv. fugitiv. Angel. Aretinus in princip. Instit. de actionib. Wesebe- cius lib. 2. consil. 88. num. 18.

II.

Rustici adscriptitii, Coloni, inquilini sunt pars inseparabilis fundorum, ne quidem per momentum, l. 15. C. de agric. & Censit. adeò ut nec fundi sine adscriptitiis, nec hi sine fundo vendi, legari, obligari possint, l. 2. 7. C. eod. l. 112. de Leg. 1. & qui quid ex his separatum emerit, male fidei possessio est, qui praescribere nequit, & vendorit ejusque heredes Colonos venditos vindicare possunt. Neque enim hic contractus iuramento confirmari potest.

Limita (1.) dominus plurium fundorum Colonos ab uno in alium transferre potest, si tamen fundi postea diversos sortiantur dominos, enjuslibet fundi dominus pristinorum Colonorum liberos vindicare potest, l. 13. in fin. C. eod. Liberi enim Colonorum in tantum etiam à fundis sunt inseparabiles, ut nullo privilegio, dignitate, officio, principis Rescripto liberentur l. 11. 15. C. eod. (2.) si quis alienum Colonum fugitivum receperit, fugitivum & alterum de suis reddere tenetur l. 12. C. eod. (3.) Adscriptitus domino in vita potest fieri Clericus, modò substitutum agriculturæ sitat, auth. adscriptitios. C. de pise. & Cler. Perez. C. de Agricol. & Censit. numer. 5. segg.

III.

Rustici regulariter non sunt obligati dominis praestare operas absque salario. Itaque domini contra subditos non habent intentionem, fundatam, sed dominis probatio incumbit. Brunnem. ad l. un. C. ne opera à Collator. nec juvat dominos, quod per longum tempus subditis ista obsequia prefliterint, aut onera subierint, quia existimant per violentiam imposita, & timore magis quam jure praeflita, praesertim si per ea avocentur ab agriculturâ.

Limita: (1.) si ea publica causa urgeat, unde ad vehendam annonam & sarcinas militum per suum districtum tenentur equos suos ad modicum tempus commodare, ut & ad vehendas species fiscales. (2.) si adit præscriptio quadraginta annorum titulo probato subnixa. (3.) immemorialis consuetudo. (4) si per contractum emtionis, permutationis &c. non autem jure familiaritatibus

(v)

deben-

debeantur. (5.) si longa consuetudine soliti sint subditi dominis praefare operas, modò deducatur causa aliqua specifica obligationis diutina, etiam si non plene probetur. (6.) si sint de more regionis. Ita tamen exigenda à subditis servitia, ut ipsis tempus relinquatur se fuisse alendi. Perez. C. ne opere à Collat. num. 2. seqq.

IV.

Rusticorum causæ sunt summaria & summa rie tractandæ, Brunnen. ad l. i. C. de Agricola. & Censit. & ad l. 15. C. cod. in fin.

V.

Servitia rusticorum sunt potius restringenda quam extendenda. Hinc regulariter ligna aliquam materiam ad ædificia dominorum necessaria convehere non tenentur. Et exactio operarum est contra jus commune ab allegante probanda. Brunnen. ad l. i. C. ne rustici ad ultimum negotium.

VI.

Rusticum prædium ab urbano non loco, sed

FINIS LIBRI DECIMI SEXTI.

LIBER DECIMUS SEPTIMUS.

CAPUT I.

Sacerdos, Sacrum.

Axioma I.

Sacerdotes negotiis secularibus se non debent implicare, can. quoniam 8. dis. 10. can. sunt nonnulli. §. neque enim can. 16. quest. 1. can. credo, & seqq. 21. quest. 3. can. reprehensibile, 23. quest. 8. cap. contrarium 3. de pœnit. dis. 3. cap. consequens 2. & seqq. dis. 8. cap. cum ad verum 6. dis. 96. cap. 1. cap. sed nec 4. extr. ne Clerici vel Monachi, unde, etiam nec ii testes esse possunt, nisi quando secularares idonei absint, ne veritas occultetur, c. quoniam 14. quest. 2. aut judicis secularis officio fungi ac secundum leges civiles judicare, Aristot. 4. polit. cap. 14. ubi Sacerdotum officium à civili Magistratu jubet esse distinctum, quia hoc munus totum hominem, non partem postulat, confer Gerhard. disput. polit. decad. 5. quest. 10. Treutler. dis. 12. thes. 11. volum. 1. interim tamen non sint planè eorum imperiti, cap. unic. distinct. 39.

II.

Sacerdos facit cathedralm, non cathedra Sacerdotem, c. ult. dis. 40.

III.

Sacerdotes sunt venerandi, audiendi, timendi, non respuendi, nec dilacerandi, nec detra-

hendi, nec insidiandi, cap. Sacerdotes 6. quaf. 1. vocantur enim Dii, c. sicut 14. §. licet, extr. de heret. interdum eriam Angeli dicuntur, c. Sacerdotibus. in pr. 11. q. 1. Unde licet sepe multi sint Sacerdotes nomine, pauci opere, cap. significatis, extr. de adult. c. ult. dis. 40. nihilominus tamen audiendi, non imitandi sunt, cum contemni non debeant, etiam malo sint, quamdiu tolerantur, quia absolvere adhuc possint, c. ut evidenter. & seq. 1. q. 1.

IV.

Sacerdos non ex odio procedere debet, sed ex charitate, c. qualiter 24. in princ. extr. de accusat.

V.

Sacra semel facta amplius privata fieri non possunt, l. inter 83. §. sacram 5. de verb. obligat. Schurf. conf. 48. Licet. nam. 3. cent. 1. Welenb. 1. conf. 4. num. 38. posito etiam, quod abusus inde essent secuti, nam tunc nos in fiscum Principis redigenda, sed in meliorem magis que verum ultum convertenda sunt, l. legatum 16. de usfr. legat. l. legatum 5. de adminisfr. rer. ad civit. perin. l. fin. de operib. publicis. Alberic. inl. finisfr. in fin. quibus mod. ususfr. amitt. ibidem. Jacob. de Rodis num. 30. Quapropter nec uniri rei profane Ecclesiastica omnimodo possunt, nisi ex causa manifestæ necessitatis vel utilitatis tractatu habito cum Capituli consensu, ut in aliis rerum Ecclesiasticarum alienationibus, quarum species quædam est, cap. 2. de reb. Eccles. non alien. Welenbec. 1. conf. 4. numer. 25. Boer. decisi. 345. numero 2. Redoan. de reb. Eccles. non alien. Sunt enim res sacræ, l. g. §. ult. der. divis. ideoque consecrata conditionem non mutant.